

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 25-26 листопада 2020 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління

ОБЛКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Миколаїв, 25-26 листопада 2020 р.

Миколаїв
2020

Конференцію зареєстровано в УкрІНТЕІ (посвідчення № 54 від 31.01.2020 р).

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 3 від 23.11.2020 р.).

Редакційна колегія:

О. Є. Новіков – д-р екон. наук, професор;
О. М. Усикова – д-р екон. наук, професор;
О. М. Вишневська – д-р екон. наук, професор;
Н. М. Сіренко – д-р екон. наук, професор;
М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор;
А. С. Полторак – д-р екон. наук, доцент;
Т. І. Лункіна – д-р екон. наук, доцент;
Л. А. Козаченко – канд. екон. наук, доцент;
А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент;
І. В. Баришевська – канд. екон. наук, доцент;
О. І. Мельник – канд. екон. наук, доцент;
Н. О. Шишпанова – канд. екон. наук, доцент;
С. В. Сирцева – канд. екон. наук, доцент;
Ю. Ю. Чебан – канд. екон. наук, доцент;
О. А. Боднар – канд. екон. наук.

Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 25-26 листопада 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020. 101 с.

У збірнику опубліковано тези доповідей на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку», на якій обговорювались питання модернізації складових фінансової системи України: закономірностей та ризиків; реформування системи інформаційно-облікового забезпечення трансформації фінансової системи України; закордонної практики формування фінансової та соціальної інфраструктури; інноваційного розвитку суб'єктів господарювання в умовах реформування фінансової системи України; застосування математичних методів та інформаційних технологій у забезпеченні розвитку фінансової системи України.

Відповідальність за достовірність наведених у статтях даних та тверджень несуть їх автори. Стиль і оформлення авторів збережені.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МОДЕРНІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА РИЗИКИ»

Баришевська І. В., Москаленко Н. М. Розвиток банківських екосистем в умовах цифрової економіки	6
Белінська К. В. Особливості здійснення форфейтингу як різновиду факторингу в Україні	8
Боднар О. А., Паламарчук В. Ю. Чинники формування фінансової безпеки банківських установ в умовах пандемії	11
Бохонюк А. А. Принципи та особливості майнового оподаткування в Україні ...	13
Гайдар А. О. Вплив завищеного та заниженого валютного курсу на економіку країни.....	15
Герасименко Д. Є. Перспективи розвитку факторингових компаній в Україні.....	18
Горошко Д. О. Податок на майно: особливості оподаткування та реформування	20
Каземирчик К. С. Особливості кредитування малого бізнесу в Україні.....	22
Каземирчик М. С. Відмінність податкових систем України та США.....	24
Кємова Я. Р. Грошова система України та особливості її розвитку	26
Криган Ю. М. Інструментарій фіскального простору України в умовах формування суспільної довіри	28
Мельник О. І., Олейніченко К. О. Принципи побудови бюджетної системи: вітчизняний та зарубіжний досвід.....	31
Митрофанова Ю. В. Напрями трансформації податкової системи України.....	33
Михайліченко М. О. Відповідальність за порушення правил сплати податків.....	35
Павленко О. П. Сучасні підходи до формування системи страхового захисту від ризиків в аграрному виробництві.....	37
Полторак А. С., Яценко К. С. Податкова безпека України: економічна сутність та особливості гарантування	40
Раткіна В. Р. Основні причини тінізації економіки в Україні	42
Сизоненко Ю. С. Інвестиційна діяльність страхових компаній: особливості та принципи здійснення	44
Сіваченко А. В. Пріоритетні напрями розвитку системи пенсійного страхування в Україні.....	46
Снідко Є. А., Калнауз Д. В. Сучасний стан мікрокредитування в Україні	48
Шишпанова Н. О., Кємова Я. Р. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні	50

СЕКЦІЯ «РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Белінська К. В. Здійснення розрахунково-касового обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів в умовах пандемії	52
Казьмір В. А. Діджиталізація інформаційної підтримки організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна.....	54
Кємова Я. Р. Проблеми формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах децентралізації	56
Козак А. О. Основи наукознавства: поняття, зміст і функції науки	58
Король С. Я., Войченко Б. Р., Пахоленко М. А. Штучний інтелект в обліку ...	60

Сіваченко А. В. Специфіка оподаткування страхової діяльності в Україні	62
Шевченко А. І. Особливості обліку витрат інноваційної діяльності	64

СЕКЦІЯ «ЗАКОРДОННА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ»

Герасименко Д. Є. Особливості кредитування спеціалізованих небанківських інститутів.....	66
Нижник І. М. Застосування криптовалют	68

СЕКЦІЯ «ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Бойченко А. О. Сутність поняття «антикризове управління капіталом підприємства»	70
Гамаюн В. В. Вплив карантину на фінансові показники підприємств аграрного сектору.....	72
Герасименко Д. Є. Проблеми та перспективи страхування врожаю сільськогосподарських культур в Україні	72
Кисіль К. О. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств.....	76
Кізіма Б. В. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної економіки в Україні	79
Лагодіна Ю. А. Сучасні підходи до управління прибутком підприємства.....	81
Мікуляк К. А., Мороз Т. А. Сучасний стан та тенденції розвитку аграрних підприємств України	83
Свиридюк А. А. Особливості антикризового управління ефективністю господарської діяльності вітчизняних підприємств	85
Сервачук М. О. Оцінка стану фондового ринку України.....	87
Сизоненко Ю. С. Тенденції розвитку фінансових інновацій в банках та небанківських кредитних організаціях	89
Трум О. Ю., Буганов О. В. Інноваційний розвиток національної фінансової системи в умовах глобалізації	91
Хоренженко В. В. Сучасний стан інноваційного розвитку промислових підприємств України	93

СЕКЦІЯ «ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ»

Buganov O., Trum O. The essence, purpose and stages of due diligence	95
Копайгора О. О. Підходи до розвитку кіберстрахування в Україні	97
Ярошенко А. І. Інформаційні технології в системі казначейського обслуговування	99

Баришевська І. В.,
*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*
Москаленко Н. М.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток фінансових організацій в найближче десятиліття залежить від того, наскільки добре їм вдасться трансформувати традиційні послуги за допомогою технологій і стати незамінними партнерами в складних соціально-економічних системах і створенні «ланцюга цінностей», які будуть пов'язувати все більшу кількість компаній і галузей. Для цього їм необхідно перейти на абсолютно нові бізнес-моделі, забезпечуючи адаптивність і безпеку в цьому динамічному світі і, що найважливіше, довіру. Це відноситься до всіх напрямків банківської діяльності - до корпоративного та роздрібного сегментів, до управління капіталами і інвестиціями. Сьогодні, крім традиційних фінансових послуг (грошових розрахунків, кредитів і вкладів) банки починають впроваджувати нефінансові сервіси: доставку їжі, продаж квитків та автомобілів- і заробляти на них.

Створення фінансової екосистеми стає важливим етапом у підвищенні конкурентоспроможності фінансово-кредитних організацій і одночасно способом боротьби за клієнта. При цьому впровадження таких екосистем стало можливим тільки за умови достатнього рівня розвитку ІТ-систем, які дозволяють збирати і обробляти величезну кількість даних про користувачів як онлайн, так і офлайн, вибудовувати ефективні комунікації по будь-яким доступним каналам і надавати безліч послуг дистанційно.

Враховуючи те, що будова екосистем у банках – це новий шлях розвитку банківської діяльності, тому глибоких досліджень, фактично немає. Здебільшого ця проблематика висвітлена у наукових працях таких учених та практиків, як: Д. Емері, Р. Мертон, Г. Мінцберг, М. Довгань та ін.

Термін «екосистема» вже кілька років використовується не тільки в біології, але і в бізнесі. Про розвиток екосистем в бізнесі на Заході вперше заговорили більше 20 років тому.

Екосистема - це сучасні технології, загальний бренд, використання даних, швидке масштабування сервісів, зниження вартості залучення за рахунок екосистемного ефекту і масштабу.

З точки зору економічної науки екосистема розглядається:

- як сукупність учасників, що взаємодіють з організацією і прямо або опосередковано беруть участь в «ланцюга цінностей» (вузи, агенти з продажу товарів і послуг, спільноти), а також клієнти;

- як майданчик товарів і послуг (marketplace) являє собою майданчик, на якій пропонуються різні інтегровані продукти та послуги, що покривають максимально широкий спектр клієнтських потреб одного профілю;

- як саморозвиткові організації - організації, які використовують інноваційні підходи до управління і розглядають компанію як «живий організм» (в тому числі, концепція «бірюзовою організації»).

Виділяють кілька критеріїв, які необхідні для того, щоб організація стала «центром екосистеми»:

- організація повинна мати масштабну клієнтську базу і високий рівень довіри клієнта;

- організація повинна бути відкритою до змін і готовою адаптуватися в мінливого бізнес-середовищі;

- організація повинна володіти даними про клієнтів і використовувати їх для підвищення ефективності взаємодії;

- імідж організації і позитивне сприйняття її на фінансовому ринку [1].

У сучасних умовах розвитку цифрового простору аналітики виділяють базові тенденції, які забезпечують зростання інтересу банків до екосистемам.

По-перше, це боротьба за клієнтів. Створюючи екосистеми, банки прагнуть захиститися від онлайн-гравців, які задовольняють потреби клієнтів отримувати всі продукти і послуги в одному місці в обхід банків.

Іншим, не менш важливим напрямком є зміна світогляду клієнтів, які почнуть сприймати банки як організації, де можна отримати не тільки банківські, але і інші послуги.

Поява нових можливостей використання даних про клієнта передбачає моніторинг та контроль всіх транзакцій клієнта: які продукти він купує, де, в які магазини ходить, які заходи відвідує. Адже до недавнього часу банки не вміли використовувати ці дані, але тепер вони будують фінансові екосистеми на основі big data.

Таким чином, формування екосистеми дозволить банкам, з огляду на клієнтську базу, побудувати власну екосистему, яка позитивно позначиться на діяльності і капіталізації. Також у вииграші залишаться і клієнти, залучені до цього процесу: вони зможуть заощадити час, отримати пільги, бути впевненими в пропонованому продукті, оскільки довіряють посереднику-банку. Запуск нових напрямів дозволить банкам збільшити прибуток і зміцнити становище у рейтингу банків України.

Список використаних джерел:

1. Довгань Ж. М. Розвиток банківських екосистем: ризики і перспективи [Електронний ресурс]. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5-6. С. 158-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2019_5-6_23 (дата звернення 15.11.2020).

2. The Convention on Biological Diversity of 5 June 1992. URL: <https://www.cbd.int/doc/legal/cbden.pdf> (дата звернення 15.11.2020).

Белінська К. В.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ФОРФЕЙТИНГУ ЯК РІЗНОВИДУ ФАКТОРИНГУ В УКРАЇНІ

В умовах економічної кризи і нестабільності все частіше виникає загроза комерційних ризиків і банкрутства вітчизняних організацій, підприємств. З метою оптимального забезпечення повернення грошових коштів, підприємства використовують такий елемент торгового і фінансового посередництва як форфейтинг. Здійснюючи фінансову допомогу товарного кредитування, він сприяє рефінансуванню дебіторської заборгованості, забезпечуючи прискорення оборотності оборотних активів постачальників та підвищення ефективності використання економічного потенціалу. Український ринок форфейтингових послуг носить фрагментарний характер, унаслідок макроекономічної нестабільності і високої інфляції, що стримували розвиток усіх форм кредитування, що призводило до чималих утрат. Проте, сьогодні існує достатня конкуренція на факторингову ринку, яка дає змогу активно застосовувати нові можливості на практиці. Саме тому, актуальність даного питання є важливим для становлення економіки в цілому.

Праці, де розкриваються проблеми застосування форфейтингу і факторингу, здебільшого належать зарубіжним науковцям, серед яких: Д. Альтман [1], Дж. Дайсон [2], А. Каллісон [3], А. Каррі [4]. Тривалий час форфейтинг досліджували і вітчизняні дослідники Т. Крупіна [5], О. Пилипів [6], Т. Піддубна [7], Г. Хачпанов [8]. Проте, зважаючи на велику кількість зацікавлених професіоналів і вчених, форфейтинг як різновид факторингу є не повністю дослідженим та потребує детальнішого аналізу й наукових розробок.

Відповідно до наукової точки зору, форфейтинг – це кредитування експорту шляхом купівлі без обороту на продавця комерційних векселів, інших боргових вимог у зовнішньоторговельних операціях; форма трансформації комерційного кредиту в банківський [9].

Між форфейтингом і «експортним факторингом» існує неабияка схожість, а саме:

1. Періодичність між оплатою і відвантаженням у середньому становить 30-45 діб і залежить від поточних особливостей операції, ліквідності продукції та ін.

2. Схеми факторингу і форфейтингу надають покупцям певні переваги: відсутність потреби виводити активи з обороту, з метою сплати авансу за товар, та можливість точно планувати терміни погашення дебіторської заборгованості.

3. Для створення успішних партнерських відносин постачальникам доводиться проявляти гнучкість, наприклад надавати покупцям відстрочки платежів.

Однак серед відмінностей слід відмітити те, що:

1. Факторинг є короткостроковим інструментом фінансування, а форфейтинг націлений на середній і довгостроковий термін кредитування зовнішньоекономічних процесів.

2. Об'єкти операцій – рахунок-фактура для факторингу і боргове зобов'язання для форфейтингу.

3. У рамках факторингу сума кредиту обмежена поточними можливостями фактора, у форфейтингу – дає змогу підвищувати суму комерційної угоди та ін.

Розвиток форфейтингу в Україні здійснюється досить повільно. Першопричиною є характерна географія українського імпорту – наявність високих ризиків заважає західним компаніям знайти гідного гаранта або аваліста для векселя покупця. Причиною такого наслідку, як правило, вважається обмеження форфейтингу українським законодавством – банки не можуть виступати в ролі форфейтору, лише в ролі агенту. Щоб значно збільшити можливості форфейторів та їхніх клієнтів, потрібно також здійснити нормалізацію податкового законодавства України. Нині вторинного ринку форфейтингу в Україні не існує. Українські банки за ризиками розвинених країн не витримують конкуренцію за ставками, а середньострокові ризики країн, що розвиваються, вони не готові приймати [10].

Для покращення розвитку економічного стану необхідно: знизити існуючі фінансові ризики за рахунок вдосконалення форфейтингових схем; відмінність організаційної складності форфейтингової схеми від факторингової, потребує безпосереднього вдосконалення форфейтингової схеми з урахуванням міжнародних принципів і стандартів; так як недосконале законодавство повільно акцептує світову ділову практику, розглядаючи у кожному новому інструменті спосіб обману фіскальної системи, то слід нормалізувати та вдосконалити саме податкове законодавство, яке могло б значно збільшити можливості форфейторів та їхніх клієнтів.

Отже, аналізуючи вищесказане можемо зробити висновок, що форфейтинг висуває ряд переваг для бізнесу, ніж факторинг, знижує ризики, пов'язані з міжнародною торгівлею, забезпечує і збільшує грошові потоки, що дозволяє експортерам бути конкурентоспроможними на світовому ринку. Враховуючи основні економічні події на території України необхідно розвивати та вдосконалювати наявний потенціал форфейтингу всередині країни, що призведе до більш активного посилення внутрішньоекономічних зв'язків. Основними шляхами вдосконалення форфейтингу є вдосконалення законодавчої бази шляхом прийняття відповідних нормативних актів та створення необхідних інструментів регулювання цієї діяльності; вдосконалення форфейтингової схеми з урахуванням міжнародного досвіду та національних особливостей її використання в Україні та створення стабільного економічного середовища, мінімізація ризиків, розвиток інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Altman D. G. Practical Statistics for Economy Research / D.G. Altman. London : Chapman & Hall, 2011. 351 p.
2. Dyson J. (July 1999). Big banks learn to flex their muscles. (Syndicated Loans) : Euromoney Magazine.
3. Cullison A. S. (2000). Yukos persuades Lenders to join in syndicated loan : Wall street Journal.
4. Currie A. (February 1998). Syndicated Lending. Deals in cyberspace : Euromoney Magazine.
5. Крупіна Т. Що таке форфейтинг і як він працює. URL : <http://www.banki.ua/news/bankpress/?id=49964> (дата звернення: 18.10.2020).
6. Пилипів О. М. Форфейтинг як форма експортного фінансування та специфічний вид кредитування. *Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал*, 2011. С. 320-322

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Боднар О. А.,
канд. екон. наук, асистент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Паламарчук В. Ю.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

В сучасних умовах поширення глобалізації, нестабільної економічної ситуації в країні, впливу світової фінансової кризи та виникненню кризи, пов'язаної з поширенням пандемії COVID-19 у світі, актуальним постає вирішення проблеми гарантування фінансової безпеки держави та її складових (в т. ч. фінансової безпеки банківських установ) задля забезпечення нормального функціонування та підтримки економіки держави. Питання формування та забезпечення фінансової безпеки банківських установ у своїх роботах досліджували: О. Барановський [1], М. Барилук [2], В. Карковська, Л. Прокопишин-Рашкевич, М. Якимець [3], Б. Шпильовий [4].

Згідно з визначенням Національного банку України: «банк – це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до держреєстру банків» [5].

Фінансова безпека банківських установ – це стан стійкості банківських установ до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників, загроз, ризиків.

Існують різні методи забезпечення фінансової безпеки банківських установ, представимо основні з них на рис. 1.

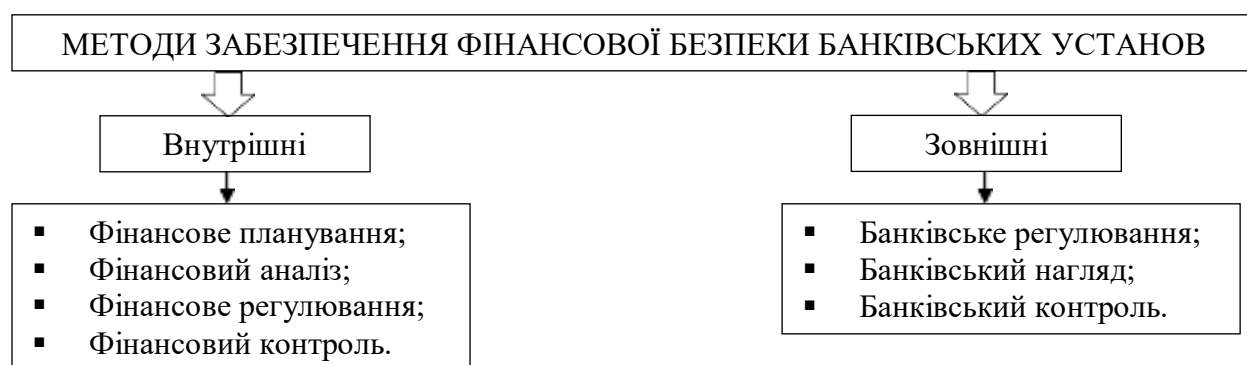

Рисунок 1 – Основні методи забезпечення фінансової безпеки банківських установ

Джерело: побудовано авторами на основі [4, с. 139]

Фінансова безпека банківських установ, так як і фінансова безпека держави в цілому, є залежною від умов формування. Перелік чинників впливу на рівень фінансової безпеки банківських установ змінюється відповідно наявних умов формування.

Представимо чинники впливу на формування фінансової безпеки банківських установ України, які на нашу думку є основними в сучасних умовах (табл. 1).

Таблиця 1 **Основні чинники впливу на формування фінансової безпеки банківських установ в Україні**

Зовнішні чинники	Внутрішні чинники
1. Стан економіки держави; 2. Політична ситуація в країні; 3. Законодавство та міжнародні стандарти; 4. Інфляційні процеси в державі, коливання курсу грошової одиниці; 5. Рівень довіри населення до банківської системи; 6. Умови та взаємовідносини на ринку банківських послуг; 7. Облікова ставка НБУ; 8. Військові конфлікти, пандемії; 9. Вплив міжнародних організацій; 10. Неконтрольовані глобалізаційні прояви; 11. Вплив світових фінансових криз та кризи викликані поширенням пандемії COVID-19 у світі; 12. Карантинні обмеження щодо діяльності банківських установ.	1. Показники платоспроможності, ліквідності, стійкості банківських установ; 2. Кваліфікованість та підготовка працівників; 3. Обсяг та якість наданих послуг; 4. Маркетингова політика; 5. Організація фінансового менеджменту банківської установи; 6. Ефективність прийнятих рішень управлінням банківської установи; 7. Клієнтська база; 8. Частка непогашеної (безнадійної) заборгованості у складі всіх заборгованостей; 9. Забезпечення внутрішньої безпеки банківської установи; 10. Якість кредитного портфеля.

Джерело: узагальнено авторами на основі [1, 2, 3, 6]

Банківські установи, як і інші установи та системи держави, потрапляють під негативний вплив пандемії COVID-19 та потребують розробки та впровадження змін у процесі функціонування на двох рівнях: самого банку та держави.

Отже, забезпечення фінансової безпеки банківських установ покладається як на державу (зовнішні методи та чинники), так і на окремих банк (внутрішні методи та чинники). Її формування забезпечує також формування фінансової і відповідно національної безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Банківська безпека: проблеми виміру. *Творчі дискусії з проблем суспільного розвитку*, 2006. С. 7-25.
2. Барилук М. Р. Аналіз чинників впливу на забезпечення фінансової безпеки комерційного банку. *Фінансовий простір*, 2017. № 1(25). С. 8-17.
3. Карковська В.Я., Прокопишин-Рапкевич Л. М., Якимець М. М. Фінансова безпека банківської системи: реалії та перспективи. *Гроші, фінанси та кредит*, 2018. Вип. 25. С. 673-680.
4. Шпильовий Б. В. Основні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2016. Вип. 10, Ч. 2. С. 139-142.
5. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <https://old.bank.gov.ua/>.
6. Полторак А. С., Паламарчук В. Ю. Особливості гарантування безпеки об'єднаного світового фінансового простору. *Modern Economics*. 2020. № 20 (2020). С. 215-225. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-34](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-34).

Бохонок А. А.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПРИНЦИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

В економіці країни важливу роль відіграють податки. Розвиток держави супроводжується реформуванням податкової системи, яка має бути адаптована до вимог певного періоду функціонування країни. Україна продовжує рух до децентралізації, який передбачає бюджетну і фінансову самостійність місцевих бюджетів, що відіграє важливу роль у розв'язанні соціальних проблем, фінансуванні державних видатків, підвищенні рівня добробуту населення. Важливим чинником зміцнення фінансової безпеки місцевого самоврядування можуть стати податкові надходження, у тому числі майнове оподаткування.

Майнові податки в системі оподаткування здатні забезпечувати справедливий розподіл податкового навантаження між платниками податків, мотивувати фізичних і юридичних осіб до раціонального та ефективного використання власного майна.

Дослідження різних аспектів майнового оподаткування висвітлені у працях: В. Андрущенко, О. Василика, В. Федосова, Ю. Іванова, А. Крисоватого, І. Майбурова, А. Соколовської [2]; дослідженню майнових податків як джерела фінансового забезпечення присвячені наукові праці В. Блонської [6], Н. Вишневської [1], В. Зайчикової, М. Карліна [8], О. Кириленко, І. Мартинюк [9], Н. Матвійчук [5], І. Сторонянської, І. Цимбалюк [1; 8].

Однак наявність дискусійних питань стосовно майнового оподаткування потребують подальших досліджень, зокрема, поглиблення теоретичних і практичних розробок майнового оподаткування, оцінка діючої системи майнового оподаткування в Україні, подальший пошук напрямів його вдосконалення, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Відповідно до ст. 190 Цивільного кодексу майном вважається окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки [3]. Це дає підстави ототожнювати податки на майно з податками на власність. У ст. 139 Господарського кодексу зазначено, що майно – це «сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших, передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів». До майнових цінностей належать основні фонди, оборотні засоби, кошти (гроші у національній та іноземній валюті, призначені для здійснення товарних відносин, які виникають між суб'єктами господарювання), товари, цінні папери [4]. З перелічених форм обліку майна об'єктом оподаткування є основні засоби, за винятком операцій з нерухомістю (спадщина, дарування, продаж, які в Україні належать до оподаткування доходів фізичних осіб) [5].

Податки на майно перебувають у безпосередньому зв'язку з місцевими суспільними послугами. Стягнення податків на майно можна розглядати як з позиції вигоди, так і з позиції платоспроможності. Відповідно, в основу оподаткування майна покладені такі принципи:

- еквівалентності [2, с. 559];
- платоспроможності та справедливості;
- фіскальної ефективності та фінансової спроможності [6];
- забезпеченості;
- результативності [7].

Отже, дослідивши принципи та особливості майнового оподаткування в Україні, з'ясовано, що податок на майно має суттєвий фіскальний потенціал. До основних принципів оподаткування майна належать: принцип еквівалентності, платоспроможності та справедливості, фіскальної ефективності та фінансової спроможності, забезпеченості та результативності.

Список використаних джерел:

1. Цимбалюк І. О., Вишневецька Н. В. Податкові надходження місцевих бюджетів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер.: Економіка*. 2011. Вип. 16. С. 92-99.
2. Майбуров І., Соколовская А. Теория налогообложения : продвинутый курс для магистрантов. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2011. 591 с.
3. Цивільний Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.08.2020).
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 16.08.2020).
5. Матвійчук Н. М. Методичні підходи до класифікації податків на нерухоме майно. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 15-21.
6. Блонська В. І. Майнове оподаткування як елемент податкових систем в економіках добробуту. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19.4.
7. Дубровський В., Черкашин В. Як удосконалити податок на нерухоме майно в Україні? К., 2016. 38 с.
8. Karlin M. I., Tsymbaluk I. O., Prots N. V Features tax reform and mechanism of hiding taxes in Ukraine. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2018. Вип. 1(24). С. 123-130.
9. Мартинюк В. Діючий стан та тенденції майнового оподаткування в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/66.pdf (дата звернення: 19.05.2020).
10. Полторак А. С. Методичний підхід до оцінки стану фінансової безпеки регіонів України. *Агросвіт*. 2019. № 18. С. 29–36. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.18.29.
11. Sirenko N., Poltorak A., Melnyk O., Lutsenko A., Borysenko L. Innovative approaches for the evaluation and forecasting of debt levels of the security in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 3(34). pp. 207-218.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Гайдар А. О.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ВПЛИВ ЗАВИЩЕНОГО ТА ЗНИЖЕНОГО ВАЛЮТНОГО КУРСУ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ

Проблема коливання курсу національної валюти актуальна для будь-якої країни. Уряди багатьох держав штучно занижують або, навпаки, завищують курс своєї валюти для виконання завдань у сфері економічного розвитку.

В економічній науці над цією проблемою працювали такі вчені, як Д. Кейнс, Дж. Фрідмен, Р. Мандел, Р.Дорнбуш, М. Еванс, Р. Маккінон, К. Рогоф, Г. Касел.

Проблема динаміки курсу валюти і визначення критеріїв його заниженості й завищеності є предметом дослідження теорій визначення валютного курсу. Однією серед традиційних теорій валютного курсу є теорія паритету купівельної спроможності. Для визначення заниженості чи завищеності обмінного курсу національної валюти необхідно порівняти його з паритетом купівельної спроможності (PPP), який характеризує купівельну спроможність валюти стосовно долара США.

Міжнародні та національні урядові організації порівнюють рівень життя населення окремих країн та груп країн шляхом зіставлення доходів домогосподарств на основі паритетів купівельної спроможності валют під час розробки заходів соціального та економічного розвитку. Особливістю багатосторонніх порівнянь є не тільки те, що вони проводяться для групи країн, а й те, що інформація про ціни й кількість виготовленої та спожитої в цих країнах продукції розглядається як єдине ціле для отримання необхідної системи взаємопов'язаних індексів [1].

В основі Програми міжнародних порівнянь ВВП, яка здійснюється Організацією економічного співробітництва та розвитку під егідою ООН з метою забезпечення міжнародних порівнянь макроекономічних показників, закладено саме розрахунки паритетів купівельної спроможності валют.

Розрахунок паритетів купівельної спроможності валют – це достатньо складний і трудомісткий процес, який передбачає збирання й обробку великої кількості інформації про ціни, обсяги виготовленої та спожитої продукції за окремими групами товарів.

Методика розрахунку PPP така: по-перше, ВВП кожної країни поділяється на ряд однорідних товарних груп відповідно до компонентів кінцевого використання ВВП. По-друге, в межах кожної товарної групи експертним шляхом відбирається деяка кількість товарів-представників, за якими проводиться реєстрація національних цін, і вже на їх основі розраховуються індивідуальні та багатосторонні PPP. Останні, у свою чергу, агрегуються у зведений PPP [2].

Розрахунки PPP широко практикуються для розробки національної економічної політики. Центральні банки покладаються на оцінки PPP у визначенні курсів своїх валют. Це має особливе значення для управління реальним обмінним курсом (R). Якщо $R < 1$, то реальна купівельна спроможність національної валюти стосовно іноземних товарів знижується, а експортна конкурентоспроможність зростає. І навпаки, якщо $R > 1$, то національна валюта знецінюється швидше, ніж різниця між внутрішньою та іноземною інфляцією [3].

Значна перевага теорії паритету купівельної спроможності – це можливість урахування інфляції.

Противники даної теорії знайшли ряд недоліків, оскільки неможливо отримати коректні дані, коли в різних економіках структури виробництва та відносні ціни товарів змінюються, наповнення та якість товарів споживчого кошика в різних країнах може значно відрізнятись. Тобто теорія паритету купівельної спроможності має бути доповнена введенням фактора відносної ціни товарів, оскільки через існування конкуренції, торгових бар'єрів, митних квот, податків, транспортних витрат, державних обмежень, відмінностей у технологіях виробництва, умов торгівлі, які пов'язані з належністю країни до економічних угруповань, ціни на один і той самий товар у різних країнах можуть дуже відрізнятись.

Таким чином, у врахуванні даних недоліків та мінімізації їх впливу теорія паритету купівельної спроможності може слугувати основою оцінки конкурентоспроможності країни, а маючи уявлення про те, яку кредитно-грошову політику у довгостроковій перспективі проводить уряд тієї чи іншої країни, можна з високим ступенем упевненості прогнозувати можливі тенденції динаміки валютних курсів.

На відхилення офіційного валютного курсу від паритету купівельної спроможності в той чи інший бік впливає орієнтація країни на експорт або імпорт.

Для країн, які є експортоорієнтованими вигідний занижений курс національної валюти, що призводить до падіння внутрішніх цін держави і вони стають нижчими середньосвітових. Оскільки експортери отримують прибутки в іноземній валюті, при її конвертації вони мають більшу суму і можуть продавати товари за цінами, нижчими за світові. Тобто національні товари експортуються за демпінговими цінами.

Водночас занижений валютний курс дає додаткові конкурентні переваги національним товаровиробникам не тільки на зовнішніх, а й на внутрішньому ринку, що сприятливо впливає на розширення ринків збуту продукції та зростання обсягів виробництва, в країні спостерігається пожвавлення економіки, викликане підвищенням конкурентоспроможності експорту [4].

Зовсім по-іншому на структуру експорту й імпорту впливає завищеність курсу національної валюти порівняно з її реальною купівельною спроможністю. Внутрішні ціни виявляються вищими за світові, що викликає

падіння ефективності експорту і його скорочення. Ця ситуація здешевлює й розширює імпорт.

Однак, на нашу думку, штучне маніпулювання валютним курсом не повинно бути основним фактором у конкурентній боротьбі на внутрішньому й зовнішніх ринках. Альтернативою може бути правильна фіскальна, бюджетна і грошово-кредитна політика уряду й Національного банку [4].

Таким чином, пріоритетом грошово-кредитної політики в Україні має бути забезпечення стійкості фінансової системи і стабільності національної валюти за рахунок зростання реального ВВП та зниження темпів інфляції.

Деякі країни, наприклад США, використовують подвійну систему валютного курсу, тобто підтримують високий курс національної валюти всередині країни та занижують його за її межами. Це дозволяє їм використовувати переваги завищеності й заниженості валютного курсу та мінімізувати недоліки [4].

Отже, маючи низьку вартість своєї валюти за кордоном, країна розширює ринки збуту продукції національних виробників, яка саме через свою досить низьку вартість, виражену в грошових одиницях країни-виробника, поставляється на світові ринки за демпінговими цінами, стає більш конкурентоспроможною порівняно з аналогічними товарами інших країн-виробників і, тим самим, значно збільшує обсяг свого експорту.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Central Intelligence Agency. URL: https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/region/region_eur.html (дата звернення: 28.10.2020).
2. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку. URL: <http://www.oecd.org> (дата звернення: 28.10.2020).
3. Інформаційний портал. URL: <http://do-finance.com/> (дата звернення: 28.10.2020).
4. Офіційний сайт журналу «Кореспондент». URL: <http://ua.korrespondent.net/> (дата звернення: 28.10.2020).

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Герасименко Д. Є.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФАКТОРИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Факторинг є одним із найперспективніших видів банківських послуг, адже на сьогодні актуальною проблемою є ризик неповерненості коштів за кредитами. Цьому сприяють інфляційні процеси та нестабільність економічної ситуації, які призводять до скорочення робочих місць та зростання безробіття, де люди змушені вдаватися до кредитних займів. Проте, незважаючи на те, що факторингові операції є основним інструментом управління дебіторською заборгованістю, обмеженість його використання обумовлена їх високою ризикованістю.

Факторинг для України є досить новим видом послуг, який не набув ще такого розвитку та поширення, як у зарубіжних країнах. На заході, зазвичай, факторингом користуються малі та середні підприємства, оскільки великі підприємства мають відомі переваги в управлінні дебіторської заборгованості, у той час як малі підприємства можуть мати недостатньо коштів для утримання спеціалізованого кредитного менеджера. Тому багато західних компаній у своїй діяльності використовують послуги факторингу.

На рисунку 1 наведено частку використання факторингу у зарубіжних країнах, де лідерами є Великобританія, частка факторингового обороту у сукупному обсязі якої становить 22%, Італія – 14,4% та Франція – 14%.

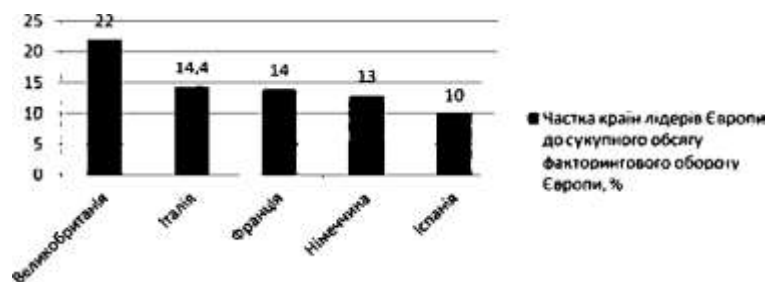

Рисунок 1 – Частка країн лідерів Європи до сукупного обсягу факторингового обороту

Джерело: побудовано за даними Factors Chain International [1]

Основними перевагами, якими користується факторинг на заході є:

- вдосконалене законодавство;
- сприятливий розмір плати за здійснення факторингу;
- достатня кількість кваліфікованих кадрів.

В Україні ситуація є протилежною, оскільки факторинг користується більшим попитом серед великих підприємств. Це свідчить про недостатній

розвиток малого та середнього бізнесу та високі вимоги факторингових компаній та банківський установ [2].

Другою проблемою у розвитку факторингових послуг є недосконале законодавство, що обумовлюється відсутністю Закону України «Про факторингові послуги», у межах якого варто поглибити аспекти процесу надання факторингових послуг, визначити відповідальність сторін та особливості передачі прав вимоги боргу до факторингової компанії [3].

Ще одна проблема - великий розмір плати за здійснення факторингової операції. У розвинених країнах вартість факторингу становить у середньому близько 1,5-2% від суми постачання. На вітчизняному ринку комісія встановилася на рівні 0,5–3% від вартості рахунків-фактур, проте комерційні банки визначають розмір плати за домовленістю з конкретним клієнтом за кожним договором, тому ставка плати за обслуговування може виявитися вищою (5% і більше).

Останньою проблемою, яка перешкоджає розвитку факторинговому ринку, є нестача кваліфікованих кадрів, які б розумілися на тонкощах різних видів виробництва. Через нестачу кваліфікованих кадрів, факторинговий бізнес може піддаватися маніпуляціям шахраїв, які ретельно здійснюють моніторинг ринку та його учасників, у тому числі й кадрові зміни у компаніях і банках.

Отже, для ринку факторингових послуг притаманна значна кількість проблем, що зумовлені передусім нерозвиненістю самого ринку, необізнаністю як виробників таких послуг, так і їх споживачів у особливостях надання факторингових послуг. Саме тому для активізації функціонування фінансових компаній у межах такого ринку необхідно в Україні реалізувати перспективні заходи, які б дозволили створити умови розвитку факторингових послуг та підвищити рівень зацікавленості споживачів у їх використанні.

Список використаних джерел:

1. Factors Chain International: Матеріали офіційного сайту. – UKL: <http://www.nbgfactors.gr>
2. Боднар О.А., Церуш К. В. Проблеми фінансового ринку та шляхи їх вирішення / Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв; 27-28 листопада 2019 р. Миколаїв : МНАУ, 2019. С.7-9.
3. Смачило В.В. Дубровська Є.В. Сутність факторингу та його використання при управлінні дебіторською заборгованістю в Україні. *Фінанси України*. 2007. №7. С. 35-45.
4. Добровольська О. В. Ринок факторингових послуг: проблеми розвитку та перспективи. *Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету*. 2015. № 1 (31). С. 166–169.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Горошко Д. О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ПОДАТОК НА МАЙНО: ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ

В умовах посилення міжнародної податкової конкуренції та зростання мобільності капіталу державам все важче фінансувати державні видатки, оскільки наявність згаданих тенденцій призводить до зниження податкових надходжень. Одним із стабільних джерел таких надходжень на сучасному етапі розвитку економіки може стати використання оподаткування майна. Податок на майно в Україні об'єктивно розглядається як канал зростання надходжень до доходної частини бюджетів України, тому потребує особливої уваги дослідників.

На даний момент існує багато вчених, які на високому рівні розкривають ті або інші аспекти оподаткування майна, серед яких: Л. Воронова [3], Б. Гузар [5], О. Мельник, С. Коате, С. Тайер та багато інших.

Для визначення сутності майнового податку існують два основних підходи. Відповідно до першого підходу система майнового оподаткування формує сукупність податків, пов'язаних з наявністю або рухом майна. Другий підхід включає до об'єкта оподаткування майно (рухоме та нерухоме), незалежно від здатності забезпечувати дохід його власнику [4].

Оподаткування податку на майно у багатьох країнах світу має потужний фіскальний потенціал, реалізація якого забезпечує наповнення місцевих бюджетів на необхідному рівні. В Україні запровадження податку на майно не забезпечило вагомому зростання доходів місцевих бюджетів. Це обумовило необхідність розроблення змін до порядку справляння податку на майно у перші роки його функціонування. Однак навіть після ряду змін, внесених у механізм функціонування податку на майно, не варто очікувати значного підвищення його фіскальної ефективності. Це спричинено такими ключевими проблемами:

- питома вага майнових податків у податкових надходженнях становить для країн Організації економічного співробітництва та розвитку в середньому 5,4-5,6%, тоді як зазначений показник в Україні не перевищує 3,7% [2, с. 96];

- найбільш серйозною проблемою є база для нарахування податку. Зміни, які вносилися у порядок оподаткування нерухомого майна, так, залишили цю норму без змін, базою для нарахування податку залишається площа об'єкту, що ставить у нерівні умови платників податків, які володіють новою нерухомістю, або об'єктами, які розташовані у престижних регіонах [6, 7].

- природні характеристики окремих земельних ділянок суттєво змінилися з часу їх останньої грошової оцінки. Існує гостра необхідність уточнення даних

щодо оцінки угідь, а також інвентаризації земельних угідь в системі земельного кадастру.

На нашу думку, існують також проблеми щодо справляння земельного податку: незаконне використання земельних ділянок, а також не за цільовим призначенням (тіньові операції у даному секторі); відсутність достовірної інформації в наявній базі даних щодо власників та землекористувачів; ділянки землі на яких розташовані багатоквартирні будинки практично не зареєстровані; великий масштаб надання пільг [1, с. 122].

Підсумовуючи, можна констатувати, що система майнового оподаткування, зокрема кількісний та якісний склад її інструментів у національній податковій системі України, однозначно має численні не врегульовані на нормативно-законодавчому рівні питання.

Список використаних джерел:

1. Бабій К. Основні проблеми та шляхи удосконалення механізму справляння земельного податку. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті : національна візія та виклики в глобалізації : В. А. Валігура, О. М. Войтенко, С. М. Галещук [та ін.] ; відп. за вип. Т. Я. Маршалок. Тернопіль : ТНЕУ, 2015.
2. Опольська В. Проблеми оподаткування власності України . Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів: зб. тез доп. IX Веукр. наук.-практ. студ. конф.; відп. ред. А. І. Луцик. Тернопіль : Вектор, 2016. С. 95-97.
3. Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник К. : Прецедент : Моя книга, 2006.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України від 28.12.2014 № 71-VIII / Голос України. 2014. 31 грудня. № 254.
5. Гузар Б. С. Проблеми майнового оподаткування в Україні. *Економіка АПК*. 2011. № 1.
6. Полторак А. С., Усенко О. С. Оптимізація податкової політики в умовах фіскальної децентралізації в Україні. *Modern economics*. 2017. № 2. С. 50–54.
7. Sirenko N., Atamanyuk I., Volosyuk Yu., Poltorak A., Melnyk O., Fenenko P. Paradigm changes that strengthen the financial security of the state through FINTECH development. 11th International IEEE Conference Dependable Systems, Services and Technologies, DESSERT2020. 2020. 14-18 May, 2020, Kyiv, Ukraine. DOI: 10.1109/DESSERT50317.2020.9125026.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Каземирчик К. С.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Фінансово-кредитна підтримка малого бізнесу є дуже важливою, адже малий бізнес становить основу економіки, створюючи конкурентне середовище, що в свою чергу послаблює монополізм. Ґрунтовного вивчення потреби й розробка оптимальних механізмів його фінансування.

Питання кредитування малого бізнесу розглядали такі вітчизняні науковці, як: О. Білоус, М. Крупка, О. Вовчак, В. Балюк, що зробили вагомий внесок у практичну розробку напрямів розвитку малого підприємництва.

На основі проведених досліджень з'ясовано, що кредитування малого бізнесу сприяє: створенню великої кількості робочих місць, збільшенню податкової бази, зростанню національного прибутку, вирішення низки соціальних проблем і забезпечує високу якість товарів і послуг внаслідок конкуренції [1].

Варто відмітити, що інвестиційний ринок у малого підприємництва нерозвинений, адже випускати облігації – є дорожчим, ніж отримати кредитні ресурси. Тому єдиним реальним джерелом залучення коштів до малого бізнесу залишається банківське кредитування.

Розглянувши впроваджену у 2019 р. державну програму підтримки малого бізнесу «5-7-9», згідно з якою держава компенсує малому підприємству частину кредитного навантаження, встановлено, що відсоткова ставка за кредитами залежить від багатьох факторів, головними з яких є кількість створених робочих місць і розмір бізнесу.

Ставки на 2020 рік становлять:

- 5% річних – для бізнесу з виручкою до 25 млн грн і за умови створення мінімум двох робочих місць за перший квартал;
- 7% річних – для бізнесу з виручкою до 25 млн грн;
- 9% річних – для бізнесу з виручкою до 50 млн грн;

У зв'язку з впровадженням антикризових заходів із запобігання пандемії Covid-19 і подолання її наслідків, в Україні, було запроваджено пільгові відсоткові ставки:

- 3% річних – для фінансування інвестиційних цілей і для поповнення обігових коштів;
- 0% річних – для рефінансування наявної заборгованості,[3].

Кредитне фінансування повинно бути спрямоване лише на купівлю, реновацію, модернізацію основних засобів, а також на ремонт і реконструкцію виробничих будівель. Учать у програмі беруть державні банки і частка

комерційних. За умовою програми можна отримати до 1,5 млн грн терміном до 5 років.

Хоча для більшості розвинених країн світу (особливо країн Європейського союзу і країн Північної Америки) відсоткові ставки, наведені вище і залишаються великими, в Україні вони вважаються більш, ніж лояльними для малих підприємств, адже відсоткова ставка банківських установ і фінансово-кредитних організацій, як правило, є набагато вищою, ніж пропонує урядова програма (винятком є наприклад: сезонні кредити у ПУМБі, кредити Приватбанку на соціальні програми),[4].

На сьогодні багато банківських установ випускають дійсно якісні послуги для суб'єктів малого підприємництва. Досліджено, що найбільшу частку у кредитуванні малого бізнесу серед комерційних банківських установ на 2020 р. мають: Райфайзен Банк Аваль, Креді Агріколь Банк, КредоБанк. Проте негативним фактором є те, що частка наданих кредитів малому бізнесу у кредитному портфелю середньостатистичної банківської установи є незначна – приблизно 2 відсотки.

Отже, для України є дуже важливим стабільне функціонування малого бізнесу. Наразі у малого бізнесу в розпорядженні недостатня кількість ресурсів. Саме зараз наявна велика загроза для подальшої ефективної підприємницької діяльності малого бізнесу в Україні. Державну підтримку зазначеного бізнесу необхідно підтримувати і вдосконалювати надалі, а кредитування зробити доступнішим і зручнішим.

Список використаних джерел:

1. Бабинець К. В. Малий та середній бізнес в Україні. *Вісник: Громадська організація: Вектор пошуку*. 2015. URL: <http://naukam.triada.in.ua> (дата звернення : 25.09.2020).
2. Доступні кредити 5-7-9%. Державна програма. Веб-сайт.URL: <https://5-7-9.gov.ua> (дата звернення: 01.10.2020).
3. Умови кредитування малого бізнесу. Веб-сайт. URL: <https://privatbank.ua/ru/business/kredit> (дата звернення: 26.09.2020).
4. Ben Luthi. The average business interest rate in 2020.Веб-сайт. URL: <https://www.nav.com/blog/what-is-the-average-business-loan-interest-rate-37650> (дата звернення: 01.10.2020).

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Каземирчик М. С.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ВІДМІННІСТЬ ПОДАТКОВИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ ТА США

Податки є обов'язковою умовою існування держави. Вони виникли в давні часи та історично видозмінювались. До сьогодні ще невідомий ідеальний приклад системи оподаткування, яка б підходила абсолютно кожній країні, а тому у кожній державі існують свої підходи для формування бюджетних коштів.

Етапи формування податків в Україні та США були вкрай різні, тому порівнюємо ці дві країни та з'ясуємо відмінності обов'язкових платежів у них.

Особливостями оподаткування в США є:

- влада кожного штату має певну автономність, включаючи податкову;
- власні надходження кожного штату у середньому становлять 80% (найбільше з бюджету отримують Вашингтон – 40,8% та Анкоридж (Аляска) – 71,3%; найменше ж Йонкерс (Нью-Йорк) – 1,7%).

Українську систему оподаткування вирізняє:

- невисокі ставки основних податків (наприклад, нижчою за українську ставку на ПДВ мають лише 5 країн Європи);
- частка місцевих бюджетів (з трансфертами) не перебільшує 50% загального бюджету України [1].

У табл. 1 зазначені податки, що формують щорічно понад 1% надходжень до зведених бюджетів.

Таблиця 1 Структура податкових надходжень до зведених бюджетів, 2019 р.

Сполучені Штати Америки		Україна	
Вид податку	Частка, %	Вид податку	Частка, %
Податок з продажу	32	Податок на додану вартість	38
Прибутковий податок з населення	30	Податок на доходи фізичних осіб	32
Акциз на паливо, спиртні напої, тютюн	11,9	Акцизний податок	15
Податок на власників ТЗ	3,5	Місцеві податки і збори	7
Податок на прибуток корпорацій	7,9	Податок на прибуток підприємств	9
Податок на майно	2	Плата за користування надрами	5
Податок на спадок і дарування	1	Мито	3

Джерело: представлено автором на основі [2]

Податок з продажу США дещо схожий на ПДВ. Але він є місцевим і кожен штат визначає необхідну ставку (від 4 до 14%). В Україні основна ставка ПДВ становить 20%.

Справляння акцизу у США також є подібним до українського, але збирається до бюджетів окремих штатів.

Зазначимо, що у США прибутковий податок з населення є прогресивним (10-37%). Податок може сплачувати як сім'я (сума усіх надходжень), так і окрема людина. Неоподаткований мінімум (коли податок не нараховується) становить 12200 дол. США, і дійсний як податкова пільга. На нашу думку, цікавим є той факт, що медичні витрати (не більше 15% доходу) та відсотки з іпотеки чи інших боргів не включають у чистий дохід населення (до бази оподаткування). В Україні ПДФО сплачується з доходів населення і становить 18%, з дивідендів – 9. Податок на доходи корпорацій в США схожий на податок на прибуток в Україні (18%), але його ставка становить 34%. Корпорація сплачує 15% за перші 15 тис. дол. США на суму доходу, 25% – за наступні 25 тис. дол. США, 34 % – на усю іншу суму. У США також існує податок на спадщину та подарунки. Він є фіксованим і справляється в залежності від суми. Так, якщо база до 10000 дол. США, податкова ставка 18%, якщо більше – 50%. Податок на власника транспортного засобу є обов'язковим і вже врахований на ціну автомобіля при купівлі. Його ставка 1-7% в залежності від авто та від штату.

В Україні велику частку доходів займає мито та місцеві податки і збори. Останні зроблені спеціально для окремих регіонів, але їх ставки регулюються Податковим Кодексом [3].

Щодо ЄСВ, то в Україні він є для усіх обов'язковий і становить 22%, сплачується роботодавцем з загального фонду. У США кожного року ставка змінюється і сплачується частинами (перша частина з фонду оплати праці, інша – з доходу працівника).

Отже, проаналізувавши податкову систему США та України, зроблено висновок, що кожна з них має свої унікальні особливості та розвиваються за різними сценаріями.

Список використаних джерел:

1. Карлін М. І., Ліповська-Маковецька Н. І.. Податкова система країн Америки. Вежа-Друк, Луцьк, 2015. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/157730532.pdf> (дата звернення: 26.09.2002).
2. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2019 рік. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/richnij-zvit-pro-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-za-2019-rik>
3. Хлівний В. К. Податкова система. КНЕУ, Київ, 2014. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32613422.pdf> (дата звернення: 26.09.2020).
4. Полторак А. С. Експрес-аналіз стану фінансової безпеки України. *Економічний форум*. 2019. № 4. С. 212-217.
5. Sirenko N., Poltorak A., Melnyk O., Lutsenko A., Borysenko L. Innovative approaches for the evaluation and forecasting of debt levels of the security in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 3(34). pp. 207-218.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Кємова Я. Р.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ГРОШОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РОЗВИТКУ

Гроші та грошова система є головними важелями, які впливають на економіку країни. Проблематика грошей та грошової системи пронизує усі сфери соціального життя, а також є головним з атрибутів існування сьогодення.

Вони є важливим винаходом цивілізації і приймають участь у всіх сферах людської діяльності. Сутність грошей полягає у тому, що вони є необхідним елементом та складовою частиною економічної діяльності суспільства, а також у відносинах між різними учасниками відтворювального і розподільного процесу.

Історично ми бачимо, що вони показують нам лише специфічні речі, що виділилися поступово з маси інших речей через поєднання певних зручних властивостей. Перші спроби теоретично осмислити суть грошей та їх місце в господарському житті суспільства були сформовані за допомогою античних мислителів: Ксенофонтом, Платоном та Аристотелем. Ксенофонт визнавав функціонування грошей лише як скарб і засіб обігу [1, с. 11-22].

Платон вважав, що гроші потрібні для обміну, а тому мають виконувати функції засобу обігу та міри вартості. Він ставився негативно до функції грошей, як засобу нагромадження, та був проти продажу товарів у кредит [2]. На думку Аристотеля, виникнення грошей – це необхідність, яка була зумовлена розвитком торгівлі [3]. Отже, гроші – це особливий товар, що має властивість обмінюватись на будь-який інший товар, тобто є загальним еквівалентом, що розвивається на кожному етапі товарного виробництва.

Сучасна грошова система багатофункціональна і забезпечує здійснення грошового обороту та грошового обсягу. І. В. Алексєєв грошову систему виділяє як запроваджену державою форму організації грошового обігу в країні [4, с. 81]. Вона є індикатором та регулятором макроекономічної стабільності, та її функціонування має значний вплив на умови макроекономічної рівноваги національної економіки.

Грошова система забезпечує визначення внутрішньої вартості національних грошей. Грошова вартість визначається через корисність товарів та послуг, які можна придбати на ринку. Сучасні грошові системи мають високу еластичність, яка пов'язана тісним зв'язком з внутрішньою вартістю національних грошей та динамікою макроекономічних процесів національної економіки і міжнародних ринків [5, с. 204].

Розвиток грошової системи України пов'язаний з вирішенням певних проблем етапу ринкової трансформації. З досягненням певних ринкових реформ, існуюча модель грошової системи частково відповідає потребам

економічного та соціального розвитку суспільства. Ефективність грошової системи України пов'язана з її можливістю реалізувати основні цілі державної економічної політики та забезпечити стабільність національних грошей і економічне зростання. Найбільш актуальним напрямом розвитку є побудова моделі сучасної грошової системи, яка зможе ефективно використовувати зростаючі обсяги грошової маси і забезпечувати інноваційно-інвестиційне економічне зростання [6, с. 7].

Отже, щодо розвитку грошової системи в Україні потрібно вжити заходів, спрямованих на забезпечення стійкості національної валюти за рахунок підвищення ефективності використання ресурсної бази банківської системи. Також грошова система повинна забезпечити інтеграцію різних шляхів регулювання впливу єдиної державної економічної політики. В після кризовий період відбуваються зміни, які мають в найближчий час змінити суть та можливості державного регулювання грошових систем, що обумовлюється збільшенням невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей. Антологія економічної класики. Лондон: Palgrave Macmillan. 1936 С. 137-434.
2. Грошовий обіг і грошові потоки підприємства. URL: <http://catalog.puet.edu.ua> (дата звернення 15.11.2020)
3. Красавіна Л.Н. Грошовий обіг і кредит при капіталізмі. URL: <https://search.rsl.ru> (дата звернення 15.11.2020)
4. Алексєєв І.В., Колісник М.К. Гроші та кредит. Тернопіль: Знання. 2009. С. 253.
5. Носов О.Ю. Основні напрями еволюції сучасних грошових систем. Економічні науки: Вісн. держ. комерц. фінанс. акад. Львів, 2015. № 11. С. 202-209.
6. Бачковський В.А., Даніленко В. М., Домрачєєв В. Ф. Перспективи впливу глобальних тенденцій розвитку економіки та фінансова система на Україні. Вісник НБУ, 2014. №12. С. 3-9.

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Криган Ю. М.,
*аспірант ПВНЗ «Європейський університет»,
м. Київ, Україна*

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФІСКАЛЬНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ

Використання інструментів фінансового простору залежить як від рівня суспільної довіри, сформованої між його суб'єктами, так і від соціально-економічного стану держави. Так, на нашу думку, необхідно виділити та застосовувати інструментарій формування суспільної довіри до ефективного функціонування фінансового простору, до системи якого включаються:

- інструменти податкового консалтингу;
- підвищення фінансової грамотності серед суб'єктів фінансового простору, розвитку освітніх інституцій у сфері формування та використання фінансового простору.

Проблему узагальнення та систематизації інструментарію фінансового простору України розглядали у своїх працях А. І. Крисоватий [6], Дж. Стігліц [2], Г. В. Василевська [4], Дж. Брун, Дж. Чамбас, Дж. Комбез [1], Т. Затонацька, О. Ткаченко [5] та інші вчені, однак в сучасних умовах недостатнього рівня суспільної довіри проблема зберігає свою актуальність.

Необхідно додати, що інструменти фінансової політики застосовуються з урахуванням економічних законів та принципів, серед яких базовими є принцип фінансової достатності, збалансованості, обґрунтованості, соціальної справедливості, цільового використання, стабільності, економічної ефективності, гнучкості та інші [2; 3].

Обрання інструментів фінансового простору також відбувається з урахуванням чинників впливу на фінансові відносини, що формуються у процесі взаємодії різних суб'єктів фінансового простору, та є важливим елементом його архітекtonіки. Класифікація чинників впливу та соціальних норм є досить розгалуженою. Так, серед чинників впливу на фінансові відносини виокремлюють:

- економічні;
- поведінкові, психологічні;
- соціальні;
- політичні та інші.

Соціальні норми, у свою чергу, включають: норми права, суспільної довіри, моралі, культури, звичаїв.

Систематизуємо інструментарій трансформації фінансового простору держави та його функціональне призначення на рис. 1.

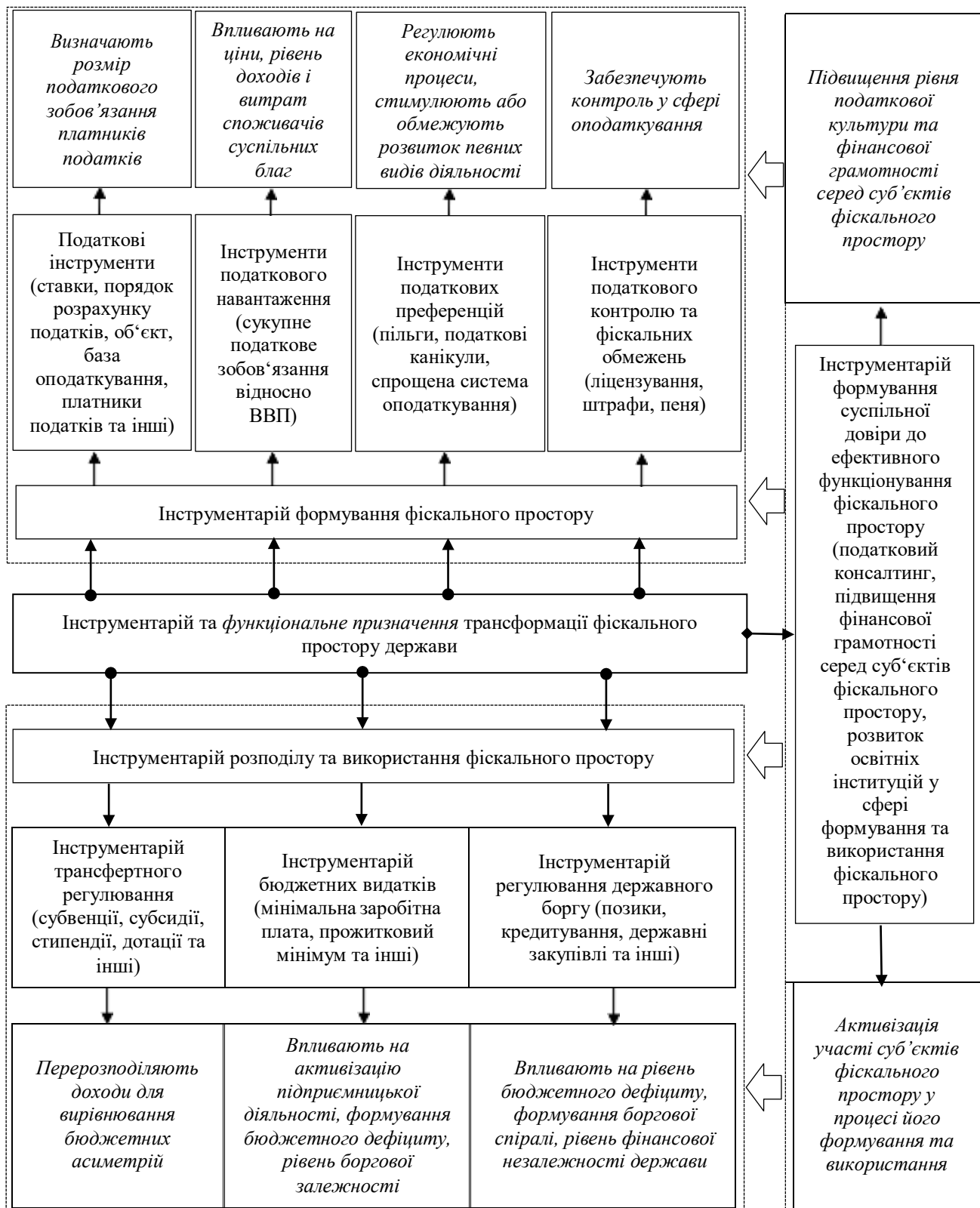

Рисунок 1 – Систематизація та функціональне призначення інструментарію трансформації фіскального простору держави
Джерело: узагальнено автором на основі [1; 3-6]

Отже, трансформація фіскального простору держави може відбуватися як у напрямі його розширення, так і у напрямі звуження, у процесі чого застосовуються різні інструменти та методи.

Список використаних джерел:

1. Brun J-F., Chambas G., Combes J-L. Fiscal Space in Developing Countries. 2006. URL: <https://cutt.ly/agd9q2c>.
2. Stiglitz J. E. Economics of the Public Sector, 3rd ed., W.W. Norton & Co, New York. 2000.
3. Бюджетний кодекс України : закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 01.09.2020).
4. Василевська Г. В. Основи теорії формування оптимального фіскального простору. *Вісник Запорізького національного університету*. 2018. №4(40). С.109-116.
5. Затонацька Т., Ткаченко О. Теоретична сутність та особливості формування фіскального простору. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2016. №3(31)). С. 119-125.
6. Податковий кодекс України : закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.09.2020).
7. Фіскальний простір сталого соціально-економічного розвитку держави : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 332 с.

Мельник О. І.,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Олейніченко К.О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Ефективна бюджетна система для будь-якої країни є основним чинником зростання добробуту громадян, забезпечення сталого і динамічного соціально-економічного розвитку, важливим інструментом регулювання соціально-економічних відносин. Згідно із Бюджетним кодексом України [1] бюджетна система визначається як сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного й адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетна система України ґрунтується на основі десяти принципів (рис. 1).

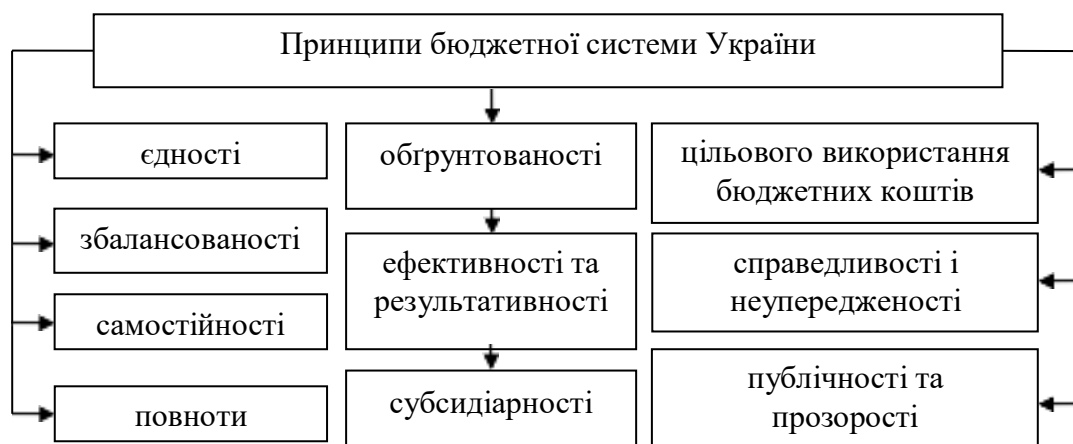

Рисунок 1 – Принципи бюджетної системи України

Джерело: побудовано авторами на основі даних [1]

В Україні бюджетну систему побудовано з урахуванням закріпленого Конституцією України [2] адміністративно-територіального устрою держави. Вона складається з Державного бюджету України та місцевих бюджетів (бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування).

У зарубіжних країнах принципи побудови бюджетної системи закріплюються в конституціях. Узагальнюючи їх, слід виділити такі, як: збалансованість, щорічність, єдність, обов'язкове закріплення бюджету у формі законодавчого акту [3].

У всіх європейських країнах одним із основоположних конституційних принципів є збалансованість бюджету. Так, в Основному Законі Федеративної Республіки Німеччини закріплена норма: «Доходи і витрати повинні бути збалансовані в бюджеті» (ч. 1 ст. 110). Подібна вимога про необхідність досягнення збалансованості бюджету зазначена і в Конституції Фінляндії: «Бюджеті асигнування повинні покриватися доходами» (ч. 2 § 84). У Конституції Польщі встановлено заборону на покриття «бюджетного дефіциту шляхом взяття зобов'язань перед центральним банком держави» (ч. 2 ст. 220). У Конституції Швейцарії закріплено вимогу союзним органам забезпечувати «стійку рівновагу між власними витратами і доходами» (п. 1 ст. 126). Також у більшості держав закріплений принцип ефективності, економічності та доцільності використання бюджетних коштів. Зокрема, у Конституції Австрії визначена необхідність дотримання «принципів економічності, рентабельності і доцільності» при складанні, веденні і виконанні бюджету (ч. 1 ст. 51a) [3].

Зауважимо, що у світовій практиці поширена практика щодо децентралізації та автономії органів місцевого самоврядування. У деяких країнах частка податкових надходжень у доходах місцевих органів влади становить 60 відсотків [3].

Місцеві бюджети відповідно до законодавства України містять надходження і витрати на виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Ці надходження і витрати становлять єдиний баланс відповідного бюджету [1]. Основним суб'єктом бюджетної системи в умовах бюджетної децентралізації є бюджети об'єднаних територіальних громад.

Вважаємо, що серед усіх задекларованих принципів бюджетної системи України найбільш важливими на сьогодні є: принцип публічності та прозорості, оскільки громадяни мають право бути повністю поінформованими щодо усіх бюджетних питань та бюджетного процесу; принцип субсидіарності, оскільки він є базовим принципом європейської демократії та спрямований на максимальне наближення бюджетних послуг до їх безпосереднього споживача на відповідній території. Надалі необхідно забезпечувати самостійність органів місцевого самоврядування у формування власних фінансових ресурсів та розробці перспективних прогнозів соціально-економічного розвитку громад.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2456-17> (дата звернення 09.11.2020).
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
3. Грузіна І. А. Дослідження зарубіжного досвіду побудови бюджетної системи. *Бізнес Інформ*. 2016. № 11. С. 61-64.
4. Захожай К. В. Принципи побудови Державного бюджету України: процесно-системний підхід. *Проблеми економіки*. 2017. № 3. С. 47-54.
5. Sirenko N., Melnyk O., Shyshpanova N. Prospects for implementing the –participatory budgeting as an effective instrument for implementing budgetary policy at the local level. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. vol. 4. no. 2. pp. 222-228.

Митрофанова Ю. В.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Розвиток економіки України пов'язаний з інноваційною діяльністю, що відбувається через впровадження передових інформаційних технологій, покращення управлінських процесів в державі, удосконалення правового та податкового законодавства. На нашу думку, в Україні процес правового регулювання відносин в податковій сфері є недосконалим. Для розв'язання цієї проблеми необхідно модернізувати законодавчу базу, опираючись у т.ч. на закордонний досвід електронного оподаткування.

Проблемами осучаснення наявної податкової системи України займалися вітчизняні науковці: В. Попова [1], В. Ільяшенко [2], В. Коваль [4], В. Мартиненко [5], А. Огоновський та інші.

Існування дискусійних питань у податковому законодавстві потребують детальних досліджень.

У сучасній податковій системі України, на наше переконання, є такі проблеми: нестабільне податкове законодавство; наявність нормативно-правових актів, які регулюють податкові відносини, але відносяться до інших галузей права [6].

Наявні проблеми свідчать про недостатню ефективність податкового законодавства. Для розв'язання цих питань потрібно:

- удосконалювати податкове законодавство шляхом внесення змін до Податкового кодексу України;
- покращити якість обслуговування та проведення консультаційної і масово-роз'яснювальної роботи з платниками податків;
- мінімізувати ризики ухилення від сплати податків та спрощення адміністрування податків;
- удосконалити систему кабінетного аудиту як методу визначення напрямів та перспектив проведення контрольно-перевірочної роботи, що дозволить оперативно реагувати на порушення податкового законодавства;
- трансформувати механізм протидії ухилення від сплати податків;
- оновлювати додаток «Дія» у напрямі розширення можливостей здійснювати податкові операції через смартфон;
- створити оновлений орган протидії фінансовим злочинам;
- зменшити податковий тиск на соціально незахищених платників податків;
- оптимізувати використання часу на оформлення матеріалів у результаті здійснених перевірок, спростити процедури їх оформлення;
- здійснювати регулярний моніторинг рівня кваліфікації працівників органів контролю у сфері оподаткування;

– забезпечити кваліфікованим інспекторам гідну оплату праці тощо [9, 10].

Вважаємо, що з використанням інформаційних технологій у податковому регулюванні покращиться інноваційний клімат. Потрібно впроваджувати електронне оподаткування, сформувати «навколо» нього податкове законодавство та налагодити контроль за таким видом діяльності. Його головною умовою функціонування повинна бути конфіденційність всіх учасників процесу [7]. Цю сферу можна розвинути у двох напрямках: здійснювати оподаткування суб'єктів господарської діяльності в мережі Інтернет, використовувати при цьому електронні ресурси та нематеріальні активи; створити інформаційну систему подання податкової звітності [8].

Отже, для розвитку ефективної системи оподаткування необхідно побудувати єдиний інформаційний простір між податковими органами, бізнесом та громадянами.

Список використаних джерел:

8. Попова В. Удосконалення структурно-організаційної моделі податкової політики в умовах євроінтеграції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. №11. с. 15-18.
9. Ільяшенко В. Удосконалення системи адміністрування податкових платежів до державного бюджету. *Ефективна економіка*. 2013. №4.
10. Коваль В. Основні напрями модернізації взаємодії структурних підрозділів ДПС в інформаційній сфері. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. №2(10). с. 142-157.
11. Мартиненко В. Податкова політика України та її вдосконалення з метою активізації інвестиційної діяльності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. №2. с. 46-51.
12. Огоновський А. Система податків в Україні та основні напрями її реформування. *Науковий вісник*. 2008. №17. с. 228-238.
13. Майстренко О. Реформування податкової системи України, як спосіб вирішення податкових колізій. *Право України*. 2006. №2. с. 39-43.
14. Матвейчук О. Теоретичні аспекти електронного оподаткування в контексті підвищення ефективності державного управління в Україні. *Ефективність державного управління*. 2014. №39. с. 195-200.
15. Лугова Х. Удосконалення адміністрування податків в Україні з урахуванням європейського досвіду. *Фінансове право*. 2018. №2. с. 230-233.
16. Sirenko N., Poltorak A., Melnyk O., Lutsenko A., Borysenko L. Innovative approaches for the evaluation and forecasting of debt levels of the security in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 3(34). pp. 207-218.
17. Полторак А. С., Малиновська І. О., Полозенко В. А. Оцінка індикаторів стану податкової безпеки України в системі її фінансової безпеки. *Modern economics*. 2017. № 1. С. 38–44.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Михайліченко М. О.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Правопорушенням у сфері оподаткування згідно з чинним законодавством називають протиправні дії, які призводять до не виконання суб'єктами податкових обов'язків.

Відповідальність за порушення Податкового законодавства буває:

- адміністративна відповідальність, підставою якої є вчинення адміністративного правопорушення;

- фінансова відповідальність. Законодавче закріплення можливості застосування штрафних санкцій до юридичних осіб за порушення податкового законодавства зумовлює необхідність розгляду питання щодо правової природи цих санкцій;

- кримінальна відповідальність, підставою якої відповідно до ч. 1 ст. 2 Кримінального кодексу України є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину.

У Конституції України (п. 22 частина перша ст. 92) встановлено, що виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них [1].

Фінансова відповідальність є формою реалізації державно-владного примусу, що виникає у разі порушення приписів фінансово-правових норм і полягає у застосуванні спеціально уповноваженими державними органами до правопорушника передбачених законом санкцій. Визнаючи фінансову відповідальність самостійним видом юридичної відповідальності, фахівці вказують на головну її особливість, яка полягає в тому, що крім штрафних санкцій вона передбачає і правовідновлювальні санкції, які стимулюють виконання фізичними та юридичними особами обов'язків, передбачених фінансовим (податковим) законодавством, а також забезпечують компенсацію шкоди, завданої державі в результаті їх протиправної поведінки [2].

З 23.05.2020 р. збільшено штрафи за порушення, передбачені ст. 117, 120 ПКУ. Так, за неподання або несвоєчасне подання податкової звітності суму штрафної санкції збільшено зі 170 грн до 340 гривень. Ті самі дії, вчинені платником податків, до якого протягом року було застосовано штраф за таке порушення, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 1020 гривень за кожне таке неподання або несвоєчасне подання [3].

Стаття 212 КК передбачає кримінальну відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів [2]. Частина 1 статті 212 КК України передбачає кримінальну відповідальність за умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що входять в систему оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене

службовою особою підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності або особою, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи чи будь-якою іншою особою, яка зобов'язана їх сплачувати, якщо ці діяння призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах (під значним розміром коштів слід розуміти суми податків, зборів і інших обов'язкових платежів, які в тисячу і більше разів перевищують установлений законодавством неоподатковуваний мінімум доходів громадян).

Отже, у результаті порушення податкового законодавства платник податків може бути притягненим до адміністративної, фінансової або кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Відповідальність за порушення податкового законодавства: адміністративна, фінансова та кримінальна. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/accountant/16314/> (дата звернення 06.10.2020).
2. Стаття 2 Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 06.10.2020).
3. Відповідальність платників податків по-новому. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/news/196980_vdpovdalnst-platnikv-podatkv-po-novomu-roz yasnyu-dps (дата звернення 06.10.2020).
4. Особливості притягнення особи до кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів. URL: [https://protocol.ua/ua/osoblivosti_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_z_a_uhilennya_vid_splati_podatkiv_zboriv_\(obov_yazkovih_plategив\)/](https://protocol.ua/ua/osoblivosti_prityagnennya_osobi_do_kriminalnoi_vidpovidalnosti_z_a_uhilennya_vid_splati_podatkiv_zboriv_(obov_yazkovih_plategив)/) (дата звернення 06.10.2020).
5. Що може загрожувати за несплату податків. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/shcho-mozhe-zagrozhuvaty-za-nesplatu-podatkov-2457072.html> (дата звернення 06.10.2020).
6. Полторак А. С. Тіньова економіка як внутрішня загроза фінансовій безпеці України. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2019. № 3(9). С. 104-111. DOI: 10.5281/zenodo.3805257
7. Sirenko N., Poltorak A., Melnyk O., Lutsenko A., Borysenko L. Innovative approaches for the evaluation and forecasting of debt levels of the security in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 3(34). pp. 207-218.

Науковий керівник: **Полторак А. С.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Павленко О. П.,
*канд .екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет ,
м. Дніпро, Україна*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ ВІД РИЗИКІВ В АГРАРНОМУ ВИРОБНИЦТВІ

В сучасних умовах розвитку страхового ринку будуються нові підходи до формування системи страхового захисту аграрного виробництва. В економічній літературі немає однозначного визначення щодо дефініції «страховий захист аграрного виробництва». Основними характеристиками страхового захисту аграрного виробництва виступають: страховий ризик (мікроекономічний аспект страхового захисту); страховий інтерес (цивільно-правовий аспект страхового захисту); фінансовий механізм страхового захисту (бухгалтерський і податковий аспект страхового захисту); зовнішні ефекти (макроекономічний аспект страхового захисту).

Позитивним змінам в цій сфері сприяють створення резервів на початку страхового періоду. До організаційних форм страхового фонду у найзагальнішому вигляді слід проаналізувати організаційну структуру:

- централізовані страхові фонди держави;
- децентралізовані фонди самострахування домогосподарств та підприємств, установ, організацій;
- фонд страхових організацій.

Отже, можемо відокремити три основних форми створення страхового фонду: самостійна, централізована і страхова.

Самостійна форма передбачає, що кожний окремо взятий господарюючий суб'єкт накопичуватиме необхідні матеріальні засоби і фінансові ресурси, які могли б покрити можливий збиток, не перериваючи на довгий час процес нормального функціонування. Найчастіше в економічній літературі відзначається, що на етапі формуванні фонду самострахування доцільно використовувати первинне резервування, при внесенні залишкової частини внесків до фонду самострахування в нормативних розмірах [2].

Централізована форма страхового фонду створюється за рахунок державних ресурсів, які резервуються у централізованому порядку в натуральній і грошовій формах. Натуральні резерви формують із регулярно поновлюваних запасів готової продукції, сировини, матеріалів, палива, продовольства тощо. Грошові резерви фондів створюються щорічно під час складання державного бюджету. У галузях народного господарства грошові резерви створюються у вигляді фондів для надання фінансової допомоги підприємствам і організаціям галузі.

Страхова форма створюється за рахунок внесків численних юридичних та фізичних осіб, що виявили бажання застрахувати свій можливий збиток від будь-яких непередбачених обставин. Кошти цього фонду, які збирають

Спеціалізовані організації — страхові товариства, призначені для відшкодування своїм страхувальникам збитків, яких вони зазнали у результаті стихійних лих, нещасних випадків або інших непередбачених обставин, обумовлених у договорах страхування.

Страховий фонд, який створюють у країні за допомогою інституту страхування, є сукупністю окремих локальних фондів, які утворюються кожною страховою компанією за рахунок збору страхових платежів (внесків) з визначеного кола осіб, а саме, зі своїх клієнтів, страхувальників цієї страхової компанії, і призначені для відшкодування збитків саме цьому обмеженому колу осіб [1].

Якщо внаслідок нещасного випадку або стихійного лиха знищено матеріальні цінності, порушено нормальний виробничий процес, то, цілком зрозуміло, потрібні економічні, в тому числі й фінансові, заходи, які дали б змогу відновити зруйновані об'єкти, відшкодувати завдані збитки та створити умови для продовження нормальної господарської діяльності. Для цього треба залучити заздалегідь створені фонди матеріальних засобів і грошових коштів. У складі сукупного суспільного продукту будь-якого суспільства передбачається певна частина, яка служить резервом для відшкодування можливих збитків, завданих стихійним лихом або нещасним випадком. Такий спеціальний резерв називають страховим фондом.

Страхові резерви, що застосовуються підприємствами під час антикризових заходів можна представити двояко:

а) у вигляді грошових засобів, що перебувають у розпорядженні підприємств, об'єднань, фірм з метою нівелювання тимчасових фінансових труднощів, здійснення додаткових затрат та забезпечення в такий спосіб нормальних умов діяльності;

б) у вигляді запасів палива, сировини, матеріалів, насіння, фуражу тощо, необхідних для безперервного здійснення виробничого процесу.

Страхові резерви домогосподарств формуються також як засіб самострахування та здійснюються як у грошовій (залежить від обсягу доходу), так і в натуральній (не тільки залежить від обсягу доходу, а й визначається дослідним шляхом з урахуванням суб'єктивних очікувань) формах. Проте, щоб уникнути суб'єктивного підходу до тлумачення джерела формування страхового фонду, розглянемо безпосередньо висловлення К. Маркса. За Марксом сукупний суспільний продукт розподіляється, по-перше, на відшкодування використаних засобів виробництва, по-друге, на додану вартість для розширеного відтворення, по-третє, на резервний або страховий фонд для страхування від нещасних випадків, стихійних лих і таке інше. Зазначений розподіл є економічною необхідністю, не піддається розрахункам на основі справедливості [3].

Отже, призначення страхового фонду – не споживання, не накопичення, а відшкодування збитків в результаті настання страхового випадку. У відповідності з таким підходом Національний дохід, головним чином, є джерелом розширеного відтворення, а механізм страхування дозволяє

утримувати певний рівень виробничого розвитку. Тобто, можна підкреслити: страхування впливає на сталість економіки, на її стабілізацію. Однак, за даною теорією, стихійні лиха та несприятливі випадки рівносильні зносу, фізичному та моральному, оскільки вимивають національні надбання. Тому на практиці теоретичні погляди марксистів з приводу зазначеної концепції страхового фонду трансформувались в обґрунтування того, що витрати на формування даного фонду здійснюються за рахунок прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства. За такою теоретичною позицією витрати на страхування майна підприємств не входять до складу собівартості продукції, а розмір страхового платежу в планово-директивній економіці за радянських часів обмежувався 1 % від реалізованої продукції, що не відповідало рівню суспільно-необхідних витрат для відшкодування збитків і руйнувань в результаті настання об'єктивних страхових подій.

Список використаних джерел:

1. Кравченко В.О. Підходи до формування системи фінансової безпеки компаній на страховому ринку. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. №1 (35).С. 87-92.
2. Навроцький С.А. Формування перспективної моделі страхового захисту сільського господарства України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2014. Вип.1. С. 149- 155.
3. Позднякова Л.О. Проблеми розвитку страхового ринку України і шляхи їх розв'язання в сучасних умовах. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. №6(108).

Полторак А. С.,

*д-р екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,*

*Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Яценко К. С.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ГАРАНТУВАННЯ

Суспільний розвиток та стабільність економіки України в сучасних умовах глобалізованого світу неможливі без гарантування економічної безпеки. Податкова безпека є одним з найважливіших її елементів. Податки являють собою обов'язкові та за юридичною формою індивідуальні безвідплатні платежі фізичних і юридичних осіб, впроваджені державою, з визначенням їх розмірів, порядку та строків сплати до бюджетів різних ланок або до державних цільових фондів [1].

У часи розвитку податкової системи України самостійну роль має податкова безпека, розробка методів і механізмів оцінки її впливу на ефективність діяльності й підвищення економічної безпеки підприємства та держави. Під час формування податкової системи розробка методів та механізмів оцінки стану податкової безпеки відіграє значну роль, впливаючи на зміцнення економічної безпеки держави та ефективність окремого підприємства.

Наукові дослідники трактують зміст та поняття «податкова безпека», спираючись на різні аспекти цього поняття. Іщенко В. вважає, що «податкова безпека – це частина фінансової безпеки держави, яка визначається як наявність вже сформованої податкової системи, рівня оподаткування, що забезпечує достатнє наповнення за рахунок податкових надходжень дохідної частини бюджету для виконання державою своїх функцій, а також забезпечує розвиток реального сектору економіки та соціальний захист населення» [2].

На думку Л. Петренко, «податкова безпека – це стан податкової системи, що характеризується стійкістю і стабільністю всіх її елементів, що передбачає можливість захищати економічні інтереси держави і протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, спроможність реалізації і розвитку податкового потенціалу країни, ефективне використання конкурентних переваг податкової системи в умовах глобалізації» [3]. Погоджуємося з науковою позицією Д. Тихонової, що «податкова безпека – це стан економіки та інститутів влади, при якому забезпечується гарантоване надходження податкових платежів до бюджету, забезпечує захист національних інтересів, соціальну спрямованість податкової політики, достатній оборонний потенціал навіть за несприятливих

умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів» [4]. Отже, виходячи з наукових поглядів вчених, вважаємо, що податкова безпека являє собою ефективність податкової політики, яка забезпечує виконання плану щодо наповнення бюджету країни.

Однією з найважливіших функцій податкової безпеки є забезпечення і гарантування захисту податкових інтересів держави, бізнесу і суспільства в цілому, що здійснюється за допомогою податкової системи.

Податкова безпека має вплив на :

- розвиток конкурентоспроможної національної економіки на засадах інвестиційного оновлення експорту та виробничого потенціалу;
- збереження цілісності фінансової системи;
- протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам держави [5, 6, 7].

Отже, для забезпечення розвитку економіки нашої країни необхідно дотримуватись всіх умов відповідності показників податкової безпеки вимогам фінансової безпеки держави. Податкова безпека є основою ефективного функціонування країни, її подальшого економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Маркс К., Енгельс Ф. Происхождение семьи, частной собственности и государства : собр. соч. 2-е изд. Т. 21. М., 1995. 171 с.
2. Іщенко В. В. Податкова складова фінансової безпеки держави. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 37. С.35-40.
3. Петренко Л. М. Податкова безпека як складова фінансової безпеки держави. Моделювання та інформаційні системи в економіці : зб. наук. праць; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; відп. ред. В.К. Галіцин. 2012. Вип. 86.С.89–98.
4. Луценко І. С. Методичний підхід до оцінювання рівня податкової безпеки держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 12. С. 159-163.
5. Тимошенко О. В. Методичні підходи до оцінювання рівня економічної безпеки держави. *БізнесІнформ*. 2014. № 6. С. 32–37.
6. Полторак А.С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізації: теорія, методологія та практика : монографія. Миколаїв : МНАУ, 2019. 463 с. URL: <https://cutt.ly/BgrWXXx> (дата звернення: 01.09.2020).
7. Sirenko N., Poltorak A., Melnyk O., Lutsenko A., Borysenko L. Innovative approaches for the evaluation and forecasting of debt levels of the security in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 3(34). pp. 207-218.

Раткіна В. Р.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років в Україні розширюються масштаби тіньової економіки та посилюється її вплив на соціально-економічне життя суспільства. Обсяги тіньової економіки в Україні за різними джерелами фіксуються на рівні 20-50% ВВП. А тому тема проблеми тінізації економіки є актуальною на сьогодні в Україні.

Багато зарубіжних вчених-економістів приділяли увагу питанням щодо основоположних причин тінізації економіки, а саме: Ф. Шнайдер, Б. Контіні, К. Карлсон, А. Френз, Т. Ейдт, А. Ділнот, Ернандо де Сото. Наприклад, Ернандо де Сото вважає, що головною причиною розквіту тіньової економіки є бюрократизм. Проведені його дослідження показали, що для реєстрації швацької майстерні в Перу необхідно витратити 289 днів, а витрати, дорівнюють 32 мінімальним місячним зарплатам; для здобуття ліцензії на торгівлю у вуличному кіоску потрібно всього 43 дні і 15 зарплат. Тому більшість дрібного бізнесу за таких умов працює «у тіні» [1].

За оцінками Ф. Шнайдера обсяги тіньового сектора економіки в Україні оцінюються приблизно в 45%, це дуже високий показник. А отже, така висока оцінка показує те, що український бюджет недоотримує мільярди гривень, що значно стримує рівень життя населення, так і економіки в цілому [2].

Тіньова економіка в Україні – сукупність видів економічної діяльності, заборонених законодавством України або тих, які з різних причин не враховані в офіційній статистиці [3].

Аналізуючи аспекти розвитку тінізації економіки в Україні, можна окреслити основні її сфери, визначити причини та масштабні наслідки.

До основних економічних сфер тінізації в Україні ми можемо віднести діяльність суб'єктів господарювання, отримані ними прибутки й ринок праці. Приблизно 27% працюючих громадян залучені до тіньових, не прозорих заробітних плат. Причинами цього є:

1. Високе оподаткування доходів. Саме через це громадяни влаштовуються на роботу неофіційно та приховують свої доходи.

2. Жорстка фіскальна політика у сфері оподаткування підприємств. Для того, щоб зменшити податкове навантаження компанії намагаються встановлювати мінімальний розмір заробітної плати працівникам та застосовувати різні схеми своїх витрат і доходів.

Через ці дії держава недоотримує податки і збори й відбувається зниження рівня наповненості бюджету.

Зазначимо основні причини виникнення тінізації економіки (табл. 1).

Таблиця 1 Причини виникнення тінізації економіки в Україні

Причини виникнення		
Економічні	Соціальні	Державні
Занадто високий рівень податків	Нерівномірний розподіл ВВП	Недосконалість аспектів експортно-імпортової діяльності, що спричиняє тінізацію фінансових потоків, маніпулювання цінами експорту й імпорту
Криза фінансової системи	Низький рівень життя населення	Умови, що дають змогу використовувати державне майно та майно організаційних структур заради одержання неофіційного приватного доходу державними чиновниками та управліннями
Високі ставки та складний механізм розрахунку податків	Високий рівень безробіття	Корумпованість різноманітних владних структур, контрольованих служб
	Низький рівень довіри населення та бізнесу до державних структур.	

Джерело: сформовано автором на основі матеріалів [4]

На нашу думку, процес детінізації повинен бути на першому місці серед ключових проблем, що необхідно вирішити в Україні, тому що зростання рівня тінізації негативно впливає на життєдіяльність країни та економіку в цілому. А тому необхідно посилити боротьбу з корупцією, створити умови для легалізації зайнятості, удосконалити контроль за зовнішньо-економічною діяльністю та протидіяти легалізації тіньових доходів.

Список використаних джерел:

1. Варналій З. Шляхи детінізації економіки України та її особливості. *Банківська справа*. 2007. № 2. С. 56-66.
2. Ернандо де Сото. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Ернандо_де_Сото (дата звернення: 10.09.2020 р.)
3. Тіньова економіка в Україні. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 10.09.2020 р.)
4. Мацюк В. Я., Білан С. В., Рябченко О. П. Причини виникнення тінізації економіки. *Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки*. 2019. С. 85-87.

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Сизоненко Ю. С.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ

Одна з особливостей страхової діяльності полягає в тому, що на відміну від сфери виробництва, де товаровиробник спочатку несе витрати на випуск продукції, а потім компенсує їх за рахунок виручки від її реалізації, страховики спочатку акумулюють кошти у вигляді страхових внесків, створюючи необхідні страхові резерви, і лише в подальшому, при настанні страхового випадку, несуть витрати, пов'язані зі страховими виплатами. В результаті цього, страхові організації отримують можливість протягом певного періоду розпоряджатися отриманими від страхувальників грошовими коштами. Крім того, страховики розпоряджаються наявними у них статутним капіталом і іншими власними коштами. Це зумовлює можливість і необхідність здійснення страховиками інвестиційної діяльності, яка є ще одним джерелом прибутку страхових організацій і в ряді випадків, навіть компенсує ті збитки, які страховики можуть мати від здійснення безпосередньо страхової діяльності [1].

Інвестиційна діяльність має значний вплив на фінансовий стан самих страхових компаній. За рахунок інвестування страхових резервів відбувається зростання власних коштів, що дає змогу знизити обсяг залучення зовнішніх джерел фінансування. Окрім того, інвестиційний дохід може стати джерелом приросту особистого капіталу страховика [4, с.62]. Разом з тим, проводячи інвестиційні операції і отримуючи прибуток від них, страховики в той же час виявляються в значній мірі залежними від стану справ на грошовому та фінансовому ринках, несучи інвестиційний ризик. Це змушує їх до проведення досить стриманої інвестиційної політики. Основними вимогами, яким повинна відповідати інвестиційна політика страхових організацій, є надійність і прибутковість [2]. З одного боку, втрата коштів, інвестованих страховиком, може привести до невиконання ним своїх зобов'язань за договорами страхування і до банкрутства. З іншого боку, страхова компанія зацікавлена в отриманні якомога більшого доходу від вкладених коштів. При цьому принципами, якими повинні керуватися страховики при здійсненні інвестиційної діяльності, є диверсифікація, зворотність, прибутковість і ліквідність.

Основне значення при здійсненні інвестиційної діяльності має оцінка ризику втрати коштів через неплатоспроможність організацій, в які вкладені кошти страховиків. Для здійснення таких оцінок використовуються методики аналізу платоспроможності, а також експертні оцінки фахівців, які повинні виходити не тільки з поточного стану справ, але і з перспектив його зміни [1].

Для забезпечення ефективної системи інвестування для страхових компаній необхідно мати відповідну методику оптимізації.

По-перше, характерне звуження завдання побудови інвестиційної моделі страхової компанії до проблеми розміщення страхових фондів тільки в частині коштів страхових резервів. Однак, кошти страхових фондів є не єдиними інвестиційними ресурсами страхової компанії. Крім них є ще «власні кошти» безпосередньо не пов'язані зі страховими зобов'язаннями. Частина власних коштів також використовується для інвестування.

По-друге, для оцінки обсягу інвестиційного портфеля часто використовується такий показник як «страхові резерви». Але це не завжди виправдано, оскільки аналітичний показник «страхові резерви» носить досить умовний характер, а його величина залежить від обраного методу розрахунку. В результаті, страхові резерви можуть не відповідати величині зобов'язань, і використання даного показника для оцінки інвестиційного портфеля страхової компанії призводить до помилкових висновків.

По-третє, кошти страхових резервів – це тимчасово вільні кошти, що пов'язані із зобов'язаннями і в будь-який момент можуть бути «відкликані». Причому сама можливість, розмір і момент вилучення коштів з інвестиційного портфеля є випадковими в силу імовірнісного характеру страхових зобов'язань. Оцінити даний фактор можливо тільки на основі аналізу страхового портфеля [3].

Список використаних джерел:

1. Братюк В.П., Бошинда І.М. Інвестиційна діяльність страхових компаній. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. С. 69–71.
2. Ничипорчук М.О. Фактори активізації інвестиційної діяльності страхових компаній в Україні. *Конференція молодих вчених*. 2017. №4. С. 245-246.
3. Рекуненко І.І., Чорна С.В. Особливості інвестиційної діяльності страхових компаній. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 667-672.
4. Шишпанова Н. О. Напрями активізації інвестиційної діяльності страхових компаній України. *Агросвіт*. 2019. № 21. С. 59-65.

Науковий керівник: **Шишпанова Н.О.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Сіваченко А. В.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вітчизняна пенсійна система України є цілісним механізмом. Її можна охарактеризувати як сукупність створених правових, економічних та організаційних інститутів і норм, метою яких є надання громадянам матеріального забезпечення у вигляді пенсії у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, які передбачені ст. 46 Конституції України [1].

Питанням функціонування пенсійної системи України присвячені наукові праці таких вітчизняних науковців: І. Козюк, О. Луців, О. Петрушка, Д. Рачок, В. Рудик та інші. Поряд з цим і надалі залишаються актуальними питання щодо оптимізації структури та ефективного розвитку пенсійної системи в сучасних умовах.

Згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [2], пенсійна система України складається з трьох рівнів:

I рівень – солідарна система пенсійного страхування;

II рівень – накопичувальна система загальнообов'язкового пенсійного страхування;

III рівень – система недержавного пенсійного забезпечення.

Перший рівень – солідарна пенсійна система – ґрунтується на засадах солідарності й субсидування, здійснення виплат і надання соціальних послуг за рахунок Пенсійного Фонду України [2]. Даний рівень напряму залежить від демографічної ситуації в країні.

Другий рівень – накопичувальна система пенсійного страхування – базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних недержавних пенсійних фондах. Сутність накопичувальної пенсійної системи полягає в тому, що кожен громадянин України щомісяця відкладатиме частину заробітної плати собі на старість і з віком розмір відрахувань збільшуватиметься. Усі ці роки коштами керуватиме недержавний пенсійний фонд. Важливим є те, що страхові внески до Накопичувального фонду та інвестиційний дохід, отриманий від їх інвестування, не будуть підлягати оподаткуванню. Проте, недоліком цієї системи є те, що забрати заощаджені кошти до настання пенсійного віку неможливо [3].

Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що ґрунтується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх

об'єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах та в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення [2].

Система пенсійного страхування перебуває у безперервному розвитку. Пріоритетами її розвитку на сучасному етапі є [4]:

- модернізація солідарної пенсійної системи;
- поєднання соціального і економічного компонентів пенсійної системи України;
- створення ефективної системи захисту пенсійних активів накопичувальних програм пенсійного страхування;
- розширення потенціалу ринку цінних паперів для ефективного використання пенсійних активів накопичувальних програм пенсійного страхування;
- використання ефективної системи пенсійного менеджменту.

Отже, з метою уникнення кризового стану у пенсійній системі України, доцільним є впровадження заходів із забезпечення фінансової стабільності сегментів пенсійного страхування, зокрема: активніше залучати до сплати пенсійних внесків суб'єктів підприємницької діяльності, мігрантів; зрівняти вік виходу на пенсію серед чоловіків та жінок; забезпечити стабільність функціонування недержавного пенсійного забезпечення та підвищення довіри з боку населення тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 02.11.2020).
2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 №1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (дата звернення: 02.11.2020).
3. Козюк І. Р. Пенсійне страхування в Україні: проблеми та перспективи розвитку. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34189/1/122.pdf> (дата звернення: 02.11.2020).
4. Рудик В. К., Луців О. В. Пріоритети сучасного етапу розвитку системи пенсійного страхування в Україні. *Scientific horizon in the context of social crises. Regional economy. Подільський державний аграрно-технічний університет*. 2020. С. 141-144.
5. Полторак А.С. Фінансова безпека держави в умовах глобалізаційних змін: теорія, методологія, практика. Миколаїв : МНАУ, 2019. 536 с.

Науковий керівник: **Мельник О. І.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Снідко Є. А.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Калнауз Д. В.,
керівник відділення «Миколаївське», МРУ АТ КБ ПриватБанк
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН МІКРОКРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення дедалі частіше виникають відносини мікрокредитування. Більша кількість населення України вже знає про існування такої послуги та активно її використовує.

Дослідженню питань організації мікрокредитування приділяли увагу закордонні науковці, як А. Шпинова, М. Юнус, А. Белов, В. Заболоцька, Є. Оломська. Серед вітчизняних науковців, котрі розглядають особливості мікрокредитування, слід відмітити: М. Ведмідь [1], Н. Кривень [2], З. Варналія, О. Барановського та ін.

Мікрофінансовими організаціями називаються компанії, котрі видають кредити на невеликий термін, а кредитні кошти що видаються – «мікрозайми», «швидкі позики». Великий прихід нових компаній у цю сферу фінансової діяльності зумовлений зростаючим попитом на послуги мікрокредитування, внаслідок чого постійно зростає конкуренція, призводячи до підвищення якості послуг та поступового зниження відсоткових ставок за кредитами, що надають фінансові компанії.

В Україні відсутній контроль розміру максимальної річної ставки (APR) на відміну від багатьох інших країн світу. Тому фінансові компанії мають за мету та керуються моделлю прибутковості при встановленні процентної ставки за користування кредитом [4].

У період коли сервіс мікрозаймів формувалася в Україні, основними конкурентами таких організацій були комерційні банки та ломбарди. Але з часом вони почали витісняти традиційних гравців з даного ринку позик до 10 тис. грн включно.

Установи мікрокредитування мають ряд суттєвих переваг порівняно з банківськими установами, серед яких: швидкість прийняття рішень; високі шанси отримання кредиту; графік роботи та зручне погашення кредиту [4].

Якщо детально порівнювати ломбард з мікрофінансовими організаціями, то останні вигідно відрізняються відсутністю потреби закладати майно, ризиків у разі прострочення платежу.

Головним показником успішності компанії даного ринку є кількість повторних клієнтів, що впливає на стабільність і прибутковість компанії. Основні методи, що використовують організації для утримання та залучення клієнтів наведено на рис 1.

Співвідношення заявок і виданих кредитів – показник, який свідчить про ефективність роботи компанії на ринку мікрокредитування. Звичайно, даний показник набагато більший, ніж у банківських установах. Але він не досягає

позначки 100 %. Щоб показник позитивних рішень щодо видачі кредиту

постійно підвищувався, потрібно удосконалювати систему оцінки ризиків з видачі кредиту.

Програма лояльності	• для повторного клієнта знижується процентна ставка. Тобто чим більше кредитів візьме клієнт - тим більшу отримає знижку на наступну позику
Програма «Приведи друга»	• якщо клієнт запросить іншу людину отримати в цій компанії кредит, то він отримає винагороду. Як правило винагорода становить 25-100 грн за кожного нового клієнта
Швидкість прийняття рішення по кредиту	• багато компаній заявляють про те, що кредит можна отримати «за 5 хвилин», але це не завжди так. По-перше, за цей час кредит може отримати клієнт, що був раніше зареєстрований в цій системі. А для нового клієнта від 15 до 30 хвилин в середньому займає оформлення заявки. По-друге, на швидкість оформлення може впливати і людський фактор.

Рисунок 1 – Методи залучення та утримання клієнтів

Джерело: побудовано з використанням даних [4]

На хвилі популярності мікрокредитування, очікується поява великої кількості компаній у цій сфері. Але не всі здатні закріпитися і тримати стабільний курс на розвиток, адже ринок має свою специфіку, особливо в умовах такої конкуренції [4].

Подальшого розгляду потребують питання факторів впливу, що стримують розвиток мікрокредитування в Україні. Умовно вони діляться на дві групи: проблеми, які перешкоджають суб'єктам малого і середнього бізнесу та проблеми, які перешкоджають банківським установам.

Список використаних джерел:

1. Ведмідь М. Мікрокредитування в Україні. Проблеми формування і розвитку фінансово-кредитної системи України: зб. наук. статей. Х.: НБУХБІ УАБС, 2004. С.43–46.
2. Кривень Н. Економічна сутність мікрокредитування. *Економіка і регіон*. 2009. № 4. С. 209–212.
3. Сіренко Н., Мельник О. Бюджетно-податкове стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2013_4_9 (дата звернення 29.10.2020).
4. Сайт компанії Sos credit. URL: <https://soscredit.ua/uk/blogpage/kredit-onlajn-oglyad-rinku-mikropozik-v-ukrayini> (дата звернення: 29.10.2020).

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**, асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Шишпанова Н.О.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,*

*Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Кємова Я.Р.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Сьогодні страхові компанії є як підприємницькими структурами, так й важливими інвестиційними інститутами. Так, в умовах обмеженості ресурсів одним із головних джерел формування капіталу страхової компанії є саме інвестиційна діяльність. Висока потреба в активізації інвестицій страхових компаній в Україні зумовлена також і тим, що сфера страхування виступає не лише фактором стабілізації економіки, а й сприяє нарощуванню маси функціонуючого капіталу у виробничій системі. Проте, на сьогоднішній день існує ряд проблемних питань, що стосуються діяльності страховика, пов'язаною з активізацією інвестиційної діяльності [3]. У вказаному контексті, особливо важливим є дослідження тенденцій та напрямів активізації інвестиційної діяльності страхових компаній України.

На думку В. Г. Федоренка, інвестиційна діяльність – це комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальній, фінансовій або іншій майновій формі) з метою отримання прибутку [1, с. 14].

О. Соловійова розглядає інвестиційну діяльність з позиції страхування, на її думку, під інвестиційною діяльністю страхової компанії варто розглядати діяльність, яка полягає у реалізації інвестиційної стратегії страховика на регіональному, національному та міжнародному ринках, що базується на плануванні, формуванні та вкладанні вільних грошових коштів в активи, які забезпечують позитивний фінансовий результат, здійснення якого базується на ринкових принципах і пов'язано з факторами часу, ризику і ліквідності [4, с. 70].

До джерел інвестиційної діяльності страхових компаній відносять тимчасово вільні кошти, залучені страховими компаніями та страхові резерви. Страхові резерви мають значний вплив на активи та на ведення інвестиційної діяльності страхової компанії. Активи ж в свою чергу є основним елементом діяльності страхової компанії.

Зауважимо, що перебуваючи в ролі інвестора, страховик не тільки набуває додаткове джерело доходів, але й наражається на додаткові ризики [5, с.113]. Враховуючи той факт, що кошти страхових резервів не є власністю страховика, то важливого значення має державна регламентація розміщення цих резервів.

На сьогодні Україна має недостатньо розвинутий фондовий ринок, через що виникають питання з випуском цінних паперів для інвестування. На нашу думку, існують такі причини, які стримують розвиток інвестиційної діяльності страхових компаній:

- політична, фінансова та соціально-економічна нестабільність в країні;
- обмеженість можливостей для інвестування страховими компаніями;
- відсутність надійних інвестиційних інструментів і державних гарантій під інвестиційні проекти.

За відсутності на страховому ринку привабливих інвестиційних інструментів, інвестиційна діяльність страхових компаній не буде приносити очікуваний ефект [3]. Вважаємо, що основними напрямками удосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній України є:

- максимізація прибутковості і ліквідності інвестицій при мінімізації ризику з метою безперервного забезпечення і підтримки платоспроможності;
- недопущення знецінення інвестованого капіталу інфляцією;
- зростання конкурентоспроможності на страховому ринку і підвищення ефективності діяльності;
- забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних страховиків;
- перерозподіл інвестиційних потоків, а також стимулювання інвестиційних вкладень в розвиток національної економіки та інтеграцію в світову;
- підвищення рівня довіри, лояльності і збільшення попиту на страхові послуги.

Отже, інвестиційна діяльність страхових компаній є перспективним напрямом їх розвитку, саме вона зможе забезпечити отримання додаткових доходів. Розвиток страхових компаній, збільшення обсягів акумульованих ними фінансових ресурсів також створюють сприятливі умови для розвитку економіки тому, що страхові фонди спрямовуються на інвестування найважливіших об'єктів через участь страхових компаній у кредитуванні або прямому інвестуванні різноманітних виробничих та соціальних об'єктів.

Список використаних джерел:

1. Федоренко В. Г. Інвестознавство : підручник 3-тє вид., доп. Київ : МАУП, 2013. 480 с.
2. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/files/file00674.pdf> (дата звернення 05.10.2020)
3. Шишпанова Н.О. Напрями активізація страхових компаній України. *Агросвіт*. №21. 2019. С. 59-65
4. Соловйова О. Обґрунтування інвестиційної стратегії страхової компанії в Україні. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. 2011. № 5 (4). С. 69-76.

Белінська К. В.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКОВО-КАСОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ РОЗПОРЯДНИКІВ ТА ОДЕРЖУВАЧІВ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

В умовах поширення коронавірусної інфекції COVID-19 по всій території України, першочерговим є питанням щодо створення належних карантинних заходів для запобігання масових випадків зараження. У свою чергу це стосується підприємств і державних установ таких, як Казначейська служба, що займається реалізацією державної політики у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Тому, ми вважаємо це питання актуальним в умовах пандемії.

Проблеми здійснення розрахунково-касового обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів на території України досліджували більшість вітчизняних вчених. Проте, незважаючи на наукові здобутки фахівців, зростає необхідність у детальнішому вивченні актуальних проблем механізму обслуговування розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів в сучасних умовах.

Державна казначейська служба України працює в штатному режимі та продовжує здійснювати казначейське обслуговування бюджетних коштів. З метою упередження ризиків зараження коронавірусною інфекцією COVID-19, зокрема мінімізації особистих контактів між клієнтами Казначейства та його працівниками у період карантину, було введено в дію розрахунково-касове обслуговування за допомогою системи дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства - Казначейство» [1].

Для того, щоб здійснити обмін документами в електронному вигляді «клієнт казначейства» використовує електронний документ та кваліфікований електронний підпис для ідентифікації автора електронного документа, що у сукупності має таку ж юридичну силу, як і друкований варіант.

Щодо витрат на систему дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство» у порівнянні з іншими on-line системами – клієнти мають такі переваги:

- надання ДКСУ безкоштовних послуг з генерації ключів електронного цифрового підпису;
- можливість безкоштовного використання клієнтами системи дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство»;
- організація безоплатного первинного підключення клієнтів до системи дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство»;

- безоплатне надання підтримки клієнтам щодо використання системи дистанційного обслуговування клієнтів через ПТК «Клієнт Казначейства – Казначейство» [2].

При цьому вимоги щодо використання захищених носіїв ключової інформації (НКІ) визначено Комплексною системою захисту інформації (КСЗІ) на систему дистанційного обслуговування. Так, станом на 01.10.2020 р. договори на дистанційне розрахункове обслуговування з використанням програмно-технічного комплексу «Клієнт Казначейства – Казначейство» укладено із 39 010 клієнтами: 37135 – розпорядники (одержувачі) коштів державного та місцевих бюджетів; 1875 – інші клієнти (у тому числі – державні позабюджетні фонди) [2]. Зокрема, у Миколаївській області 1 363 розпорядників й одержувачів бюджетних коштів включені у Єдину мережу ГУ ДКСУ [1].

Враховуючи можливість забезпечення системою дистанційного обслуговування клієнтів, вона також здатна автоматично формувати папки документів (реєстр юридичних зобов'язань, реєстр фінансових зобов'язань, окрім єдиного документа – договору, який неможливо ні юридично, ні фактично автоматизувати). Помітною перевагою використання он-лайн платформи є її доступність у наш час для кожного: в будь-який момент клієнт казначейства може бачити рух своїх коштів, а також приймати рішення щодо їхнього спрямування [3].

Отже, дистанційне обслуговування клієнтів Державної казначейської служби України – перевага для суспільства під час пандемії, адже є надійною та простою у використанні системою з широким переліком функціональних можливостей, що дозволяє в режимі реального часу управляти рахунками, не виходячи з дому чи офісу. За допомогою цієї системи розпорядники та одержувачі бюджетних коштів мають можливість постійного доступу та оперативного отримання повного обсягу інформації про стан рахунків. При цьому вся інформація, якою обмінюються клієнт і казначейство, надійно захищена системою, доступу сторонніх осіб до неї немає. Такі нововведення у процес державних операцій сприяють зменшенню випадків контактування із хворими людьми, що у свою чергу призводить до поліпшення епідситуації.

Список використаних джерел:

1. Державна Казначейська служба України. URL : <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/derzhavna-kaznachejska-sluzhba-ukrayini-pracyuye-v-shtatnomu-rezhimi> (дата звернення 30.10.2020).
2. Закон і бізнес. URL : https://zib.com.ua/ua/142158-yak_zdiysnyuetsya_kaznacheyske_obsługovuvannya_derzhavnih_us.html (дата звернення 30.10.2020).
3. Боднар О.А. Основні фактори впливу інновацій на сталий розвиток країни / Стійкий розвиток національної економіки: актуальні проблеми та механізми забезпечення: матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27 квітня 2020 р.). Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. С.387-391.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Казьмір В. А.,
директор відокремленого структурного підрозділу
«Могилів-Подільський технологічно-економічний
фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»,
Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА

Нині, в умовах прискореного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, рівень інформаційної підтримки організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна істотно залежить від діджиталізації усіх виробничих і ринкових процесів, комунікацій та взаємодій. Використання переваг сучасних меседжерів, цифрових платформ, GPS-систем, 3-D друку, хмарних технологій, робототехніки, дронів, блокчейну, супутникових знімків, цифрової обробки інформації, біосенсорів, елементів штучного інтелекту, поліваріантних Big Data, соціальних мереж, надійних технологій кіберзахисту інформації та діджиталізації усіх бізнес-процесів, дозволить перевести на принципово вищий рівень результативності інформаційну підтримку організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна.

Теоретичною платформою дослідження проблем інформаційної підтримки організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна є цінні наукові напрацювання, таких вагомих вчених, як: Л. Гуцаленко, Г. Калетнік, С. Кваша, М. Кропивко, В. Мазур, Н. Правдюк, П. Саблук, І. Свиноуса, О. Шпикуляк, О. Ястремська та ін.

Використання сучасних цифрових технологій помітно змінює взаємодії, комунікаційні ланцюги та взаємозв'язки між всіма учасниками зернового ринку, що представляє сутність діджиталізації та передбачає кардинальну трансформацію усіх сфер та субсистем організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна. Вітчизняне зерновиробництво поступово прямує від традиційних до інноваційних („розумних”) агротехнологій, базисом яких виступають цифрові платформи, GPS-системи, 3-D друк, хмарні технології, робототехніка, блокчейн, біосенсори, елементи штучного інтелекту та Big Data. Сьогодні інтелектуальні цифрові рішення мають сприяти зерновиробникам впоратися з різноманітними виробничими та ринковими проблемами, забезпечити підвищення продуктивності та результативності діяльності, нарощення конкурентних переваг. Основною задачею інформаційної підтримки організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна є усунення інформаційних диспропорцій та шумів, які можуть виникати при взаємодіях різних субсистем, що дасть змогу вчасно, комплексно та дієво вирішувати оперативні, тактичні та стратегічні задачі.

Інформаційна підтримка на основі діджиталізації виробничих, ринкових, управлінських та транспортно-логістичних процесів організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна має як незаперечні переваги, так і генерує нові виклики, які необхідно швидко вирішувати найближчим часом.

Одним із гострих викликів вважаємо те що, „незважаючи на те, що 4G стає найпоширенішим мобільним зв'язком у всьому світі і 90% мають доступ до Інтернету через мережу 3G або вищої якості, лише близько третини сільського населення отримують покриття мережами 3G [2], тобто, сучасний контент, потребує якісного Інтернету й значних ресурсів, а доступність до Інтернету в сільській місцевості є ще обмеженою, і смартфони вважаються головним інструментом доступу до більшості цифрових послуг і можливостей. Понад 17 000 населених пунктів (60,7% від загальної кількості) не охоплені оптичними мережами жодного провайдера. 4 млн українців живуть у селах, де немає фіксованого інтернету, до нього не підключені 40% шкіл, 92% бібліотек, 37% лікарень [1]. Для подолання такого цифрового дисбалансу необхідно впровадження широкосмугового (оптично-волоконного) Інтернету в сільських територіях, проте вирішення цієї проблеми гальмується фінансовими чинниками, оскільки кількість підключень в сільській місцевості помітно нижча ніж у великих містах і відповідно вартість Інтернет послуг і взагалі усіх цифрових послуг обернено пропорційно вища кількості користувачів (у великих містах абонементна середня місячна плата за Інтернет послуги знаходиться у контурі 120-200 грн, то у сільській місцевості вона коливається у межах 260–350 грн.), і навіть за такого стану, окупність покриття оптично-волоконними мережами може розтягнутись на десятки років.

Удосконалення інформаційної підтримки організаційно-економічного механізму функціонування ринку зерна на основі діджиталізації, за рахунок поінформованості, швидкості інформаційних потоків та неупередженості інформації дозволить: знизити виробничі та ринкові ризики; мінімізувати інформаційні шуми; підвищити врожайність зернових культур; розширити базу інформаційних джерел; підвищити якість планування, прогнозування та стратегій для учасників ринку; запобігти дублюванню функцій різних інституцій; знизити трансакційні витрати; сформувати систему інформаційної прозорості; підвищити оперативність координації взаємодій; оперативно здійснювати моніторинг індикаторів результативності організаційно-економічного механізму; зберігати та обробляти великі інформаційні масиви з використанням хмарних технологій; забезпечити гнучкість ринкових рішень; проводити постійний моніторинг ситуації на ринку зерна.

Список використаних джерел:

1. Проникнення Інтернету в Україні. URL: https://inau.ua/sites/default/files/file/1910/dani_ustanovchyh_doslidzhen_2019_roku.pdf (дата звернення 17.05.2020).
2. GSMA. 2018c. Enabling Rural Coverage: Regulatory and policy recommendations to foster mobile broadband coverage in developing countries. London: GSMA Intelligence.

Кємова Я. Р.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Запровадження нового механізму бюджетного регулювання змінило систему збалансування всіх місцевих бюджетів на горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій, залежно від рівня надходжень на одного жителя. Лєвова частка бюджетних коштів залишається у повному розпорядженні місцевих органів влади. Реформа міжбюджетних відносин стимулює територіальні громади ефективніше наповнювати бюджети, поступово переходити на самозабезпечення та планувати видатки. Органи місцевого самоврядування самостійно вирішують, на які цілі та потреби направляти фінансові ресурси, що вкрай необхідно для розвитку громад.

Місцевим бюджетам відводиться головне значення у соціально-економічному розвитку територій, адже з них здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації; також фінансуються різноманітні молодіжні програми, здійснюються видатки на житлово-комунальне господарство тощо. Через видаткову частину місцевих бюджетів перерозподіляється близько 12% ВВП, за даними 2019 року [1].

Перспектива інфраструктури залежить від того, наскільки ефективним і стабільним є процес формування бюджетних коштів.

Розгляду питань щодо формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах децентралізації приділяли увагу науковці, до числа яких належать: Ю. А. Кормишкін [2], І. І. Червен [3], Т. І. Лункіна [4], І. А. Попова, М. В. Демченко [5], Н. А. Степанюк [6], А. С. Полторак [7] та ін.

Місцевий бюджет – це фонд фінансових ресурсів, що мобілізується й витрачається на відповідній території. Базисом фінансових ресурсів, місцевого управління, складають доходи місцевих бюджетів на відповідних територіях, але протягом останніх років, їх частка зменшується. Це свідчить про те, що на місцеві органи управління перекладається виконання великої кількості зобов'язань у сфері соціально-економічного розвитку територій. Основна частина місцевих бюджетів сформована за рахунок міжбюджетних трансфертів, питома вага місцевих податків і зборів залишається вкрай низькою, що свідчить про відсутність податкової бази формування місцевих бюджетів [8; с. 11].

Спостереження бюджету певних регіонів свідчить про те, що джерелом формування фінансових ресурсів є інвестиції, а також дохідна частина від діяльності підприємств.

Значний вплив на формування бюджету в містах, регіонах, селищах має населення. Збільшення зайнятого населення, своєчасна оплата праці, дозволяє зменшити затратну частину місцевих бюджетів.

На жаль, сьогодні місцеві бюджети мають не найкраще становище, саме це заважає виконанню таких завдань як: залежність від державного бюджету, тінізація, непрозорість бюджетних відносин у наданні фінансової допомоги з центральних органів влади.

Важливим аспектом є становлення фінансово-економічної самостійності органів місцевого управління, їх професійне забезпечення, що дозволяє гарантувати дотримання режиму законності у своїх діях.

Отже, збільшення дохідної частини місцевого бюджету має відбуватися разом зі скороченням видаткової. Для досягнення цього необхідно укріпити комунальний сектор економіки у містах, областях і районах та збільшити кількість малих підприємств. Саме це сприятиме збільшенню доходів місцевих бюджетів й зменшенню видаткової частини в частині соціального навантаження.

Список використаних джерел:

1. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Київ: *ТОВ «Август Трейд»*. 2018 С. 29-52.
2. Кормишкін Ю. А. Роль міських об'єднаних територіальних громад у розвитку сільських територій. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2019. Вип. 2.
3. Червен І. І. Реформа децентралізації і розвиток сільських територій в Україні. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2019. Вип. 2.
4. Лункіна Т. І. Сучасний стан процесу децентралізації та перспективи її розвитку в Україні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №19 (2020), 114-119.
5. Попова І. А., Демченко Н. В.. Інструменти імплементації об'єднаних територіальних громад: світовий досвід. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №19 (2020), 155-161.
6. Степанюк Н. А. Децентралізація в системі управління національною економікою. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №7 (2018).
7. Полторак А.С. Оптимізація податкової політики в умовах фіскальної децентралізації в Україні. *Електронне наукове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №2 (2017).
8. Мельничук Н. Ю. Механізм управління формуванням та використанням фінансових ресурсів на місцевому рівні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Наукові праці НДФІ*. 2008. №3. С. 41-52.

Науковий керівник: **Мікуляк К. А.**, асистент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Козак А. О.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ОСНОВИ НАУКОЗНАВСТВА: ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ І ФУНКЦІЇ НАУКИ

В епоху кардинальних змін, розвиток має величезне значення для діяльності людини оскільки це вдосконалення праці, що поліпшує життя та спрощує його. Ф. Енгельс відомий політичний діяч говорив «Виникнення науки як сфери людської діяльності тісно пов'язано зі зростанням інтелекту людей», він писав, що спочатку праця, а потім разом з нею і мова стали двома найголовнішими стимулами, що відрізняють мавпу від людини, під впливом якого мозок мавпи поступово перетворився в людський. Можна сказати, що наука — це соціально значуща сфера діяльності людини, головною функцією якої є використання й вироблення теоретичних й систематизованих знань. Наука також є складовою частиною духовної культури, а як система знань вона охоплює не тільки фактичні дані про предмети світу, людської думки та способи усвідомлення їх [1].

Головною функцією — є об'єктивне пізнання світу, для того щоб його вивчати і при можливості удосконалювати. В сучасному суспільстві важливою функцією науки є розвиток знань, який сприяє раціональній організації виробничих відносин та використанню виробничих сил в інтересах членів суспільства.

Вона включає в себе ряд конкретних функцій:

- культурно-виховну — розвиток культури, виховання та формування нової людини;
- пізнавальну — потреби людей у пізнанні законів суспільства і природи;
- практично-діючу — вдосконалення виробництва і суспільних відносин, тобто безпосереднього і матеріального виробництва.

Наука, як поняття можемо розглядати з трьох підходів:

- по-перше, як наукову діяльність, пов'язану з системою відносин між системою знань і формою суспільної свідомості;
- по-друге, як науковими установами і ученими теоретичну;
- по-третє, з практичного застосування висновків науки, тобто її суспільної ролі.

Предметом науки є тісно пов'язані між собою форми руху матерії та особливості їх відображення у свідомості людей. Матеріальні об'єкти природи визначають існування багатьох галузей, які можна об'єднати у три групи наук: суспільні (економічні, історичні, філологічні та ін.); природничі (біологія, фізика, хімія та ін.); науки мислення (логіка, філософія, психологія та ін.). Наука є і буде основою пізнання світу. Вона створена для виявлення найважливіших усіх явищ природи, мислення і суспільства. Кожна наука

передбачає створення єдиної чіткої системи знань про ту чи іншу сторону навколишнього світу, знань, зведених в єдину систему. Систематизація наукових знань є логічним відображенням, структури об'єкта у системі наукових знань про нього. Тому, наука являє собою зведеною системою знань. Спираючись на знання суттєвих зв'язків дійсності, наука виявляє об'єктивні тенденції розвитку суспільних і природничих процесів. Завдяки цьому можна передбачити наслідки людської діяльності, розкрити методику прийняття рішень у цій діяльності [3]. Отже, найважливішим завданням науки є передбачення майбутніх змін у суспільстві і природі.

Однією з важливих рис науки є активний пошуковий характер. Вона повинна постійно розвиватися і змінюватися, знаходити нові результати і рішення. Наука підказує людям альтернативні шляхи вирішення завдань, які можна виконати з мінімальними втратами і зробити те, що вони хочуть зробити. Якщо наука не виявляє раціональних шляхів вирішення завдань, то в такому випадку вона не може відповідати потребам, якими обумовлений її розвиток. Отже, наука є не тільки системою наукових знань, а й одночасно засобом і методом його зміни. Будь-який з напрямків науки є діалектичною єдністю теорії і методу. Без методу науки вона не може існувати це саме стосується і теорії [4].

Роблячи висновок можна сказати, що тільки діалектико-матеріалістичний підхід до науки, дає можливість більш правильно і точно зробити визначення до терміну науки. Наука — як динамічна система знань, в якій розкривають нові явища у суспільстві і природі з метою подальшого їх використання у практичній діяльності людини.

Список використаних джерел:

1. Основи наукознавства в сучасному світі. URL: <https://allrefrs.ru/4-41084.html> (дата звернення 17.11.2020).
2. Основи наукознавства: основна теорія. URL: <http://eprints.kname.edu.ua>
3. Методологія та організація наукових досліджень. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages> (дата звернення 17.11.2020).
4. Предмет і сутність науки як сфери людської діяльності. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14098/> (дата звернення 17.11.2020).

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Король С. Я.,

д-р екон. наук, доцент, професор кафедри «Обліку та оподаткування»,

Войченко Б. Р.,

здобувач вищої освіти факультету фінансів та обліку,

Пахоленко М. А.

здобувач вищої освіти факультету фінансів та обліку,

Київський національний торговельно-економічний університет

м. Київ, Україна

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОБЛІКУ

В останні роки штучний інтелект став надзвичайно важливою темою для бізнесу. Оскільки він пропонує безліч можливостей для оптимізації діяльності персоналу та отримання переваг на конкурентному ринку.

Штучний інтелект (Artificial Intelligence, далі – AI) – це унікальний продукт науково-технічного прогресу, який дозволяє машинам вчитися, використовуючи людський і власний досвід, пристосовуватися до нових умов у межах свого застосування, виконувати різнопланові завдання, які раніше були під силу тільки людині, прогнозувати події та оптимізувати ресурси різного плану [1].

За даними IE University, 56% європейців вважають дуже сумною перспективу, коли машини у своїй більшості візьмуть на себе левову частку рутинної людської роботи. Водночас респонденти вважають це прогресом і не бачать в цьому глобального ризику для людства. На сьогоднішній же день більшість опитаних упевнені, що буде достатньо того, щоб машини замінили лише ті робочі місця, які небезпечні або шкідливі для здоров'я людини. Більшість же схиляються до того, що уряди повинні встановити обмеження на кількість робочих місць, які підприємства можуть замінити машинами. Цікаво, що при цьому 25% європейців виступають за те, щоб дозволити штучному інтелекту приймати важливі рішення щодо управління своєю країною (43% – у Нідерландах, 31% – у Великобританії і 31% – у Німеччині) [2].

Роботизація бізнес-процесів має певні обмеження у застосуванні. Вони стосуються таких операцій і процесів, які відбуваються за нестандартними сценаріями й потребують прийняття рішення на основі аналізу ситуації. На даному етапі розвитку програмний робот здатний сприймати лише шаблонні структуровані дані та здійснювати операції, що базуються на чітко визначених параметрах [3].

Використання AI надає значний вплив на різні сфери життя, зокрема і на професійну діяльність у сфері бухгалтерського обліку. Основними особливостями застосування штучного інтелекту в обліку є:

- підвищення продуктивності та ефективності в роботі бухгалтера, що дозволить фахівцям приділяти більше уваги аналітичній роботі
- уникнення помилок, що призведе до покращення якості роботи бухгалтера;

- використання AI у сфері бухгалтерського обліку є доказом того, що бухгалтери працюють за новітніми технологіями;
- впровадження AI дозволяє підвищити конкурентоспроможність на ринку праці та інтелектуальний капітал компанії;
- автоматизація і створення смарт-виробництва збільшує продуктивність праці в декілька разів.

Головною перевагою використання AI в обліку – здатність обробляти великі масиви інформації в найкоротші терміни і з високою якістю. Отже, AI зможе складати звітність за заданим алгоритмом самостійно і максимально швидко.

Але, поряд з перевагами, слід зазначити, що використання AI може й негативно вплинути на галузь бухгалтерського обліку, що в майбутньому призведе до втрати більш як 1 мільйона робочих місць. Сфера бухгалтерського обліку розвивається, і фахівцям необхідно адаптуватися до цих змін і зрозуміти, як ефективно реагувати. Хоча AI є блискучою технологією, і ми часто уявляємо, що комп'ютери замінять людей, не можна недооцінювати важливість чисто людських навичок, таких як ентузіазм, творчість або співпереживання – такі важливі аспекти бухгалтерської професії [4].

До основних негативних наслідків впровадження AI в облік слід віднести:

- AI має здатність до самовідтворення та може втратити можливість контролю з боку людини;
- часткова, а згодом і повна заміна людини у процесах виробництва, що спричинить стрімке зростання безробіття.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна дійти до висновку, що використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку в цілому має позитивний вплив. Застосування новітніх технологій вимагає реорганізації бухгалтерського обліку на підприємстві, веде до автоматизації окремих сфер професійної діяльності бухгалтерів та ставить завдання здобуття ними нових вмінь і навичок, постійного вдосконалення.

За допомогою AI в обліку з'являються нові можливості для подальшого розвитку, також AI допомагає збирати та аналізувати дані в десятки разів швидше за людей, підвищує ефективність та якість роботи бухгалтера, створює умови для перерозподілу часу і збільшення аналітичної роботи.

Список використаних джерел:

1. Як AI трансформує бухгалтерський облік та фінанси. *Baker Tilly Ukraine*. – 2019. URL: <https://bakertilly.ua/news/id46419>
2. Ризики та можливості AI повинні бути повсюдно визнані в якості пріоритету. *Everest innovation integrator*. 2018. URL: <https://www.everest.ua/shtuchnyj-intelekt-efektyvna-ta-odnochasno-nebezpech-na-tehnologiya-chy-usvidomlyuyut-suspilstvo-ta-biznes-ryzyky-ta-perevagyai/>
3. Король С. Я., Ключко А. О. Цифрові технології в обліку й аудиті. 2020. №1. С. 171–176. – URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/1_2020/31.pdf
4. Роль штучного інтелекту в бухгалтерському обліці. *Бухгалтер 911*. 2019. URL: <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1044623.html>

Сіваченко А. В.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

СПЕЦИФІКА ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ринок страхових послуг, як потужна складова ринку фінансових послуг, має особливе правове регулювання з боку держави, адже рівень розвитку страхової справи визначає інвестиційну привабливість країни та можливості її економічного зростання.

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Станом на 31 грудня 2019 року в Державному реєстрі фінансових установ зареєстровано 233 страхові компанії, з яких 23 надавали послуги страхування життя (далі – "life"), а 210 – здійснювали страхування інше, ніж страхування життя (далі – загальне страхування/страхування "non-life") [4]. Починаючи з 2000-х років кількість страхових компаній була відносно сталою, однак після кризи 2008-2009 років почала зменшуватись. Так, за 2019 рік порівняно з 2018 роком, кількість компаній зменшилася на 48 СК, порівняно з 2017 роком зменшилася на 61 СК.

Страхова діяльність, як і інша діяльність, що націлена на прибуток, підлягає оподаткуванню. Згідно пп. 141.1.2 п. 141.1 ст. 141 Податкового кодексу України станом на 01.01.2015р. в Україні введено змішану систему оподаткування страховиків, відповідно до якої страховики повинні сплачувати два податки: податок на прибуток та податок на дохід [3].

За загальними правилами, прибуток від страхової і нестрахової діяльності оподатковуються за загальною ставкою 18% (пп. 141.1.1 п. 141.1 ст. 141 ПКУ). Податок на дохід від страхової діяльності, який, згідно з п.136.5 ст.136 Податкового Кодексу України, є частиною податку на прибуток, та оподаткування якого передбачає різні ставки:

- 3% – за договорами страхування на дохід від страхової діяльності;
- 0% – за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорами страхування додаткової пенсії.

Страховий ринок України налічує ряд проблем, які заважають його розвитку та зменшують рівень податкових відрахувань страховиків [1]:

- незадовільний рівень купівельної спроможності населення, що спричиняє високу ціну на страхові послуги;
- обмежена пропозиція страхових продуктів, що пропонуються страховиками;
- відсутність популяризації страхових продуктів серед споживачів;
- недовіра населення до страховиків;

- низький рівень страхової та фінансової грамотності населення.

Моделі оподаткування страхової діяльності в країнах Західної Європи характеризуються невисоким податковим навантаженням на суб'єктів підприємництва. Моделі та ставки оподаткування страхового бізнесу в зарубіжних країнах представлені у таблиці 1.

Таблиця 1 **Моделі оподаткування страхової діяльності зарубіжних країн**

Країна	Ставка оподаткування страхових внесків (крім страхування життя)	Ставка оподаткування страхових внесків зі страхування життя
Австрія	1% - страхування здоров'я; 11% - страхування майна; 4% - страхування від нещасних випадків.	2,5% - страхування анuitетів; 11% - страхування життя при терміну страхування не менше 10-ти років.
Англія	4% (крім перестрахування, авіастрахування, страхування залізничного транспорту, міжнародного морського страхування, страхування кредитів).	4,4% (крім договорів індивідуального страхування).
Італія	12,5-22,25% (крім перестрахування).	2,5%.
Іспанія	4% (крім пенсійного страхування, довгострокового страхування життя, перестрахування, міжнародного морського страхування).	-
Німеччина	15 або 10%.	-
Франція	7-30% (крім морського страхування та страхування вантажів, перестрахування).	-

Джерело: побудовано на основі [2]

Отже, страховий ринок України може бути конкурентоздатним за умови вирішення проблем, що стримують його активний розвиток. З цією ж метою, в країні має бути сформована ефективна податкова політика, що регулює страхову діяльність. Все це може бути досягнуто завдяки спільним зусиллям суб'єктів страхового ринку, що допоможе страховій діяльності України набути світового розвитку.

Список використаних джерел:

1. Борзак Ю. В. Особливості оподаткування страхового бізнесу в Україні. *Бюджетна та податкова децентралізація в Україні: проблеми та перспективи*. ЛНУ ім. Івана Франка. 2020. С. 21-24.
2. Кисельова О. М. Модель оподаткування страхової галузі. *Податки і бухгалтерський облік. Наукові праці НДФІ*. №4(37). 2006.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 03.10.2020).
4. Статистика страхового ринку України за 2018-2019 р. URL: <https://forinsurer.com/files/file00674.pdf> (дата звернення 05.10.2020)

Науковий керівник: **Шишпанова Н.О.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Шевченко А. І.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інноваційна діяльність сприяє сталому економічному розвитку країни, підвищує конкурентоспроможність економічних агентів і покращує рівень ділової активності, в зв'язку з чим є основоположним чинником економічного розвитку.

Будь-яка інноваційна діяльність вимагає великих фінансових витрат на реалізацію і пов'язана з високим ступенем ризику. Для того щоб досягти певного рівня інноваційної активності, необхідно ретельно розробити комплекс заходів щодо стимулювання інноваційної діяльності, а також усунення виникаючих проблем в організації обліку.

Одним з основних недоліків ведення бухгалтерського обліку є, відсутність єдиної системи рахунків і регістрів для відображення витрат, доходів і фінансових результатів. Наявні облікові регістри, бухгалтерські рахунки не містять достовірних для проведення аналізу інноваційної продукції та її впливу на фінансові результати діяльності підприємства [1].

Витрати на інноваційну діяльність визначаються її видом і розділяються на поточні і капітальні. Поточні витрати здійснюються за рахунок собівартості продукції, що випускається (відрахування на соціальні потреби, витрати на оплату праці співробітників, виробничі витрати та інше). Всі витрати на інноваційну діяльність доцільно вести за цільовим принципом, в основі якого лежить визначення цілей і способів їх досягнення. Наявність цільового орієнтиру дозволить підприємствам правильно організувати свою роботу, дотримуватися встановленого порядку і досягати результатів. Також облік витрат необхідно вести і по кожному іншому проекту окремо, в зв'язку з неповторністю і унікальністю кожної галузі.

Капітальні витрати пов'язані зі створенням, збільшенням, придбанням необоротних активів тривалого користування, не призначених для продажу, але необхідних для здійснення інноваційної діяльності [2].

Найбільшу кількість витрат в інноваційній діяльності відведено на формування технічної бази інноваційного проекту, реалізації задуманої моделі продукту, а також його наукове дослідження і технологічне забезпечення. Важливий облік витрат на виконання певного набору робіт, оформлених одним або декількома господарськими договорами. Велику увагу слід приділяти контролю над витратами на інноваційну діяльність, так як від цієї складової залежить ефективність того чи іншого інноваційного проекту [3].

На сьогодні інформація про витрати інноваційної діяльності в обліку підприємства відображається не систематизовано. Законодавчо-нормативна база не регламентує структуру і зміст аналітичного обліку. У звітних формах,

які щорічно подають промислові підприємства місцевим органам державної статистики щодо витрат на інноваційні процеси, вказано інформацію про витрати на технологічні інновації, джерела їх фінансування, обсяг реалізованої продукції, кількість упроваджених інноваційних видів продукції, результати інноваційної діяльності тощо. Втім складання цих форм за даними бухгалтерського обліку є проблематичним, а щодо оперативного управління, то інформація потрібна і за менші часові періоди. Через це виникає незручність та трудомісткість формування показників звітності про інноваційну діяльність підприємства, оскільки виникає потреба в додаткових розрахунках, а також у формуванні цілісної картини про інноваційні процеси на підприємстві [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що облік витрат на інноваційну діяльність вимагає великої уваги і аналізу, так як від рівня ефективності інноваційного розвитку залежить подальша діяльність підприємства і країни в цілому. Важливо пам'ятати, що для проведення інноваційної діяльності необхідно спочатку вибрати мету, яка могла б мотивувати господарюючого суб'єкта. У свою чергу, склад і структура витрат впливають на вибір конкретних методів і способів управління витратами, саме тому необхідно вести облік витрат по кожному інноваційному проекту окремо.

Слід також виділити основні переваги та недоліки ведення обліку витрат на інноваційну діяльність. Перевагою є те, що облік ведеться деталізовано з розглядом окремих субрахунків основних рахунків, що сприяє більш поглибленому вивченню специфіки діяльності того чи іншого підприємства. Головним недоліком організації обліку інноваційної діяльності виступає відсутність єдиної системи рахунків і реєстрів бухгалтерського обліку для відображення витрат, доходів і фінансових результатів науково-дослідної діяльності на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Грицай О. І. Напрями удосконалення обліку витрат на інноваційні процеси. Проблеми економіки та менеджменту. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2010. Вип. 683. 253 с.
2. Кантаєва О. В. Концептуальні проблеми розвитку системи бухгалтерського обліку в управлінні інноваційними процесами. URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6213/1/PPRB_S_11.pdf (дата звернення 17.11.2020).
3. Крупка Я. Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2008. Вип. 5. С. 11–18.
4. Колесник Н. Ф. Облік і аналіз витрат на інноваційну діяльність. *Вісник Поволзького державного університету сервісу*. Серія: Економіка-Тольятті. 2015. С. 95-98.

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Герасименко Д. Є.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КРЕДИТУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НЕБАНКІВСЬКИХ ІНСТИТУТІВ

Важливе місце у фінансових системах переважної більшості країн належить спеціалізованим небанківським фінансовим інститутам, які в останні десятиліття набувають усе більшого розвитку та починають складати серйозну конкуренцію для комерційних банків на ринку фінансових послуг.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій свідчить, що вчені приділяють значну увагу пенсійним фондам, страховим, лізинговим, інвестиційним та фінансовим компаніям, які складають поняття небанківських фінансових інститутів. Вагомий внесок у дослідження цього питання зроблено такими українськими вченими як: Беляєв В. В., Ходаківська В. П. [1], Савлук М. І. [2], Ткаченко Л. [3] та інші.

Появі та розвитку небанківських інститутів на ринку фінансових послуг сприяють, як правило, три причини: ріст доходів населення, активний розвиток ринку цінних паперів та надання установами спеціальних послуг, яких не надають банки. Роль у цій системі відводиться мікрофінансовим організаціям, які також досить часто називають кредитними компаніями – це фінансові установи, що займаються наданням мікrokредитів населенню, а також малому і середньому бізнесу.

Варто відмітити, що населення віддає перевагу мікrokредитам, а не банківським установам. Основними причинами виступають:

1. У небанківських фінансових установах процес оформлення кредитного договору набагато простіший та вимагає меншої кількості документів. В більшості МФО немає необхідності пред'явлення довідок про доходи, довідок з місця роботи, поручителів, заставного майна та інших документів, які підтверджували б кредитоспроможність позичальника.

2. На відміну від банків, кредитні компанії надають послуги кредитування, навіть особам з негативною кредитною історією.

3. Більшість МФО дає можливість отримати кредит онлайн і підписати договір без відвідування офісу.

4. Гроші в кредитній компанії можна отримати на коротші терміни, ніж в банках та на значно менші суми, і майже миттєво. Слід відмітити, що це дає можливість вирішити тимчасові фінансові проблеми, наприклад, оформлюючи кредит до зарплати, пенсії чи стипендії [4].

Згідно зі статистикою, більшість позик видається саме на щоденні потреби, а не на розваги і дозвілля, хоча таке теж трапляється.

Частота запитів з пошуку онлайн мікропозик в пошукових системах в Україні збільшується стрімкими темпами. Так в вересні 2018 р. в пошуковій

системі Google було зафіксовано майже 1900 таких запитів, що в 2,15 рази більше, ніж у вересні 2017 року (880). На 2020 р. кредити є особливо актуальними в період епідемії. Через дану ситуацію, задля вживання відповідних заходів, відбувається закриття закладів, не виключенням стали і банківські установи. Через втрату роботи, люди вдавалися до онлайн кредитування, що призвело до особливо широкого попиту на даний вид послуг, що стало зручним та доступним для кожного (рис.1).

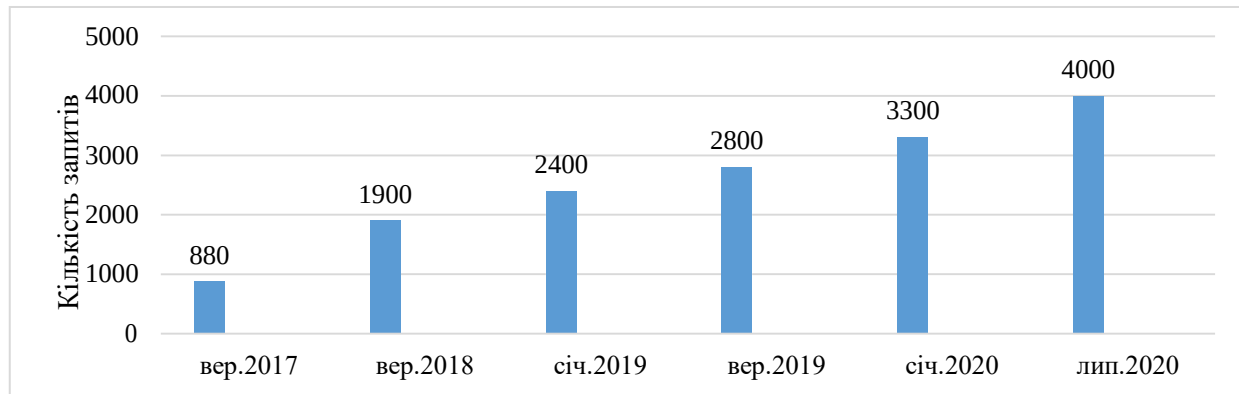

Рисунок – 1 Динаміка кількості запитів на онлайн мікрокредитування 2017-2020 рр.

Джерело: розроблено з використанням даних [5]

Через нестабільність економіки країни, зокрема ефективності функціонування банківської системи, люди все більше надають перевагу небанківським фінансовим установам через простоту та швидкість оформлення позик. Період карантину підтвердив швидкість реагування на ситуацію саме небанківських фінансових установ, тому ринок онлайн-мікрокредитування в найближчі роки буде продовжувати динамічно розвиватися разом зі зростанням попиту на кредити.

Список використаних джерел:

1. Беляєв В. В., Ходаківська В. П. Ринок фінансових послуг : теорія і практика : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2002. 616 с.
2. Гроші та кредит : підручник / під заг. ред. М. І. Савлука. К. : КНЕУ, 2002. 581с.
3. Огляд ринків фінансових послуг та підсумки діяльності небанківських фінансових установ, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснюється Держфінпослуг. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 07.10.2020 р.)
4. Ткаченко Л. Перспективи розвитку недержавного пенсійного забезпечення в Україні. *Економіка України*. 2007. № 11. (дата звернення: 07.10.2020)
5. Юридичний ресурс Протокол. URL: <https://protocol.ua/ua> (дата звернення: 07.10.2020).

Науковий керівник: **Лункіна Т. І.**, д-р екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Нижник І. М.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ЗАСТОСУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ

Криптовалюта - це цифрові гроші. Це означає, що немає фізичних монет або банкнот - все в Інтернеті. Можна передати криптовалюту комусь в Інтернеті без посередників, таких як банк. Біткойн та ефір - це добре відомі криптовалюти, але нові продовжують створюватися.

Люди можуть використовувати криптовалюту для швидких платежів і уникати комісій за транзакції. Деякі можуть отримати криптовалюту як інвестицію, сподіваючись, що її вартість зросте. Криптовалюту можна придбати за допомогою кредитної картки або, в деяких випадках, отримати її за допомогою процесу, який називається «майнінг». Криптовалюта зберігається в цифровому гаманці в Інтернеті, на комп'ютері чи іншому обладнанні.

Перш ніж купувати криптовалюту, потрібно знати, що вона не має такого захисту, як використання доларів США у розрахунках.

Оскільки криптовалюти стають все більш популярними, правоохоронні органи, податкові органи і законодавчі органи по всьому світу намагаються зрозуміти саму концепцію криптовалют і їх місце в існуючих правилах і правових рамках. Було висловлено безліч побоювань щодо децентралізованого характеру криптовалют і їх здатності використовуватися практично повністю анонімно. Влада усіх країн світу стурбована привабливістю криптовалют для торговців нелегальними товарами і послугами. Більш того, вони стурбовані їх використанням в схемах відмивання грошей та ухилення від сплати податків.

Для нашої країни криптовалюта стала інноваційним продуктом на ринку платежів, і вона не є внесеною до національного Реєстру платіжних систем. Разом з центральними банками країн Євросоюзу Національний банк України виконує інформаційно-роз'яснювальну функцію щодо ризиків та потенційних загроз її використання. Проте, наявний факт значного поширення криптовалют в Україні, а розвиток платіжних технологій та інформаційних систем ніяким чином не дозволить ізолювати країну від світових ринків [1].

У минулому спроба знайти продавця, що приймає криптовалюту, була надзвичайно складною, якщо і неможливою. Однак у наші дні ситуація значно змінилась.

Є багато продавців - як в Інтернеті, так і поза мережею - які приймають біткойн у якості оплати. Вони варіюються від найбільших інтернет-магазинів, до невеликих місцевих магазинів, барів та ресторанів. Біткойни можна використовувати для оплати готелів, авіабілетів, прикрас, додатків, комплектуючих для комп'ютерів та навіть для отримання вищої освіти.

Загальна кількість криптовалют станом на 15 листопада 2020 р. налічує 3897 назв [2]. При цьому спільний обсяг ринку криптовалют за останню добу склав щонайменше 107,23 млн дол. США (табл. 1) [2].

Таблиця 1. Рейтинг криптовалют по капіталізації станом на 15 листопада 2020 року

№	Валюта	Капіталізація USD	Ціна USD	Об'єм USD
1	Bitcoin BTC	302 411 885 982	16 312,76	27 585 996 048
2	Ethereum ETH	51 592 167 112	454,76	11 265 073 317
3	Tether USDT	17 875 125 579	1.00	38 857 167 793
4	XRP XRP	12 402 519 018	0.273616	3 321 266 944
5	Chainlink LINK	4 864 018 501	12.39	1 108 734 634
6	Bitcoin Cash BCH	4 649 980 565	250.36	3 221 035 393
7	Litecoin LTC	4 440 874 747	67.30	3 834 826 225

Джерело: узагальнено автором за даними [2]

Таким чином, скептики пророкують, що галузь в кінцевому підсумку буде чекати крах, а ентузіасти задоволені тим, що криптовалюта залишається нішевими грошовими системами. Можливих результатів багато - просто ще рано говорити з упевненістю, що відбудеться навіть через рік. Але не можна заперечувати наявність величезного потенціалу для зростання. Яким буде майбутнє криптовалют, повністю залежить від того, кого ви запитаете. Деякі вважають, що біткойн прийде на зміну золоту в цифрову епоху і зруйнує існуючу фінансову систему. Інші стверджують, що криптовалюта завжди буде вторинною системою, яка існує як нішевий ринок.

Список використаних джерел:

1. Застосування криптовалюти як інноваційного платіжного засобу. URL: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/882> (дата звернення: 15.11.2020)
2. Сьогоднішні ціни на криптовалюту за ринковою капіталізацією. URL: <https://coinmarketcap.com/1/> (дата звернення: 15.11.2020)

Науковий керівник: **Бурковська А. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Бойченко А. О.,

*здобувач вищої освіти ступеня «магістр»,
Донецький національний університет економіки і
торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського
м. Кривий Ріг, Україна*

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА»

Кризовий стан більшості підприємств України та спроби вийти з цього стану свідчить про наявність двох проблем: перша – антикризове управління, а саме заходи щодо подолання кризи не ефективні; друга – підприємства починають використовувати антикризові заходи тільки тоді, коли фінансовий стан в скрутному стані, що не завжди може врятувати підприємство від банкрутства та припинення існування.

Антикризове управління націлене на запобігання та недопущення кризового стану підприємства. Головним критерієм фінансової стійкості підприємства виступає ефективне управління капіталом, тому що від нього залежить фінансовий стан, конкурентоспроможність та стабільність існування підприємства. Тому актуальним є дослідження антикризового управління капіталом підприємства.

Велика кількість економістів розглядали капітал як комплекс матеріальних цінностей. Наприклад, фізіократ Франсуа Кене вважав, що «капітал - це не гроші, а ті засоби виробництва, які можна придбати за гроші» [1]. Адам Сміт визначав капітал, як «головну рушійну силу економічного прогресу. Це запас продукції, що приносить прибуток, або за допомогою якого працею створюються нові блага» [1].

Отже, "капітал – це накопичений шляхом заощаджень запас економічних благ у формі грошових коштів і реальних капітальних товарів, що залучається його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і чинник виробництва з метою отримання доходу, функціонування якого в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язано з чинниками часу, ризику і ліквідності"[1]. Капітал – це головний вимірник ринкової вартості підприємства, що в свою чергу говорить про стабільність, конкурентоспроможність та імідж підприємства.

Нинішній стан економіки спонукає підприємства користуватися інструментами антикризового управління не тільки в період настання кризи, а з початку виходу підприємства на ринок, тобто з початку його заснування.

На думку Е. Уткіна, антикризове управління спрямоване на недопущення важких ускладнень у діяльності підприємства та створення стабільних умов для його функціонування. Н. Приходько вважає, що антикризове управління є потрібним тільки тоді, коли підприємство вже знаходиться у стані кризи, та має фінансово-економічні проблеми. За поглядами А. Грязнової, антикризове управління – реакція на вплив кризи з зовнішнього середовища та здатність

підприємства підлаштуватися під виникнення зміни, які загрожують нормальному функціонуванню.

Отже, узагальнюючи вище наведені думки авторів, можна зазначити, що антикризове управління – це тип управління, що являє собою систему методів і принципів розроблення й реалізації специфічних управлінських дій щодо прогнозування кризових ситуацій та явищ і усунення їх[2].

Проведений нами аналіз наукової літератури свідчить, що антикризове управління капіталом не досліджується як окреме поняття. На нашу думку, це одна зі складових антикризового управління. Тому на підставі понять «капітал підприємства» та «антикризове управління» нами запропоноване таке трактування зазначеної категорії: антикризове управління капіталом – це система методів і принципів, що націлена на контроль та збереження капіталу підприємства з метою прогнозування кризових явищ та їх подолання.

Об'єктом антикризового управління капіталом виступає усунення та запобігання кризи щодо формування та використання капіталу підприємства. Суб'єктами системи антикризового управління капіталом є особи, котрі володіють знаннями та вміннями контролювати, накопичувати та використовувати капітал, для покращення загальних показників діяльності підприємства. Ними можуть виступати: власник підприємства, фінансовий директор, антикризовий менеджер.

Основною метою антикризового управління капіталом виступає максимізація добробуту власників підприємства, мінімізація ризиків та втрат від кризи. Основними завданнями є: здійснення постійного моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовища; прогнозування перспективи ймовірності виникнення кризового стану в управлінні капіталом; контроль прибутковості капіталу, що використовується в період кризи; оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання; проведення фінансової реструктуризації підприємства через оптимізацію структури капіталу, оборотних коштів і грошових потоків для відновлення фінансової стійкості підприємства; розробка та введення гнучкості управління капіталом в умовах кризової ситуації; забезпечення своєчасного реінвестування капіталу при необхідності в період кризи.

Отже, антикризове управління капіталом – це система заходів, спрямована на моніторинг та контроль основних показників стійкості капіталу на підприємстві, задля виведення та недопущення кризового стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Управление капиталом: учебный курс. : Вид-во «Эльга», Изд-во «Ника-Центр», 2004. 576 с.
2. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua> (дата звернення: 18.11.2020).

Науковий керівник: **Ніколайчук О. А.**, канд. екон. наук, доцент,
Донецький національний університет економіки і
торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна

Гамаюн В. В.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ВПЛИВ КАРАНТИНУ НА ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Запровадження карантинних заходів в Україні мало вплив на діяльність багатьох секторів економіки. Виключенням не стала й аграрна галузь. Внаслідок кризи коронавірусу цей сектор зазнав великих витрат, особливо постраждало овочівництво. Так, за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства [1], через пандемію COVID-19 та запровадження карантинних заходів ВВП України в першій половині 2020 року зменшилося на 6,5%. В аграрному секторі порушилися ланцюги поставок, управління робочою силою було не достатньо ефективним, терміни постачання продукції та сировини стали більш тривалими.

Ситуація, що склалася в Україні та в усьому світі, спричинила погіршення рівня продовольчої безпеки України. Відбулося руйнування дрібного аграрного бізнесу із загостренням соціальної напруженості, збільшенням тінізації ринку агропродукції та зростанням цін [2].

Карантин позбавив багатьох підприємців аграрного сектору змоги реалізувати вирощені овочі, оскільки ринки та заклади громадського харчування були закриті. Для фермерів ранні овочі та фрукти цінні тим, що їх можна реалізувати за вищою ціною. Так, наприклад, ранні огірки можна продати за 35-40 грн/кг, але в сезон їх ціна знижується в 2,5-3,5 рази. На відміну від цибулі чи буряку, ранні овочі та зелень швидко псуються, а значить їх не можна продати після закінчення карантину. Через це фермери змушені просто працювати в збиток, а вирощену продукцію викидати або віддавати. У вигідному положенні були підприємці, які продавали овочі на оптових ринках (Шувар (Львів), Столичний (Київ), Нежданий (Херсонська область)). Вони й зараз продовжують працювати під час карантину.

Внаслідок COVID-19 в Україні знизилося споживання м'яса. Найбільше скорочення було на яловичину та телятину. Основними каналами реалізації для виробників цього продукту були заклади громадського харчування. В березні, через карантин близько 60-80% закладів громадського харчування «закрилися» на карантин, а обсяг реалізації тих, що перейшли в режим доставки, або «їжі на винос» значно скоротився, що відобразилося й на попиту даного виду м'яса. [3].

Найменше постраждали виробники курятини. За 3 місяці 2020 року обсяги експорту курятини склали 136,39 тис. дол. США, що на 7,1% менше, порівняно з аналогічним періодом 2019 року. Ударом для виробників і експортерів став спалах пташиного грипу в січні цього року, внаслідок якого ряд країн, серед яких і країни Європейського Союзу, заборонили імпорт

курятини з України. Хоч експорт до деяких країн уже відновився, офіційно заборона триватиме до 12 травня 2020 року. [3].

Значне зниження цін спостерігається також на яйця. Порівняно з січнем 2020 р. ціна на яйця знизилась на 27,5% до 15 грн/десяток. Падіння цін продовжилося і в квітні. Частково це пов'язано із сезонністю виробництва. Проте, якщо порівнювати з квітнем 2019 р., ціни знизилися на 23,7%.

Зниження цін на світовому ринку призвело до падіння цін на вітчизняному. Україна більшу частину зерна експортує через зернотрейдерів, які скуповують пшеницю та кукурудзу в дрібних та середніх фермерів, оформляють партії та реалізують закордоном. Внаслідок цього найбільше втрат зазнає малий фермер, оскільки постійні коливання цін на світовому ринку змушують зернотрейдерів частково мінімізувати фінансові ризики через зниження ціни закупівлі [3, 4].

Отже, в українському аграрному секторі прослідковується глобальна тенденція відчутного зниження споживацького попиту й торгівлі. За карантинних обмежень відбуваються значні перепади цін, відсутня стабільна ситуація на споживчих ринках, обмежується експорт зі сторони України та імпорт з інших, знижуються доходи населення. Проте, деякі експерти вважають, що значного підвищення цін в агросекторі боятися не варто, адже суб'єктам господарювання необхідно буде збувати свою продукцію, і вони не зможуть підняти ціни, аби не втратити на неї попит.

Список використаних джерел:

1. Українська економіка впала за півроку на 6,5%. У другому кварталі - на 11%. URL: <https://bit.ly/38hAAIW> (дата звернення: 05.11.2020).
2. Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України. URL: <https://bit.ly/3649IPv> (дата звернення: 05.11.2020).
3. АПК в Україні: аналіз впливу кризи та карантину. URL: <https://bit.ly/354oz7X> (дата звернення: 05.11.2020).
4. Боднар О. А. Костенко Т. А. Підшивалова О. Є. Прогнозування ймовірності банкрутства сільськогосподарського підприємства на прикладі ТОВ «Зеленоярське» Миколаївської області / Інфраструктура ринку: Електрон. наук.-практ. журнал. Випуск 37/2019. Одеса. 2019. С. 185-190. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/28.pdf.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, асистент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Герасименко Д.Є.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку аграрного ринку неабиякого значення набуває завдання розбудови його інфраструктури. Важливим елементом цієї інфраструктури має стати система фінансово-кредитного забезпечення, зокрема система страхування. Дослідження перспектив розвитку сільськогосподарського страхування є важливим та актуальним, оскільки відіграє ключову роль у забезпеченні соціального та економічного захисту і є важливим для підвищення економічної стабільності в цілому.

Т. Ю. Петрук розуміє сільськогосподарське страхування, як цивільно-правові та фінансово-економічні відносини, які виникають у процесі забезпечення страхового захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників у разі настання певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, що формуються у страховика (перестраховика) за допомогою сплати страхувальником страхових платежів (премій) [3]. Інакше кажучи, сутність страхування сільськогосподарської продукції полягає у компенсації втрат сільськогосподарського виробника, завданих несприятливими природно-кліматичними умовами.

Відмітимо, що на страховому ринку України пропонуються класичні та індексні страхові продукти. Класичні страхові продукти включають в себе як страхування окремих ризиків так і мультиризикове страхування. Індексні страхові продукти базуються на регіональному індексі врожайності, вегетації або погоди. Погоджуємося з думкою А.Шолойко [4], яка вважає, що індексне страхування є кращим, ніж класичне, оскільки вирішує проблеми асиметрії інформації, знижує ціну страхування через скорочення адміністративних витрат та полегшує доступ до міжнародного перестраховування ризиків.

Проте, в Україні страхування врожаю сільськогосподарських культур так і не набуло популярності серед сільськогосподарських товаровиробників. Так, страхові послуги аграріям надає лише незначна кількість компаній, інформація про умови та порядок страхування неповна та важкодоступна, перелік ризиків, які приймають на страхування часто не відповідає потребам страхувальників-аграріїв.

Вважаємо, що передумовою розвитку аграрного страхування є обов'язкова участь держави в організації страхування, яка може проявлятися у безпосередньому страхуванні ризиків (така форма страхування існує в Греції, Кіпрі) та через підтримку приватного страхування (Іспанія, США, Канада) [1]. Механізм надання державної підтримки в страхуванні сільськогосподарської продукції має бути прозорим та дієвим. Так, з метою запровадження цієї

підтримки у 2012 році було прийнято Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», який спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві [2]. Цей Закон регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві [2]. Відмітимо, що Закон було прийнято, однак схема державної підтримки так і не запрацювала. По-перше, в державному бюджеті не передбачалось виділення коштів на компенсацію сплачених аграріями страхових внесків, а по-друге, так і не було затверджено перелік культур та види страхових ризиків, на які поширюється дія державної підтримки. За таких умов аграрії продовжують страхувати урожай, як правило, на вимогу банків чи інших фінансових установ, які надають їм доступ до фінансових ресурсів і не часто роблять це за власною ініціативою.

Вважаємо, що страхування врожаю має розвиватись шляхом вдосконалення чинного законодавства України, яке регулює даний вид страхування та обов'язкового надання сільськогосподарським виробникам державної підтримки при страхуванні; покращенні спроможності держави здійснювати свої функції у сфера агострахування (зокрема, шляхом передбачення в державному бюджеті витрат на компенсацію витрат на страхування); розробці дієвих механізмів та правил державної підтримки страхування; стимулюванні сільгоспвиробників до участі у страхуванні; затвердженні типових форм договорів страхування та інших потрібних нормативно-правових документів; встановленні ефективної системи моніторингу застрахованого врожаю.

Список використаних джерел:

1. Дема Д. І., Віленчук О.М., Демянюк І.В. Страхові послуги: навч. посібник. 3-тє видання стереот. К.: Алерта. 2017. 526 с.
2. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 27.09.2020).
3. Петрук Т. Ю. Економічний зміст та значення сільськогосподарського страхування. *Агросвіт*. 2017. № 4. С. 46-52
4. Шолойко А. Класичні та індексні страхові продукти для галузі рослинництва. *Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал*. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/klasichni-ta-indeksni-strahovi-produkti-dlya-galuzi-roslinnictva.html> (дата звернення: 27.09.2020).

Науковий керівник: **Шишпанова Н.О.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Кисіль К. О.,

*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Специфіка діяльності сільськогосподарських підприємств вимагає налагодження механізму подвійної адаптації до ринкових і природно-кліматичних умов. Підвищена ризикованість пов'язана з сезонністю і низькою технологічністю виробництва, використанням природних ресурсів, низькою еластичністю попиту на сільськогосподарську продукцію та її здатністю швидко псуватися, природно-кліматичними факторами і використанням землі як основного засобу виробництва. Постійне існування таких загроз обумовлює актуальність досліджень проблеми формування механізму економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Сільськогосподарські підприємства займають визначальне місце у розвитку сільських територій. Для більшості сільських поселень вони є основним джерелом робочих місць і соціального відтворення. Саме тому управління економічної безпекою сільськогосподарських підприємств має не тільки суто економічний характер, але і глибокий соціальний аспект.

Економічна безпека сільськогосподарського підприємства - це такий стан його господарських ресурсів, що забезпечує раціональну галузеву та організаційну структуру підприємства, з огляду на географічне розташування та природно-кліматичні умови діяльності. В такому стані економічний суб'єкт здатний ефективно протидіяти можливим загрозам внутрішнього і зовнішнього середовища, а також досягати поставлених цілей і завдань на основі реалізації обраної ним стратегії розвитку[1].

Економічна безпека аграрного підприємства в широкому розумінні - це його здатність досягти належного рівня конкурентоспроможності при будь-якому ступеню впливу можливих ризиків і загроз.

Головна мета економічної безпеки сільськогосподарського підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування в поточний момент і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Економічна безпека сільськогосподарських підприємств є критерієм надійності їх партнерства в бізнесі і здатності забезпечувати переробні підприємства сировиною, а населення - продуктами харчування.

У сільськогосподарських підприємствах ризик виникає на всіх стадіях господарського процесу: посів та догляд за культурами, збирання врожаю, транспортування, робота технічних засобів, залучення інвестицій, інфраструктура ринку, найм сезонних працівників та у багатьох інших випадках. Крім того, сільське господарство, на відміну від інших галузей національного господарства, має специфічну причину появи невизначеності –

природні чинники, від яких залежать кінцеві результати господарювання. Тому для досягнення належного рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання необхідно враховувати весь спектр факторів, від яких залежить ефективність функціонування підприємства в умовах жорсткої конкуренції [2].

Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва, виділяють наступні складові формування економічної безпеки (рис.1).

Рисунок 1 - Складові економічної безпеки сільськогосподарських підприємств

Джерело: побудовано за даними [1]

Основними проблемами сільськогосподарських підприємств є:

- низький рівень ресурсно-технічного забезпечення (неспроможність забезпечити виробництво матеріальними ресурсами в необхідному обсязі);
- обмеженість власних фінансових коштів;
- відсутність капіталовкладень (унеможливиює процес відтворення основних фондів);
- низький рівень продуктивності праці працівників;
- брак кваліфікованих кадрів на підприємствах;
- нераціональне використання земельних ресурсів;
- низький рівень цінової конкурентоспроможності підприємств [3].

На національному рівні економічна безпеку сільськогосподарських підприємств визначається регулюванням цін і тарифів, державною підтримкою товаровиробників через введення особливого режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств, наданням дотацій, пільгових кредитів, забезпеченням пільгових умов страхування, державним забезпеченням лізингу сільськогосподарської техніки, сертифікацією продукції, обмеженням імпорту сільськогосподарської продукції тарифними і нетарифними заходами.

Керівники сільськогосподарських підприємств вважають, що основними чинниками, які б сприяли розвитку підприємств, є державна підтримка, наявність фінансових ресурсів, достатнє технічне забезпечення, висока

кваліфікація та досвід працівників, ефективне використання земельних ресурсів, підвищення якості продукції [4].

Економічна безпека сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні передбачає прийняття регіональних програм розвитку виробництва та забезпечення споживання сільськогосподарської продукції. Такі програми включають фінансову підтримку виробників сільськогосподарської продукції з використанням засобів регіонального бюджету, регулювання викидів шкідливих речовин, моніторинг стану природного середовища, в якій відбувається виробництво сільськогосподарської продукції, створення об'єктів виробничої інфраструктури і компенсація витрат на утримання соціальної інфраструктури.

Для забезпечення фінансової безпеки на підприємствах і можливості передбачення ризиків на підприємстві повинна існувати система органів управління фінансовою безпекою, що мають проводити діагностування стану підприємства, прогнозувати можливі загрози та вживати низку заходів із забезпечення стабільності системи фінансової безпеки аграрних підприємств.

З цією метою слід здійснювати ефективне управління економічною безпекою через створення відповідної спеціалізованої структури – служби економічної безпеки. Її діяльність повинна ґрунтуватися на дотриманні принципів: керованості, послідовності, системності, пріоритетності, справедливості, збалансованості та узгодженості [5]

Сьогодні аграрний сектор України характеризується масштабністю кризових явищ, йому притаманні висока ризиковість та інвестиційна непривабливість. Передумовою стійкого розвитку сільськогосподарського підприємства є формування ним власної системи економічної безпеки. Останню слід розглядати як основоформуючий елемент захисту національної економіки та забезпечення високого рівня економічної безпеки держави загалом, оскільки безпека підсистем нижчого рівня ієрархії, тобто окремих підприємств, є необхідною умовою для зміцнення безпеки систем вищого рівня.

Список використаних джерел:

1. Ткачук В. І., Яремова М. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/14.pdf (дата звернення: 11.10.2020).
2. Терещенко М. А. Економічна сутність фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. *«Young Scientist»*. 2017. Вип. 1.1 (41.1). URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/197.pdf> (дата звернення: 11.10.2020).
3. Качанівська Ю. І. Економічна безпека сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. Вип. 1. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvse/01_2015/15kyuibsp.pdf (дата звернення: 11.10.2020).
4. Вдовенко Л. О., Черненко О. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в аграрній сфері : монографія. Вінниця «Нілан-ЛТД», 2017. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/16959.pdf> (дата звернення: 11.10.2020).

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Кізіма Б. В.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Кожна розвинена країна прагне досягти стабільного економічного зростання та посилення конкурентоспроможності на світовому ринку. Одним із головних інструментів досягнення цих цілей є використання передових технологій, впровадження інноваційних процесів в діяльності суб'єктів господарювання. Україна також прагне не відставати від таких тенденцій та активно долучається до використання інновацій в економіці. Для нашої країни підвищити конкурентоспроможність можна за умови технологічного удосконалення національної економіки та формуванню нових механізмів впровадження нововведень. Але для правильного визначення напрямку розвитку інноваційної економіки потрібно детально розглянути всі наявні проблеми та розробити стратегію з впровадження високотехнологічної конкурентоспроможної продукції.

Під інноваційною економікою розуміється [1] економіка, що заснована на знаннях, інноваціях, нововведеннях, застосуванню передових технологій і систем та практичної реалізації у виробництві в різних сферах діяльності. Вона характеризується значною активністю суб'єктів науки, зростанням науково-технічного виробництва, інтелектуалізацією факторів виробництва, впровадженням наукоємних технологій.

В Україні, незважаючи на нормативно-правове забезпечення щодо інноваційного розвитку в країні, спостерігається неефективне функціонування діяльності по покращенню сфери інновацій як на рівні національної економіки, так і на рівні окремих галузей, регіонів, підприємств. Протягом останніх років не були реалізовані заходи щодо стимулювання суб'єктів господарювання до нововведень, впровадження інструментів підтримки ІТ-модернізації, поліпшення бізнес-середовища. Серед ключових проблем реалізації державної інноваційної політики слід виділити такі:

- перешкоди впровадження ІТ-технологій, що обумовлені відсутністю державної технологічної політики та неефективним галузевим регулюванням;
- недостатня ефективність заходів державної підтримки інновацій;
- недостатня якість бізнес-середовища;
- відсутня регулярна взаємодія держави та бізнесу у формуванні й реалізації інноваційної діяльності
- регіональна та місцева влада докладаеть замало зусиль для поліпшення умов інноваційної діяльності.

Серед важливих складових інноваційного розвитку будь-якої країни є науково-технічний потенціал, що базується на розгалуженій мережі наукових

інститутів, науково-дослідних установ, які існують в системі Національної академії наук, міністерств і державних комітетів [3].

Важливим напрямком розвитку науково-технічного потенціалу України на сучасному етапі є впровадження інформаційних і комп'ютерних технологій, зростання інтелектуалізації діяльності. Щоб збільшити ВВП, потрібно поліпшувати інформаційну індустрію, створюючи повноцінний ринок інформаційних товарів. Розв'язати проблему відсталості інформаційних технологій в Україні можна через:

- створення національної стратегії, налагодження міжнародної та внутрішньої політики у сфері впровадження інформаційних технологій;

- об'єднання зусиль державного та приватного секторів економіки щодо розвитку інформаційної сфери;

- розповсюдження кількості послуг населенню та бізнесу, наданих за допомогою ІТ-забезпечення;

- забезпечення можливості отримання знань, умінь і навичок використання інформаційних комп'ютерних технологій у процесі одержання освіти [4].

Таким чином, на сучасному етапі стан інноваційного розвитку національної економіки України характеризується зниженням активності, падінням платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію через недоліки при впровадженні та виконанні державних програм.

Список використаних джерел:

1. Теоретичні основи механізму інноваційного розвитку підприємств регіону. URL: <https://bit.ly/35Ld5a2> (дата звернення: 15.09.2020).

2. Інноваційний розвиток економіки України: проблеми та перспективи. URL: <https://bit.ly/3muJ3BY> (дата звернення: 16.09.2020).

3. Інноваційна економіка України на шляху виходу з кризи. URL: <https://bit.ly/2ZSF18a> (дата звернення: 16.09.2020).

4. Інформаційна система як умова ефективних управлінських рішень. URL: <https://bit.ly/35Mu3p3> (дата звернення: 16.09.2020).

Науковий керівник: **Баришевська І. В.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Лагодіна Ю. А.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Досягнення економічного ефекту є першочерговою ціллю діяльності виробничого підприємства. Отримання достатнього рівня прибутку, який зможе забезпечити принцип самофінансування, передбачає зосередження уваги суб'єктів підприємницької діяльності на розв'язання проблем управління прибутком.

Дослідженню питання управління прибутком суб'єктів підприємницької діяльності приділяли увагу О. О. Беляєв [1], І. А. Бланк [2], О. Г. Головніна [3], В. В. Думенков [4], Ж. М. Жигалкевич [5] та ін.

Так, погоджуємося з думкою І. А. Бланка, що основними принципами, покладеними в основу управління прибутком є [2]:

- об'єднання із всією системою підприємницького управління. Оскільки прибуток вважається найголовнішою узагальненою ознакою роботи всього підприємства, то будь-які рішення щодо управління, в загальному підсумку, мають вплив на його обсяг. Отож, необхідно, щоб управління прибутком було сполучене з основною системою управління підприємством;
- інтегрована ознака прийняття рішень щодо управління;
- висока динаміка управління. Періодичні зміни внутрішніх і зовнішніх умов середовища потребують від системи управління прибутком вміння швидко адаптуватися до цих змін;
- різноманітність методів щодо розробки відокремлених управлінських рішень. Найбільш правильне рішення щодо управління можна утворити тільки тоді, коли декілька подібних сюжетів розвитку господарської діяльності підприємства аналізуються при їх розробці;
- покладання на стратегічні цілі підприємницького розвитку. Створення цілей управління прибутком повинно реалізовуватись з урахуванням стратегічних принципів розвитку господарської діяльності.

У ринковому середовищі прибуток є первісним механізмом виробничого процесу, вплив якого поширюється як на рівень використання ресурсів, так і на їх перерозподіл серед змінних користувачів. Прибуток стимулює інвестиції, всеосяжне виготовлення продукції та зайнятість через випуск підприємством нововведень, які вважаються найважливішим показником економічного зростання, з метою збільшення фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток, а точніше, його поява, стає сигналом того, що суспільство має бажання розширити певні галузі, реально ж прибуток, як винагорода, є не тільки поштовхом до розширення галузі; він також постає як фінансовий засіб, завдяки якому галузі підприємств мають змогу посилювати свої потужності виробництва.

Найголовніша мета управління прибутком – винайдення найефективніших курсів його формування та правильного розподілу, які направлені на зростання ринкової вартості підприємства та забезпечення розвитку його діяльності. На основі мети управління прибутком, в процесі управління слід розв'язувати такі проблеми [6]:

- оптимізація прибутку, який тотожний ресурсним можливостям підприємства і його ринковій кон'юктурі;

- досягнення максимальної рівності між припустимим рівнем ризику та обсягом сукупного прибутку;

- забезпечення найвищої якості організованого прибутку. Тобто резерви його росту повинні бути насамперед здійсненні шляхом операційної роботи й інвестування чистого прибутку, що формує базу для майбутнього розвитку підприємства;

- утворення за рахунок прибутку сукупних фінансових ресурсів, в певній кількості для розвитку підприємства в майбутньому.

Отже, для раціонального управління прибутком виникає необхідність організації дієвої системи управління прибутком підприємства, яка включає елементи, сукупна робота яких за деяких умов забезпечує виконання механізму одержання прибутку заданої величини.

Список використаних джерел:

1. Беляєв О. О. Економічна політика. Навчальний посібник. 3-тє видання. К.: *КНЕУ*. 2007. С. 38-40.
2. Бланк І. А. Управління прибутком. К.: *Ніка-Центр, Ельга*, 2002. 752с.
3. Головніна О. Г. Основи соціальної економіки. Підручник. 2-ге видання, перероблене та доповнене. К.: *Центр учбової літератури*. 2013. С. 153-157.
4. Думенков В. В. Формування і розподіл прибутку на підприємстві. *Економіка та управління: історії, реалії та перспективи*. 2016. Вип. №1. С. 256-277.
5. Жигалкевич Ж. М., Фісенко Е. С. Система управління прибутком як умова ефективного функціонування підприємства. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. №4. С. 145-148.
6. Пігуль Н.Г. Управління прибутком підприємства. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Вип. 28 : збірник наукових праць. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми : *ДВНЗ «УАБС НБУ»*, 2010. С.79-85.

Науковий керівник: **Сіренко Н. М.**, д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Мікуляк К. А.,
асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Мороз Т. А.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Аграрний сектор для держави завжди був однією з найважливіших сфер як зовнішнього, так і внутрішнього розвитку економіки країни, оскільки питання підтримки продовольчого забезпечення й організації виробництва для окремої держави, актуальні в усі часи. Від цього залежить життєздатність і самодостатність країни й суспільства, а також безліч різноманітних напрямів діяльності людини [6].

Питанням функціонування підприємництва займалися такі науковці, як А. Гур'янов [1], Ю. Гохберг [2], О. Гришко [1], Ю. Лузан [3], П. Саблук [4], Н. Сіренко [5], О. Чернега [2] та ін.

В умовах пандемії розвиток підприємств аграрного сектору пов'язаний зі слабкою адаптацією до мінливого зовнішнього середовища, відсутністю стратегічного управління та недостатньою державною підтримкою.

Діяльність аграрних виробників проходить в умовах дедалі більшої конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках сільськогосподарської продукції. Велика частина аграрних підприємств України, в тому числі й Миколаївської області, за останній час має не найкращі показники своєї діяльності та знаходяться на етапі скорочення обсягів діяльності та подальшої ліквідації.

Нині постає необхідність у формуванні нової системи соціально-економічних відносин на селі, яка б врегульовувала такі проблеми як: скорочення кількості аграрних підприємств; втрата для більшості сільських жителів місця роботи; ненадходження до місцевих бюджетів платежів від підприємств; відсутність фінансування на створення та підтримку сільської інфраструктури.

Реальна й прихована незайнятість призводить до знецінення капіталу та занепад його якісних характеристик, що, своєю чергою, формує єдину міграцію жителів, а також подальшу деформацію його статеві-вікової структури та підвищує депопуляцію сіл. Між сільськими господарствами збільшується поділ за обсягом застосовуваних ресурсів і характером роботи шляхом зниження прошарку аграрних домогосподарств проміжного виду, збільшуються частини господарств, які виробляють продукцію лише з метою продуктового самозабезпечення або виготовлення яких набуває більшою мірою товарного напрямку, досягаючи всесвітніх критеріїв відповідності фермерським господарствам.

Виходячи з вище перерахованих обставин, соціально-економічне удосконалення аграрного сектору дозволить надати допуск усім категоріям агровиробників, а також іншим верствам сільського населення, до фінансових вигод від збільшення в аграрному секторі та диверсифікації аграрної економіки, через допомогу сільським громадам у здійсненні прагнень до введення в національну, а також інтернаціональну ринкову систему на базі новітніх інституційних механізмів; збільшення конкурентоспроможності аграрного виробництва, заснованого в раціональній комбінації діяльності аграрних підприємств і господарств сімейного типу. Збільшення конкурентоспроможності вітчизняного сільськогосподарського виробництва полягає у створенні обставин для підвищення єдиного рівня продуктивності сектору на базі сталості, та злагодженого поєднання різних сфер аграрного господарства і різних типів господарств (великих, середніх, малих), коли будь-який з них захоплює більш властиву йому ринкову нішу.

Дане поєднання повинно відкривати можливість для раціонального застосування земельно-ресурсного потенціалу, а також формувати обставини рівного допуску виробників до техніко-технологічних і організаційних інновацій, фінансів, ринкової інфраструктури, вигод з експорту продукції.

Подібний підхід відкриває можливості повного залучення населення до подолання диспропорцій в аграрному виробництві та, відповідно до цього, збалансування його продуктової, а також організаційної структури.

Отже, сучасний стан розвитку підприємств аграрного сектору свідчить про наявність багатьох проблем, які потребують негайного вирішення, але особливо значущою проблемою постає створення привабливого інвестиційного середовища для вітчизняних та іноземних інвесторів, тому що вирішення саме цього питання забезпечить продовольчу незалежність та безпеку нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Гур'янов А. Б., Гришко О. А. Системний підхід до стратегічного управління підприємством. *Економіка підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості*. № 34. 2011. С. 274-277.
2. Гохберг Ю., Чернеца О. Формування стратегії досягнення високої конкурентоспроможності підприємства. *Економіст*. 2001. №12. С.74-79.
3. Лузан Ю. Я. Напрями розвитку сільськогосподарського виробництва і соціальної сфери села. *Економіка АПК*. №7. 2009. С. 3-12.
4. Саблук П. Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення). *Економіка АПК*. №12. 2009. С 3-13.
5. Сіренко Н. М. Управління інноваційною системою аграрного підприємства. *Економіка АПК*. №9. 2009. С 43-46.
6. Сільське господарство в економічній системі України. URL: <https://is.gd/fBtHCg> (дата звернення: 11.10.2020).

Свиридюк А. А.,
здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Загострення політичної та макроекономічної нестабільності, навіть у розвинених країнах, значно ускладнили умови функціонування всіх суб'єктів господарювання та зумовили наростання невизначеності зовнішнього середовища.

В сучасних умовах світової економічної рецесії, що викликана пандемією COVID, високої невизначеності зовнішнього середовища, воєнного конфлікту на Сході країни актуальним є процес розробки та використання ефективних методів і форм здійснення антикризового управління ефективністю господарської діяльності підприємств. Особливо гостро проблема стоїть перед промисловими підприємствами, це обумовлено специфікою їх роботи.

Поняття «антикризове управління» у своїх працях розглядали багато вітчизняних і закордонних науковців, а саме: І. О. Бланк, А. В. Куценко, А. П. Градов, А. Г. Грязнова, В. І. Кошкін, Л. О. Лігоненко, Е. С. Мінаєв, Л. С. Ситник, О. О. Терещенко та ін.

Антикризове управління підприємством – це система управління підприємством, яка має комплексний, системний характер і спрямована на запобігання та усунення несприятливих для діяльності підприємства явищ за допомогою розробки і реалізації на підприємстві спеціальних заходів, які мають стратегічний характер і дозволяють усунути тимчасові перешкоди, зберегти і примножити ринкові позиції [1].

Управління ефективністю господарської діяльності є головною складовою процесу управління підприємством в цілому і спирається на загальні управлінські функції. На думку А. В. Куценко, забезпечення процесу управління результативністю діяльності підприємства висуває низку вимог до нього, а саме [2]:

- інтегрованість загальної системи управління у специфічну діяльність підприємства;
- комплексний характер формування менеджерських рішень;
- багатоваріантність підходів до розробки окремих управлінських рішень;
- високий динамізм управління;
- орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства.

Проаналізувавши роботи вчених, можна відмітити особливості антикризового управління ефективністю діяльності вітчизняних підприємств, які дозволяють сформулювати систему антикризових заходів для підвищення ефективності господарської діяльності:

1) постійне прогнозування діяльності підприємства та виявлення факторів прямого та непрямого впливу задля попереднього виявлення кризових явищ. Таким чином, рання діагностика кризового стану підприємства є умовою уникнення банкрутства та має важливе значення для ефективної діяльності та перспектив на майбутнє. Для цього слід здійснювати спостереження за фінансовим станом підприємства, розробляти системи превентивних заходів, реалізовувати політику антикризового фінансового управління;

2) пошук шляхів підвищення автоматизації на виробництві, саме використання НТП дає змогу максимізувати виробничий потенціал та зменшити залежність від людських ресурсів;

3) функціонування в умовах нестачі інформації. Управлінці повинні вміти реагувати на стрімкі зміни на ринку, та мати певний механізм для швидкого впровадження змін на підприємстві. Особливу увагу треба приділяти оперативному управлінню;

4) диверсифікація бізнесу з метою підвищення стабільності, мінімізації ризиків та досягнення можливого ефекту синергії;

5) головна увага повинна приділятися розвитку на підприємстві кваліфікованих кадрів, адже саме висококваліфіковані працівники спроможні якісно реагувати на зміни у структурі ринку та підприємства, саме персонал є двигуном прогресу;

6) зменшення витрат за рахунок використання більш прогресивної технології та мінімізації браку на виробництві;

7) використання аутсорсингу задля мінімізації витрат на оплату праці. Аутсорсинг дає змогу управлінцям сконцентруватися на основних «бізнес-процесах» та використовувати свій персонал лише за їх фахом.

Виходячи з вищенаведеного, треба зазначити, що антикризове управління на підприємстві це дуже складний та багатогранний процес який потребує високих навичок від управлінця. Саме використання правильної ефективної стратегії та вибір правильних антикризових заходів дає підприємству поштовх до розвитку та мінімізує рецесію.

Список використаних джерел:

1. Степаненко О.П. Економіко-математичні моделі і методи антикризового управління підприємством : дис... канд. екон. наук: 08.03.02 / НАН України ; МОН України; Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем. — Київ, 2004. 201 с.

2. Куценко А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с., с 23.

Науковий керівник: **Ніколайчук О. А.**, канд. екон. наук, доцент,
Донецький національний університет економіки і
торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна

Сервачук М. О.,
*здобувач вищої освіти факультету економіки та менеджменту,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна*

ОЦІНКА СТАНУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Наявність фондових бірж свідчить про зрілість економічної системи країни і надає можливість забезпечувати надходження та трансферт вільного інвестиційного капіталу. Завдяки своєму функціональному призначенню фондові біржі забезпечують організований ринок конкурентного ціноутворення на основні види цінних паперів та фінансових інструментів. Нині глобалізаційні процеси забезпечили швидкі трансформаційні зміни в діяльності фондових бірж, що викликає актуальність їх дослідження.

Фондовий ринок України у 2019 р. був представлений 6 біржами: ПАТ «Фондова біржа ПФТС», ПАТ «Фондова біржа «ПЕРСПЕКТИВА», ПАТ «Українська фондова біржа», ПАТ «Українська міжбанківська валютна біржа», ПАТ «Фондова біржа «ІННЕКС» та ПАТ «Українська біржа». Головним фондовим індексом країни є індекс ПФТС, який є ціновим індексом, що зважений за обсягом емісії (free float), включає в себе акції 20 емітентів і розраховується з жовтня 1997 р. (рис. 1).

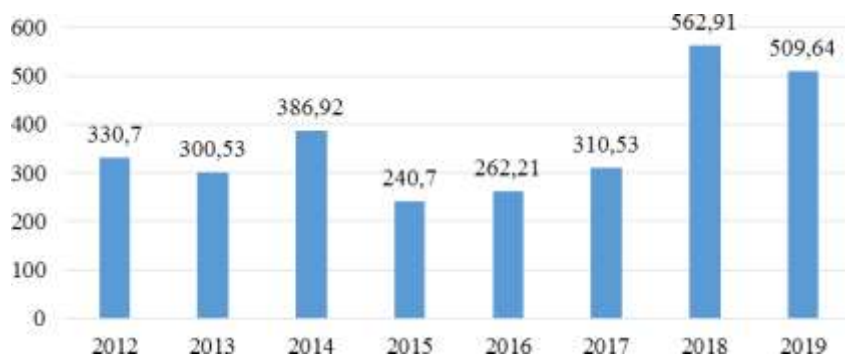

Рисунок 1 – Динаміка індексу ПФТС за 2012-2019 рр., пунктів

Джерело: складено за даними [1]

У період з 2012 по 2019 р. найбільша активізація торгів спостерігалася у 2018 р., коли значення індексу склало 562,91 пункти. Мінімальне значення індексу було у 2015 р. – 240,7 пунктів, що було наслідком економічної та політичної кризи 2014–2015 рр. В цілому, значення індексу ПФТС говорить про слабкий розвиток фондового ринку та досить незначний обсяг здійснюваних операцій (значення індексу у 2019 році є майже у двічі меншим ніж у 2007 році до кризи 2008 року). Хоча і спостерігається певна позитивна тенденція до зростання індексу починаючи з 2016 року.

Важливим показником розвитку фондового ринку є показник капіталізації. Динаміка капіталізації ринку акцій України у 2009-2019 рр. наведена на рис. 2. Стрімке падіння показника капіталізації ринку акцій спостерігається починаючи з 2015 р. і триває досі. До 2015 року показник капіталізації мав стійку тенденцію до зростання, найбільший ріст – у 2014 р.

Рисунок 2 – Динаміка капіталізації ринку акцій за 2009-2019 рр.

Джерело: складено за даними [1]

Зменшення показника капіталізації та рівня капіталізації, як і зменшення зареєстрованих випусків цінних паперів (рис. 3) є результатом прийняття рішення НКЦПФР №1217 у 2015 р. «Про зміни до Положення про функціонування фондових бірж» [2], відповідно до якого з 01.01.2016 р. суттєво змінилися вимоги до цінних паперів, що можуть бути включені до лістингових списків фондових бірж.

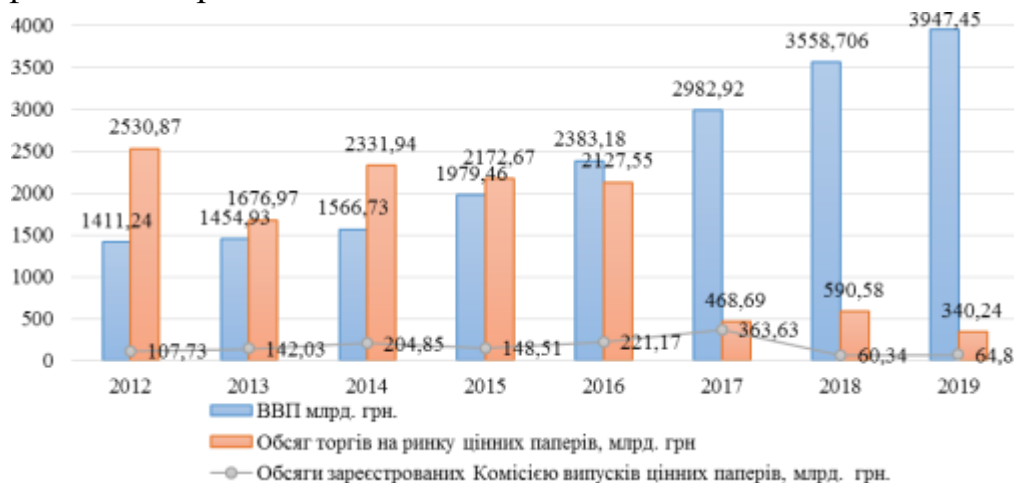

Рисунок 3 – Динаміка зареєстрованих випусків цінних паперів та обсягів торгів на ринку цінних паперів у 2012-2019 рр., млрд грн

Джерело: складено за даними [1]

Про незадовільний стан розвитку вітчизняного фондового ринку свідчать обсяги зареєстрованих цінних паперів, обсяги торгів на ринку, показники капіталізації ринку. Проте, Український ринок має потужний потенціал та великі перспективи розвитку, що обумовлено доступом на вітчизняний ринок іноземних компаній.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт НКЦПФР. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/> (дата звернення: 07.11.2020).
2. Про затвердження Змін до Положення про функціонування фондових бірж. Рішення НКЦПФР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0324-18> (дата звернення: 07.11.2020).

Науковий керівник: **Марина А. С.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри управління і фінансово-економічної безпеки, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м Покровськ, Україна

Сизоненко Ю. С.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В БАНКАХ ТА НЕБАНКІВСЬКИХ КРЕДИТНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

В умовах трансформації та глобалізації економіки підвищується роль і значення інновацій. Інноваційний розвиток економіки розглядається сьогодні багатьма країнами як один з основних шляхів економічного зростання, забезпечення конкурентоспроможності. Досвід останніх років вказує на необхідність об'єктивної та критичної оцінки впливу нових тенденцій розвитку науково-технічної сфери на банківський сектор, за якої враховувалися б та піддавалися всебічному дослідженню ті серйозні трансформаційні й структурні проблеми, які неминуче супроводжують зародження та розвиток будь-яких інновацій. Так, набуває особливої актуальності вивчення тенденцій, на підставі яких відбувався розвиток інноваційної діяльності банків та небанківських кредитних організацій [1].

Впровадження інноваційних технологій в усі сфери діяльності економічних суб'єктів сприяє економічному зростанню країни, підвищенню її конкурентоспроможності на світових ринках, структурних зрушень в економіці, в тому числі фінансового сектора.

Під фінансовими інноваціями маються на увазі розробка і використання нових або вдосконалених фінансових інструментів, технологій, інститутів і ринків, головною метою застосування яких є ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, прибутковості, ліквідності активів, мінімізація ризиків [2].

Таким чином, фінансова інновація в банківській сфері є:

- відносно новим банківським продуктом, що володіє більш привабливими споживчими властивостями в порівнянні з пропонованим раніше;
- якісно новий продукт, здатний задовольнити неохоплені раніше потреби його потенційного покупця;
- використання більш досконалої технології створення того ж банківського продукту.

У світовій практиці зазвичай виділяють наступні види банківських інновацій:

- банківські продукти на нових сегментах (інвестиції в нерухомість, страховий бізнес, фінансовий лізинг, трастові операції);
- інновації в нових областях грошово-фінансового ринку (ринки комерційних паперів, фінансові ф'ючерси, фінансові опціони);
- управління готівкою та використання нових інформаційних технологій;
- послуги фінансового посередництва, спрямовані на зниження операційних витрат і більш ефективне управління активами і зобов'язаннями;

- нові продукти в традиційних сегментах ринку позикових капіталів (інструменти з плаваючою процентною ставкою, свопи, облігації з глибоким дисконтом, серійні облігації і т.д.);

- інструменти грошового ринку, що мають характеристики як капіталу, так і позикових коштів (позички і облігації участі, сертифікати інвестицій) [2].

Основним змістом нового етапу в розвитку банківського сектора повинно стати вдосконалення банківської діяльності, що включає розширення складу інноваційних фінансових продуктів і послуг, зростання їх якості та розвиток способів надання, підвищення довгострокової ефективності та стійкості бізнесу, реалізація клієнто-орієнтованого підходу [1].

Реалізація інноваційних перетворень в банківському секторі призведе до досягнення таких ключових цілей, як:

- підвищення конкурентоспроможності української банківської системи;
- створення динамічної моделі розвитку банківського сектора;
- зниження зайнятості персоналу в фронтофісах;
- забезпечення тимчасової оптимізації банківських операцій;
- поліпшення стану банківських послуг в цілому (зростання рентабельності і ефективності).

Таким чином, серед основних тенденцій розвитку банківських інновацій необхідно в першу чергу відзначити зміщення акценту з цінових і кількісних характеристик фінансових продуктів на сервісні та якісні характеристики (індивідуальний підхід до клієнта, швидкість і якість його обслуговування). Основна маса запитів клієнтів спрямована на безперервність роботи систем, що змушує банки фокусуватися на засобах управління незалежно від місцезнаходження та часу доби, загальнодоступності, множинності каналів доступу та інтерактивності обслуговування, проведення операцій в режимі реального часу і мінімізації ручної обробки операцій.

Взаємодія фінансового ринку та ринку ІТ-технологій носить двосторонній характер. З одного боку, розвиток нових інформаційних технологій пропонує інноваційні рішення для банківського бізнесу, що дозволяють значно збільшити ефективність роботи фінансової організації та підвищити якість наданих клієнтам послуг. В свою чергу бурхливий розвиток банківського сектора призводить до прискорення інформаційних розробок в інших галузях економіки.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко Л. П. Жук І. О. Ринок банківських продуктів і послуг: поняття та сегментація / Ефективна економіка. 2013. №6. С. 74-83.
2. Бондаренко Л. П. Політило М. П. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування банківського ринку [Текст] / Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 3. С. 5-8.
3. Мельник О. І. Боднар О. А. Запровадження фінансових інновацій у вітчизняній банківській практиці / Modern Economics. 2018. № 8. С. 102-111.

Науковий керівник: **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Трум О. Ю.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Буганов О. В.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

На сьогодні, українська сучасна фінансова система має змогу ефективно розвиватися лише за умов активної взаємодії з міжнародними фінансовими ринками. Тому, об'єктивним і необхідним є ринкові трансформації в Україні.

Питання глобалізації фінансів та розвитку національних фінансових систем в глобалізаційних умовах гостро поставали в роботах іноземних та відчизняних науковців, серед яких слід відзначити Н. Ткаченко[1], Д. Лук'яненка, Л. Петкова [2], В. Кулішов [3] та ін.

Перспективною є повна інтеграція України до глобальної фінансової системи, однак, варто розуміти, що це означає створення нових умов функціонування національної фінансової системи, впровадження і дотримання нових правил гри для українського бізнесу, удосконалені принципи державного менеджменту.

Глобалізаційні процеси на фінансовому ринку створюють сприятливі умови для діяльності українських учасників на міжнародних майданчиках державах світу в обмін на відкриття вітчизняного ринку для іноземних контрагентів.

Для виходу України на міжнародні глобальні фінансові ринки, наша держава має підписати ряд угод та впровадити певні нові постанови. Норми та правила міжнародних угод мають поступово адаптуватися і впроваджуватися в українське законодавство та мати пріоритет над ним. Україна має бути готовою до змін правил функціонування глобальної фінансової системи, оскільки глобалізація є постійнотриваючим процесом, умови реалізації фінансових операцій постійно лібералізуються, що вимагає відповідних змін у національних законодавствах.

Варто зазначити, що законодавча база України у фінансовій сфері повинна враховувати світовий досвід та практику, максимально відповідати стандартам та вимогам країн Європейського Союзу.

Безперечно, українські фінансові установи та інші учасники фінансової системи мають докласти зусиль для ефективної трансформації економічного клімату в умовах глобалізаційних змін. Апарат державних органів повинен спрямувати свою діяльність на підтримку фінансових установ на всіх рівнях задля стабілізації та нівелювання ризиків.

В умовах поступової інтеграції до міжнародних фінансових ринків виникає очевидна небезпека у вигляді нестійкої конкурентоспроможності нашої держави. Об'єктивно і доцільно здійснювати робочі консультації та проводити апгрейд для учасників національного фінансового ринку на загальнонаціональному рівні. Необхідним є робота з фахівцями на місцях та укріплення української фінансової системи зсередини.

Серед можливих загроз фінансової глобалізації слід відзначити посилення впливу міжнародних політичних подій на стан основних показників фінансового ринку, виникнення тенденції до відтоку фінансових ресурсів від реального сектора та спрямування їх на спекулятивні операції, посилення диференціації доходів між різними верствами населення, зростання можливостей до відтоку іноземних та національних капіталів з території України, посилення фінансової нестабільності та можливості фінансових криз, неконкурентоспроможність вітчизняних фінансових інститутів порівняно з іноземними конкурентами.

Сьогодні не можна говорити про швидке та повне входження України до глобального фінансового простору, процес повинен бути поступовим: стабілізація національної фінансової системи, її лібералізація, інтеграція, глобалізація. Має бути впроваджена комплексна державна стратегія розвитку національної фінансової системи України в умовах глобалізації та в її рамках прийнята відповідна державна програма. Реалізація державної програми, в основу якої закладені національні інтереси, передбачається як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко Н. В. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток фінансових посередників. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2014. № 26. С. 81-88.
2. Петкова Л. О. Інтеграція України до світового фінансового простору в міжнародних співставленнях та макроекономічній динаміці. *FinancialSpace*. 2013. № 1 (9). С. 15-21.
3. Кулішов В. В. Сучасні проблеми глобальної економіки. *Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2013. № 3. С. 8-11.

Науковий керівник: **Дубініна М. В.**, д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Хоренженко В. В.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

СУЧАСНИЙ СТАН ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

На сьогодні все більша кількість українських підприємств усвідомлюють величезну роль інновацій в успішній організації своєї діяльності, завоювання нових ринків, посилення конкурентних позицій на ринку. Підприємства оновлюють основні фонди, впроваджуючи нові технології у виробництво, випускають нові види продукції, оновлюють перелік послуг, що надаються, підвищуючи їх якість.

Державні органи управління України також усвідомлюють важливість інноваційної діяльності як фактору прискорення економічного зростання в Україні. Ця проблема знаходиться в сфері уваги, як органів законодавчої влади, так і виконавчої влади, яка розробляє стратегії інноваційного розвитку всієї країни і окремих її регіонів.

Як вітчизняні, так і зарубіжні вчені приділяють значну увагу проблемам впливу інноваційних структур на розвиток економіки та інноваційно-інвестиційної політики регіонів, активізації інноваційної діяльності в окремих галузях і підприємствах, серед них Геєць В., Вініченко І., Ілляшенко С., Сіренко Н., Шпикуляк О. та інші.

Інноваційна діяльність трактується Законом України як діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1]. Багато українських підприємств намагаються в тому чи іншому вигляді впроваджувати інноваційну діяльність.

За даними Держстату України у 2019 р. 782 підприємства здійснювали інноваційну діяльність у промисловості. При цьому частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), у загальній кількості промислових підприємств становила 13,8 % [2].

До завдань інноваційного розвитку підприємств повинно входити патентування та стандартизація інноваційної продукції та технологій, а також забезпечення матеріально-технічної бази розробки та розвитку інновацій, як у наукових установах, так і на підприємствах [3].

Найкращим показником розвитку інновацій є показник впровадження технологій. Розглянемо динаміку обсягу нових технологічних процесів та інноваційних видів продукції промисловими підприємствами України за 2012-2019 рр. у таблиці 1.

Як ми можемо спостерігати, у 2019 році, обсяги впровадження нових технологічних процесів були вищими, ніж у двох попередніх роках, це може свідчити наприклад, про модернізацію виробництва підприємствами у звітному

періоді. Проте, темп зростання впровадження інноваційних видів продукції, тобто кількість нових конкурентоспроможних товарів чи послуг у 2019 році є нижчою, ніж у 2018 році.

Таблиця 1 Динаміка обсягу нових технологічних процесів та інноваційних видів продукції промисловими підприємствами України за 2012-2019 рр.,

Роки	Впроваджено, од.:		Темп зростання, %	
	нових технологічних процесів	інноваційних видів продукції	Впровадження нових технологічних процесів	Впровадження інноваційних видів продукції
2012	2 188	3 403	-	-
2013	1 576	3 138	72,03	92,21
2014	1 743	3 661	110,6	116,67
2015	1 217	3 136	69,82	85,66
2016	3 489	4 139	286,69	131,98
2017	1 831	2 387	52,48	57,67
2018	2 002	3 843	109,34	160,9
2019	2 318	2 148	115,78	55,89

Джерело: узагальнено автором на основі матеріалів [2].

Відомо, що найбільші частки нових технологічних процесів впроваджувалися підприємствами з добування сирої нафти та природного газу (37,5%) та з виробництва машин і устаткування, н.в.і.у. (17,9%) [2]. За видами економічної діяльності найбільші частки впроваджених інноваційних видів продукції припадають на підприємства з виробництва харчових продуктів (25,2%), з виробництва машин і устаткування, н.в.і.у. (19,8%) та з виробництва основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (7,3%) [2].

В сучасних умовах існування промислових підприємств значно ускладнюється. Щоб витримати конкуренцію, необхідно впроваджувати заходи щодо використання інноваційних видів продукції та нових технологічних процесів. Як результат, отримуємо новий або поліпшений продукт або послугу, новий спосіб виробництва для задоволення потреб суспільства. Вважаємо, що з часом все більше підприємств усвідомить важливість інноваційного процесу та почне впроваджувати його на практиці, що дозволить змагатися із зарубіжними конкурентами в тих областях, де зараз це здається неможливим.

Список використаних джерел:

1. Про інноваційну діяльність: Закон України №40-IV від 04.07.2002 (редакція від 05.12.2012). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення 18.11.2020).
2. Писаренко Т. В. Інноваційна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь. К.: УкрІНТЕІ, 2020. 45 с.
3. Сіренко Н. М., Мікуляк К. А. Інноваційно-інвестиційне стимулювання розвитку регіонів у ринковому середовищі. Фінансова політика регіонального розвитку : вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 25-річчя заснування кафедри фінансів і кредиту (10-11 жовт. 2019 р.). Житомир. 2019. С. 163-165.

Науковий керівник: **Сіренко Н. М.**, д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Buganov Oleg,
applicant for higher education
of the Faculty of accounting and finance
Trum Olena,
applicant for higher education
of the Faculty of accounting and finance
Mykolayiv National Agrarian University,
Mykolayiv, Ukraine

THE ESSENCE, PURPOSE AND STAGES OF DUE DILIGENCE

At the beginning of the XX century. the concept of «Due Diligence» was introduced and was used for legal purposes. At that time, the term meant the procedure by which a broker discloses information to an investor about an entity whose shares are traded on a stock exchange. Due Diligence has changed somewhat today. The tool is now used to collect and analyze information to assess the various risks involved in investing procedures [1].

Due Diligence is a mechanism that ensures the independent collection of objective information and the expert evaluation of the assets of the business being sold. The procedure allows the customer to obtain a reasoned answer in a short time about the expediency of financial investments in the object of investment (verification of the legality and commercial attractiveness of the planned agreement or investment project) [2].

Due Diligence also applies to the merger or acquisition of an entity, the purchase of valuable assets. It is needed in any situation where a professional's independent opinion is needed regarding a future agreement, whether investing, lending or even sponsoring a startup project. In addition, Due Diligence is a way to assure the customer that his or her potential partners are legitimate.

There are several situations in which companies need Due Diligence: equity participation of the new owner in the company; change of leadership; receiving sponsorship; loss of intellectual property; reduction of competitive positions; reducing the efficiency of the enterprise; litigation, seizure of the assets of the firm; detection of violations during the tax audit; labor disputes.

The tool can help you identify ways to improve the legal and financial standing of an entity. Due Diligence is one of the stages of the acquisition of assets, as it helps the investor to form an idea of the product of sale, the possible risks at the time of property appropriation, and the crisis situations that may arise after the conclusion of the transaction. The tool is based on the analytical evaluation of information on changes in the external and internal environment of the enterprise by checking all components of the business, in particular: legal, financial, accounting, tax, marketing, information, management, environmental, technical, operational nature.

Due Diligence often involves the following specialists:

- lawyer (responsible for conducting legal and legal expertise of the organization's activities to identify potential risks for the investor associated with its acquisition); financial analyst (his work includes the determination of the present

value of the investment object and its possible range of value in different options for the use of the asset in the future); the auditor (his competence includes the financial audit of the company's activity over several reporting periods, as well as identification of tax risks and possible ways to optimize the tax base).

They are mandatory participants in the holding process, however, other experts may be invited to join the working group. The team must include financial, accounting and legal staff, but it can also include economists, engineers, environmental experts and other professionals. Successful Due Diligence depends on the clear and consistent work of appraisers, auditors and lawyers, as well as on the timely submission of reliable information by the seller [3]. Some businesses, due to their savings, do Due Diligence on their own. Specialists from the relevant units are involved in this purpose. The application of this approach at the enterprise has both advantages and disadvantages.

Some businesses, due to their savings, do Due Diligence on their own. Specialists from the relevant units are involved in this purpose. The application of this approach at the enterprise has both advantages and disadvantages.

The advantages of refusing to hire specialists are: reducing the cost of the procedure; having in-house specialists of deep professional knowledge in the field of activity of their enterprise; an opportunity to evaluate your own business from the inside out and more accurately formulate possible risks and recommendations for their elimination.

The disadvantages of refusing to hire external experts are: diversion of employees from operational tasks; Due Diligence on its own only when acquiring a business in a similar field of activity; the risk of bias.

Thus, due diligence is advisable to be conducted in small enterprises, because comprehensive analysis of big business requires not only highly qualified specialists but also high research costs.

There are cases when evaluation companies are involved in the procedure, providing the customer with turnkey research results. Another option is to involve professionals from various law and audit firms specializing in Due Diligence services. The disadvantage of this approach is that it takes a lot of time to search, invite and agree on the terms of inspection with the experts of different companies, and the cost is higher than when ordering a turnkey study since the working group includes financiers, appraisers, lawyers, technical consultants, engineers, security specialists, whose services are paid for separately.

References:

1. What is Due Diligence. URL: <https://bit.ly/39tRNvH> (accessed: 10.11.2020).
2. Why a Due Diligence procedure is required. URL: <https://bit.ly/3dLfToX> (accessed: 10.11.2020).
3. Due Diligence. URL: <https://bit.ly/2Ks01KZ> (accessed: 10.11.2020).

Scientific supervisor –**Dubinina Maryna**,
Head of the Department of Accounting and Taxation,
Mykolayiv National Agrarian University,
Mykolayiv, Ukraine

Копайгора О. О.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ КІБЕРСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток процесів глобалізації та інтеграції в умовах інформаційної економіки приводить до появи нових видів ризиків, пов'язаних з кіберзагрозами й кібератаками, негативний вплив яких має транснаціональний і транскордонний характер та поширюється на декілька країн одночасно. За даними компанії Netjaves Group, яка спеціалізується на консалтингу у сфері кібер-безпеки, зараз у світі понад 4 млрд користувачів інтернету, у 2022 р. році їхня кількість зросте до 6 млрд, а в 2030 р. – до 7,5 млрд. А за прогнозами Ericsson, до 2023 року кількість підключених до глобальної мережі пристроїв досягне 30 млрд. Це майже вдвічі більше, ніж у 2017 році. У зв'язку з цим потребують негайного вирішення проблеми, пов'язані з удосконаленням системи кіберзахисту та розвитком інноваційних інструментів ризик-менеджменту, одним з яких є кіберстрахування. В Україні ринок кіберстрахування перебуває на етапі становлення та потребує розробки інноваційних підходів до подальшого розвитку [2].

В умовах розвитку штучного інтелекту, мережових підприємницьких структур, хмарних технологій, ринку аутсорсингу вдосконалюються методи і прийоми хакерських атак, що призводить до зростання обсягів кіберзлочинів. У результаті цього зростає ймовірність настання кіберризиків, покриття яких потребує впровадження інноваційних підходів до продуктів страхування, чим і зумовлюється актуальність обраної теми дослідження.

Кібер-ризик – це ризик, пов'язаний з використанням комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення як в місцевих (локальних) мережах, так і в глобальній інтернет-мережі; у розрахунково-платіжних системах, у системах інтернет-торгівлі та в промислових системах управління. Також це ризик, пов'язаний з накопиченням, зберіганням і використанням особистих персональних даних [2].

Відмітимо, що світовий ринок кіберстрахування розвивається швидкими темпами. За експертними оцінками обсяг операцій на такому ринку до 2020 р. може становити від 7,5 до 10 млрд дол. США., а загальна сума збитків від кібератак зросте до 2,1 трлн дол. США. Лідером за обсягами операцій на такому ринку є США [1]. Переконані, що темпи розвитку кіберстрахування в кожній країні світу зумовлюються їхнім соціально-економічним та техніко-технологічним становищем, впровадженням ІТ-технологій, рівнем інформатизації суспільства. Діапазон кіберзлочинів достатньо широкий і коливається від отримання доступу до інформаційних баз даних, об'єктів інтелектуальної власності, втручання в діяльність комп'ютерних систем до отримання фінансової вигоди. З одного боку, необхідність кіберстрахування виникає у зв'язку з розвитком інформаційних технологій та інноваційних

продуктів у різних сферах економічної діяльності, що викликає появу різноманітних кіберризиків, з іншого – кіберзлочини переважно відбуваються шляхом крадіжки інновацій або новітніх технологій [4].

В той же час, для ефективного та швидкого розвитку кіберстрахування в Україні необхідно впроваджувати певні заходи державної підтримки. Зокрема, важливим є доступність страховим компаніям достовірної інформації про ефективність заходів щодо зниження ризику, щоб встановлювати надбавки до цін, які спонукають компанії бути відповідальними за кібердії та можливість впроваджувати кращі світові практики у свою діяльність. Також, поштовхом для розвитку кіберстрахування в Україні стане прийняття відповідних законодавчих актів у сфері забезпечення кібербезпеки на рівні держави та окремих суб'єктів господарювання, чітке визначення в Законі України «Про страхування» сутності кіберстрахування, з віднесенням його до добровільного або обов'язкового виду страхування [3].

Інформаційні технології, що стрімко проникають в економічні й соціальні процеси, зумовлюють необхідність інноваційних змін на ринку страхування України і розвитку такого сегмента, як кіберстрахування, який забезпечує необхідний страховий захист і відшкодування суми збитку в розмірі, необхідному для компенсації витрат, пов'язаних із втратою баз даних страхувальників та їх подальшим відновленням у разі виникнення масштабних кібератак. Оскільки ринок кіберстрахування України перебуває на початковому етапі свого становлення, під час розроблення інноваційних підходів щодо його подальшого розвитку треба широко використовувати накопичений позитивний досвід багатьох країн світу, який свідчить про диверсифікацію спектра послуг кіберстрахування і застосування окремих полісів страхування від комп'ютерних злочинів, хакерських атак та покритті збитків у процесі їх настання.

Список використаних джерел:

- 1 Forbes (2016), -Cyber Crime Costs Projected To Reach \$2 Trillion by 2019. <https://www.forbes.com/sites/stevemorgan/2016/01/17/cyber-crime-costs-projected-to-reach-2-trillion-by2019/#7885d6313a91>.
- 2 Братюк В. П. Сутність кібер-злочинів та страховий захист від кібер-ризиків в Україні / В. П. Братюк // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 9. – С. 421-427.
- 3 Shaun S. Wang. Integrated Framework for Information Security Investment and Cyber Insurance https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2918674.
- 4 Jay P. Kesan & Carol M. Hayes Strengthening Cybersecurity with Cyber Insurance Markets and Better Risk Assessment 102 Minn. L. Rev. 191 (2017), University of Illinois College of Law Legal Studies Research Paper No. 17- 18.

Науковий керівник: **Шишпанова Н.О.**, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Ярошенко А. І.,
*здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Сьогодення важко уявити без комп'ютерних технологій, що проникли в усі сфери людського життя. Вони відіграють важливу роль в удосконаленні роботи органів управління державою, оскільки значно підвищують ефективність операцій та продуктивність праці фахівців державного управління. Автоматизовані інформаційні технології застосовуються в бухгалтерському обліку, в банківській діяльності, в оподаткуванні, в наданні послуг зі страхування, в казначействі та інших галузях [1]. Програмне забезпечення, що використовується за казначейського обслуговування, значно вдосконалює процеси виконання бюджетів різних рівнів.

Питання казначейського обслуговування з використанням автоматизованих інформаційних систем висвітлювали у своїх працях українські та зарубіжні вчені О. О. Скорик, Т. Б. Кублікова, Ю. О. Голинський, Г. А. Титоренко, Т. Б. Кублікова та багато інших.

Інформаційні системи, що використовуються казначейським обслуговуванням, постійно оновлюються, оскільки з'являються нові програмні забезпечення. Внаслідок цього можна адекватно реагувати на вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ, забезпечуючи при цьому ефективне управління фінансовими ресурсами держави.

Перед впровадженням інформаційних систем в казначейство вони повинні відповідати таким вимогам: управління та обслуговування державним внутрішнім боргом; дотримання вимог Міністерства фінансів України та нормативно-правових актів; обслуговування конфіденційної інформації [2].

Основною метою інформаційних систем у казначейському обслуговуванні є надання можливості відображати у вихідних даних діяльність Державної казначейської служби України. Також важливим напрямом діяльності є формування фінансової звітності щодо виконання бюджетів. Це створює базу для прийняття управлінських рішень. Для цього використовуються програмні забезпечення (табл. 1), створюються моделі виконання певних функцій, організовується система формування звітності, документообігу та контролю за процесами.

Впровадження інформаційних технологій в казначействі дозволяє:

- забезпечити прийняття управлінських рішень у бюджетній сфері шляхом автоматизації обробки інформації на всіх рівнях бюджетної системи;
- створити та налагодити автоматизовані бази даних для розв'язання фінансових завдань;
- надавати повну, достовірну та своєчасну інформацію для прийняття рішень у бюджетній сфері на всіх рівнях влади;

- організувати ефективну та динамічну взаємодію органів казначейства з учасниками бюджетного процесу;
- підвищувати економічну ефективність обробки інформації на основі зниження витрат на інформатизацію [4].

Таблиця 1 Автоматизовані інформаційні системи, що використовуються у казначействі України

Програмне забезпечення	Функції
АС «Є-Казна»	Проведення обліку та розподілу надходжень в бюджетну систему України, обліку коштів від дохідної діяльності, отриманих державними бюджетними установами, в умовах функціонування єдиного казначейського рахунку; облік надходжень митних та інших платежів від учасників зовнішньоекономічної діяльності на казначейських рахунках
ПТК «Клієнт казначейства-Казначейство»	Можливість постійного доступу та оперативного отримання повного обсягу інформації про стан рахунків за надійно захищеної системи і недоступної для сторонніх осіб
АС «Optima WorkFlow»	Створення і обробка документів, формування звітності
АС «Казна-Центр»	Забезпечення казначейського виконання державного бюджету за видатками в частині ведення обліку бюджетних асигнувань
Доступ («Stop-Net»)	Вирішення завдань організації та управління фізичним доступом співробітників і відвідувачів на територію та в окремі приміщення об'єкта

Джерело: сформовано автором на основі [3, 5]

Отже, дослідивши можливості сучасних автоматизованих систем казначейства України, можна стверджувати, що використання сучасних інформаційних технологій у казначейському обслуговуванні сприяє оптимізації взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування шляхом надання доступу до державних інформаційних ресурсів, можливості отримувати електронні сервіси з використанням мережі Інтернет.

Список використаних джерел:

1. Боднар О.А. Основні фактори впливу інновацій на сталий розвиток країни / Стійкий розвиток національної економіки: актуальні проблеми та механізми забезпечення: матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27 квітня 2020 р.). Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. С.387-391.
2. Інформаційні технології системи казначейського обслуговування: сучасний стан та перспективи їх удосконалення. URL: <https://bit.ly/3ndaITR> (дата звернення: 30.09.2020).
3. Управління інформаційних технологій та захисту інформації. URL: <https://bit.ly/36jMT6B> (дата звернення: 30.09.2020).
4. Інформаційні технології в системі казначейства. URL: <https://bit.ly/2S9F6jD> (дата звернення: 30.09.2020).
5. Скорик О. О. Інформаційні технології системи казначейського обслуговування: сучасний стан та перспективи їх удосконалення URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/28.pdf (дата звернення: 30.09.2020).

Науковий керівник: **Боднар О. А.**, канд. екон. наук, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Матеріали

*IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв,
25–26 листопада 2020 р.*

Технічний редактор:

А. С. Полторак

Формат 60 x 84 1/16. Ум. друк. арк. 6,3

Тираж 100 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.